

**АНАЛИЗА ЗАДОВОЉСТВА ЗАПОСЛЕНИХ У
СТАЦИОНАРНИМ ЗДРАВСТВЕНИМ
УСТАНОВАМА У БЕОГРАДУ
У 2023. ГОДИНИ**

Градски завод
за јавно здравље
Београд

Наручилац задатка:

Министарство здравља Републике Србије

Обрађивач:

Градски завод за јавно здравље Београд

в. д. Директора Завода:

Мр сци. мед. др Гордана Тамбурковски

Помоћник директора:

Прим мр сци. мед. др Светлана Младеновић Јанковић

Носилац задатка:

Мр сци. мед. др Анђелија Нешковић

Аутор анализе:

Др Кристина Павлекић

САДРЖАЈ

САДРЖАЈ	3
УВОД.....	4
МЕТОД.....	5
СКРАЋЕНИЦЕ	6
РЕЗУЛТАТИ	7
Карактеристике испитаника	8
Задовољство запослених условима за рад	16
Опрема за рад	17
Простор	18
Расположиво време за рад	20
Аутономија у обављању посла.....	22
Финансијска надокнада за рад	24
Руковођење и организација рада у установи	25
Могућност за професионални развој / континуирану едукацију	27
Одржавање хигијенских услова за рад	29
Резиме - табела	31
Задовољство запослених међуљудским односима	32
Уважавање и вредновање рада запослених од стране претпостављених	33
Непосредна сарадња са колегама	34
Однос пацијената и запослених.....	36
Стрес приликом обављања посла	39
Стрес приликом обављања посла	40
Планови о промени посла	43
Укупно задовољство послом	45
Стрес приликом обављања посла	45
КОМЕНТАРИ ИСПИТАНИКА	50
ЗАКЉУЧАК	50
ПРЕПОРУКЕ	52
РЕФЕРЕНЦЕ	54
ТАБЕЛАРНИ ПРИЛОГ	58

УВОД

Радници су најважнији ресурс сваке организације. Преко 20.000 запослених различитих занимања и степена стручне спреме ради у болницама у Београду. Од њихових ставова, понашања, знања и радног искуства, зависи како ће обављати свој посао, као и перформансе установе у целини. Кроз посао, људи теже да остваре: економску стабилност, идентитет и развој своје личности, статус и престиж, самоостварење, самосталност, креативност, социјалну интеракцију. Запослени желе да се кроз посао развију и остваре као особе, да користе и развијају своје таленте и вештине, да радом постижу резултате и успехе који ће бити препознати¹. При томе, посао подразумева, не само обављање радних задатака, већ и интеракцију са колегама, шефовима, поштовање правила и политике организације, достизање стандарда радног учинка, живљење у радним условима који често нису идеални.

На перцепцију задовољства послом могу утицати личне карактеристике, потребе, вредности, осећања и очекивања. Задовољство запослених може се разликовати и у погледу организационих (нпр. политика и администрација, односи између запослених/послодаваца, одлив запослених, дуална пракса) и контекстуалних карактеристика (нпр. престиж професије, политичка стабилност, економски развој). Због тога не постоји општеприхваћена дефиниција задовољства послом². Једна од дефиниција је да задовољство послом представља позитивну емоционалну реакцију и ставове појединца према свом послу¹. Другим речима, задовољство послом чине емоционални ставови и афективна везаност који су последица процене запосленог да ли вредност његовог посла испуњава његова очекивања, што се може односити на посао уопште или на неки од аспеката посла (нпр. међуљудски односи, финансијска надокнада за рад, руковођење и организација, могућност за професионални развој)³. У складу са Херзберговом двофакторском теоријом мотивације низ фактора груписаних као мотиватори (одговорности, достигнућа и могућност даљег напредовања на послу, признање и вредновање рада, сам рад) и хигијенски фактори (плата, сигурност посла, међуљудски односи, однос руководиоца и услови рада) утичу на задовољство послом. Притом, мотиватори (унутрашњи фактори) унапређују сатисфакцију, а хигијенски (спољашњи) фактори превенирају незадовољство⁴.

Задовољство послом утиче на радни учинак и то на продуктивност запослених, али више на нивоу организације него на нивоу појединца, у смислу да организације са задовољнијим радницима имају већу продуктивност. Показана је умерена негативна корелација између задовољства и изостанака са посла. Низак степен задовољства може довести до немара, пасивног препуштања да се услови погоршају, кашњења, смањене посвећености послу и повећане стопе грешака. Незадовољство послом може допринети појави сагоревања на послу, лошим односима и насиљу, али и потреби за променом посла, односно флукуацији запослених. Задовољни радници су пријатељски настројени, љубазни, спремни за питања, а то пацијенти цене, што води задовољству и оданости корисника. Однос важи и у обрнутом смеру- незадовољни корисници могу повећати незадовољство запослених⁵⁻⁸.

Задовољство послом се често процењује као укупно (опште) задовољство послом и специфично, односно задовољство различитим аспектима посла. Најважнији фактори који утичу на задовољство запослених у здравственим установама су: услови рада, подстицаји и награде, међуљудски односи, независност у раду и могућности за напредовање, сигурност посла, баланс између приватног и пословног живота итд⁹⁻¹².

Од касних тридесетих година прошлог века, задовољство послом се континуирано проучава уз помоћ бројних различитих теоријских концепата и метода. Истраживања из претходних 30-так година показују да је већина радника, 50-70% у развијеним земљама, задовољна својим послом, али се види и опадање задовољства послом од раних 1990-тих. Мисли се да је то због настојања послодаваца да повећају продуктивност кроз већа радна оптерећења запослених и краће рокове извршења, као и осећај радника да имају мање контроле над својим радом.

МЕТОД

Здравствене установе у Србији, од 2007. године, имају обавезу да једном годишње спроведу испитивање професионалног задовољства својих радника, ураде анализу добијених резултата, као и да спроводе мере и активности на унапређењу квалитета на основу резултата истраживања. Ова обавеза утврђена је Правилником о показатељима квалитета здравствене заштите.

Испитивање задовољства запослених се обавља по методологији Института за јавно здравље Србије, током једног радног дана у јединственом термину за све здравствене установе.

Због епидемије заразне болести COVID-19, у периоду 2020-2022. године, стационарне здравствене установе су спроводиле анкету уз примену свих прописаних противепидемијских мера, и то у 2020. и 2021. години у термину који су договориле са регионалним заводом за јавно здравље, а у 2023. години у периоду од 7 часова ујутро 27. новембра до 7 часова ујутро 28. новембра.

У 2023. години испитивањем су обухваћени сви запослени присутни на послу у периоду истраживања, који су желели да попуне упитник, у свим београдским болницама у државном власништву (укупно 26 болница). Само у 2020. години седам болница (УКЦС, КБЦ „Др Драгиша Мишовић- Дедиње“, КБЦ „Земун“, КБЦ „Звездара“, Институт за реуматологију, Завод за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију „Проф. др Цветко Брајовић“ и Институт за медицину рада „Др Драгомир Карајовић“) то нису учиниле због епидемиолошке ситуације. У свим осталим годинама су све болнице спроводиле истраживање. Због тога резултати из 2020. године нису у потпуности упоредиви са резултатима из осталих година.

Спровођење испитивања организовала је Комисија за унапређење квалитета рада здравствене установе, а дистрибуцију упитника обављале су главне сестре или за то одређене медицинске сестре. У испитивању је коришћен стандардизовани упитник са 19 питања затвореног типа. Такође је дата могућност запосленима да унесу своје примедбе и предлоге за унапређење квалитета и задовољства запослених. После коришћења измењеног упитника од 2020-2022. године, који је био проширен са питањима која се односе на рад у условима епидемије COVID-19, у 2023. години је коришћен упитник, који се од упитника којим је мерено задовољство закључно са 2019. годином разликује задржавањем питања о адекватношћу простора и задовољству запослених одржавањем адекватних хигијенских услова које је увео упитник из времена пандемије.

Упитник омогућава да се сагледају: опште карактеристике запослених (пол, старост, занимање, руководећа функција, те да ли поред посла који обављају у здравственој установи обављају и друге врсте послова, у настави, приватној пракси или неком другом сектору), као и задовољство различитим аспектима посла, и то: условима рада (адекватношћу опреме и простора за рад, расположивим временом за обављање посла, аутономијом у обављању посла, финансијском надокнадом за рад, руковођењем и организацијом рада у установи, могућношћу за професионални развој и континуирану едукацију и одржавањем адекватних хигијенских услова за рад у складу са мерама превенције болничких инфекција), међуљудским односима у установи (однос са руководећим кадром (уважавањем и вредновањем рада запослених); непосредна сарадња са колегама и однос пацијената према запосленима).

Испитаници су имали могућност да на скали од 1 до 5 искажу своје задовољство појединим аспектима рада (1-веома незадовољан; 2-незадовољан; 3-ни задовољан, ни незадовољан; 4-задовољан; 5-веома задовољан), као и да се одреде за опцију 6- питање се не односи на мене. На крају, узимајући све поменуте аспекте посла у обзир, испитаници су давали оцену укупног задовољства послом (1-веома незадовољан; 2-незадовољан; 3- ни задовољан, ни незадовољан; 4- задовољан; 5-веома задовољан).

Закључно са 2019. годином, унос података вршен је у Градском заводу за јавно здравље, а 2020. године су здравствене установе, након прикупљања попуњених упитника уносиле попуњене упитнике у за то креирану excel базу и достављале попуњене excel базе у електронском облику Градском заводу за јавно здравље

Београд где су достављени подаци обједињени у јединствену базу и анализирани за ниво града Београда. Од 2021. године здравствене установе уносе податке у базу коју је креирао Институт за јавно здравље Србије у Сервису јавног здравља.

За описивање испитиване популације коришћене су методе дескриптивне статистике: просечна вредност (аритметичка средина), мере варијабилитета (стандардна девијација) и релативни бројеви. За утврђивање значајности разлике између обележја коришћен је χ^2 тест и једнофакторска анализа варијансе (F). Сви статистички тестови су прихватани ако је вероватноћа нулте хипотезе једнака или мања од 5 посто. Резултати су приказани табеларно и графички. У табелама и на графиконима, зеленом бојом означен је најбољи резултат, а црвеном најлошији. С обзиром на то да у 2020. години, због актуелне епидемиолошке ситуације, испитивање задовољства запослених нису обавиле све здравствене установе, укључујући и највеће београдске болнице, УКЦС, као и три клиничко- болничка центра (сви осим КБЦ „Бежанијска коса“), свако поређење резултата из 2020. године са резултатима из претходног периода потребно је тумачити са резервом. Анализа тренда задовољства која обухвата целокупни посматрани период, укључујући и 2023. годину, вршена је на нивоу појединачних установа које су у свим годинама спроводиле испитивање.

База података креирана је у компјутерском програму SPSS, верзија 21.0 (Statistical Package for Social Sciences), који је коришћен и за статистичку обраду података.

СКРАЋЕНИЦЕ

СБ: специјална болница

КБЦ: клиничко- болнички центар

УКЦС: Универзитетски клинички центар Србије

УДК: Универзитетска дечја клиника

ГАК: Гинеколошко- акушерска клиника

ИКВБ: Институт за кардиоваскуларне болести

ИО: Институт за ортопедију

ЦВБ: цереброваскуларне болести

СЗО: Светска здравствена организација

ИЗЗМД: Институт за здравствену заштиту мајке и детета Србије

ИОРС: Институт за онкологију и радиологију Србије

РЕЗУЛТАТИ

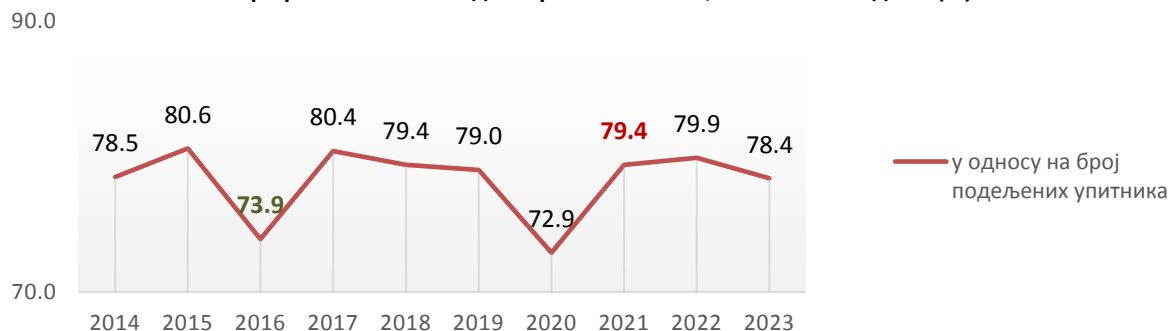
Испитивањем задовољства запослених у 2023. години је обухваћено 8.609 испитаника у 26 болница, што је за 39 или 0.4% више у односу на претходну годину. На дан испитивања, на послу је било присутно 12.840 радника, а подељено је 10.977 упитника. Како је било попуњено 8.609 упитника, стопа одговора у односу на број подељених упитника је 78,4% (Графикон 1).

Постоји велика разлика између здравствених установа у стопи одговора у односу на број подељених упитника (Табела 1). У три болнице, сви запослени којима су упитници подељени су их вратили попуњене, и то у: ИКВБ „Дедиње“, Клиници за психијатријске болести „Др Л. Лазаревић“ и Клиници за рехабилитацију „Др М. Зотовић“. Веома високе стопе одговора забележене су у: КБЦ „Бежанијска коса“ (96,3%), СБ за ЦВБ „Свети Сава“ (94,1%) и Институту за неонатологију (94,0%). Најнижа стопа одговора била је у ГАК „Народни фронт“ (26,6%), а потом у ИЗЗМД „Др В. Чупић“ (51.7%).

Табела 1. Стопе одговора у истраживању задовољства запослених у болницама у Београду, 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	Број запослених присутних на послу на дан истраживања	Број подељених упитника	Број унетих упитника	Стопа одговора у односу на бр. подељених упитника (%)
УКЦС	4217	2971	2319	78,1
КБЦ „Др Драгиша Мишовић-Дедиње“	694	621	561	90,3
КБЦ „Звездара“	1350	1300	941	72,4
КБЦ „Земун“	773	744	681	91,5
КБЦ „Бежанијска коса“	300	300	289	96,3
ИКВБ „Дедиње“	209	209	209	100,0
ГАК „Народни фронт“	685	685	182	26,6
УДК	500	390	341	87,4
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	712	520	269	51,7
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	65	65	44	67,7
Институт за онкологију и радиологију Србије	605	605	514	85,0
Институт за ментално здравље	168	166	122	73,5
Институт за реуматологију	164	164	126	76,8
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	272	272	256	94,1
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	271	211	211	100,0
ИО „Бањица“	540	455	413	90,8
Институт за неонатологију	150	150	141	94,0
СБ за интерне болести Младеновац	118	118	96	81,4
СБ за болести зависности	99	99	80	80,8
Институт за рехабилитацију	200	200	185	92,5
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	214	214	214	100,0
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	143	143	129	90,2
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	133	133	93	69,9
Завод за психофиз. поремећаје и говорну патологију	68	68	52	76,5
СБ за интерне болести Лазаревац	98	88	63	71,6
Институт за медицину рада Србије „Др Д. Карајовић“	92	86	78	90,7
УКУПНО	12840	10977	8609	78,4

Графикон 1. Стопе одговора запослених, 2014-2023. године (%)

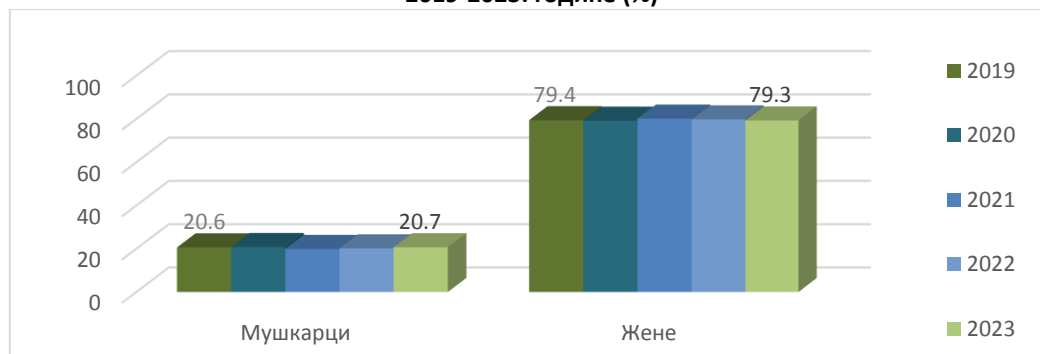
Карактеристике испитаника

- Пол
- Старост
- Занимање
- Руководећа функција
- Обављање другог посла, поред посла у болници

У оквиру карактеристика испитаника анализирани су: пол, старост, занимање, руководећа функција и да ли поред посла у болници обављају и други посао.

Од 8.609 запослених у болницама у Београду који су попунили анкету, испитаника мушког пола било је 1.636 (19,0%), испитаника женског пола 6.266 (72,8%), док 707 (8,2%) испитаника није дало одговор на питање о полу. Од 7.902 (91,8%) испитаника који су дали одговор на ово питање, 79,3% биле су жене, а 20,7% мушкарци (Графикон 2).

Графикон 2. Структура испитаника у болницама у Београду према полу, 2019-2023. године (%)

Табела 2. Дистрибуција испитаника по полу и здравственим установама, 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	Мушки пол		Женски пол		СВЕГА	
	N	%	N	%	N	%
УКЦС	412	19,9	1660	80,1	2072	100,0
КБЦ „Др Драгиша Мишовић-Дедиње“	110	20,5	427	79,5	537	100,0
КБЦ „Звездара“	179	20,6	690	79,4	869	100,0
КБЦ „Земун“	123	19,7	501	80,3	624	100,0
КБЦ „Бежанијска коса“	73	25,3	215	74,7	288	100,0
ИКВБ „Дедиње“	78	37,3	131	62,7	209	100,0
ГАК „Народни фронт“	13	7,8	153	92,2	166	100,0
УДК	52	16,3	268	83,8	320	100,0
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	48	20,7	184	79,3	232	100,0
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	9	22,0	32	78,0	41	100,0
Институт за онкологију и радиологију Србије	94	21,3	347	78,7	441	100,0
Институт за ментално здравље	22	20,0	88	80,0	110	100,0
Институт за реуматологију	28	22,4	97	77,6	125	100,0
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	60	23,5	195	76,5	255	100,0
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	41	20,5	159	79,5	200	100,0
ИО „Бањица“	87	24,1	274	75,9	361	100,0
Институт за неонатологију	15	11,8	112	88,2	127	100,0
СБ за интерне болести Младеновац	19	20,2	75	79,8	94	100,0
СБ за болести зависности	17	21,3	63	78,8	80	100,0
Институт за рехабилитацију	38	21,6	138	78,4	176	100,0
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	54	27,7	141	72,3	195	100,0
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	15	13,2	99	86,8	114	100,0
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	19	20,4	74	79,6	93	100,0
Завод за психофиз. поремећаје и говорну патологију	4	8,7	42	91,3	46	100,0
СБ за интерне болести Лазаревац	12	20,3	47	79,7	59	100,0
Институт за медицину рада Србије „Др Д. Карајовић“	14	20,6	54	79,4	68	100,0
УКУПНО	1636	20,7	6266	79,3	7902	100,0

Највећи проценат испитаника мушког пола био је у ИКВБ „Дедиње“ (37,3%), Клиници за рехабилитацију „Др М. Зотовић“ (27,7%) и КБЦ „Бежанијска коса“ (25,3%), а највише испитаника женског пола било је у ГАК „Народни фронт“ (92,2%) и Завод за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију (91,3%), (Табела 2). Установљена је високо статистички значајна разлика између болница у односу на пол анкетираних радника ($p < 0,001$).

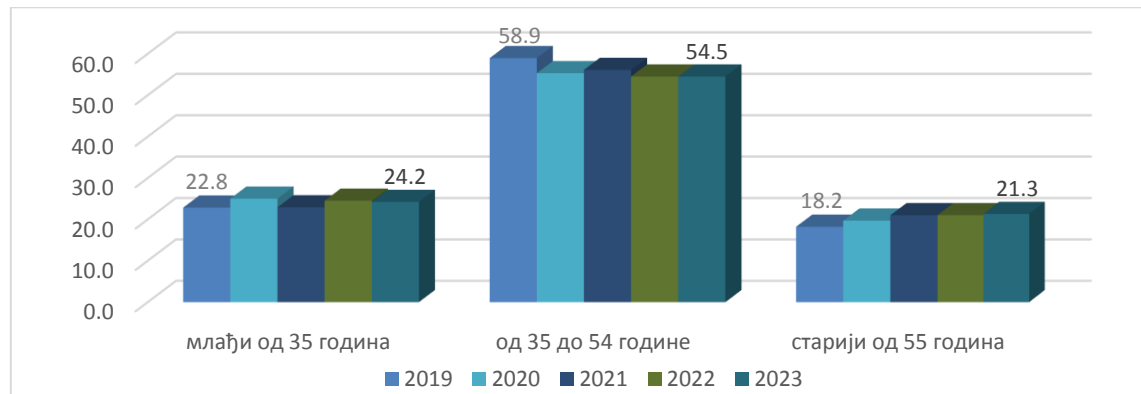
СЗО, 2019¹³

- Жене чине 70% глобалне здравствене радне снаге
- Ипак, допринос жена здрављу и здравственом тржишту рада значајно је потцењен; у односу на мушкарце, чешће припадају нижем статусу здравствених радника, недовољно су заступљене на руководећим, а чешће на неквалификованим и мање плаћеним позицијама
- Одрживи развој треба да боље вреднује допринос жена физичком, социјалном и менталном благостању становништва, а земље треба да усвоје политике које се баве основним узроцима родне неједнакости

Највише испитаника било је старосне доби од 35 до 54 године (52,9%), затим до 34 година (23,5%), док је старих 55 и више година било 20,6%, а 264 (3,1%) испитаника нису одговорила на питање. Од 8.345 испитаника који су одговорили на питање о годинама старости, 24,2% је до 34 године, 54,5% има између 35 и 54 године, док је 21,3% испитаника у добној групи од 55 и више година (Графикон 3).

Графикон 3. Структура испитаника у болницама у Београду према старости, 2019-2023. године (%)

СЗО, 2022¹⁴

- У трећини земаља Европског региона СЗО који чине 53 државе чланице широм Европе и централне Азије 40% лекара је близу старосне границе за пензионисање (има 55 и више година)
- Адекватна замена лекара у пензији и других здравствених радника биће значајна политичка бригаа за владе и здравствене власти у наредним годинама. СЗО/Европа апелује на земље да одмах делују како би обучиле, регрутовале и задржале следећу генерацију здравствених радника

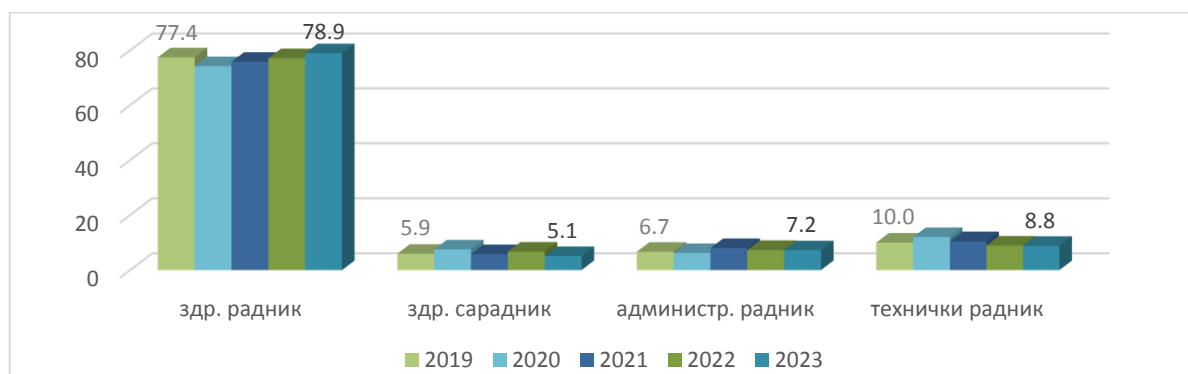
Табела 3. Старост испитаника по здравственим установама, 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	млађи од 35 година		35 до 54 године		55 година и више година		СВЕГА	
	N	%	N	%	N	%	N	%
УКЦС	541	24,4	1166	52,5	512	23,1	2219	100,0
КБЦ „Др Драгиша Мишовић- Дедиње“	148	26,7	309	55,7	98	17,7	555	100,0
КБЦ „Звездара“	214	23,2	493	53,5	214	23,2	921	100,0
КБЦ „Земун“	196	29,4	325	48,8	145	21,8	666	100,0
КБЦ „Бежанијска коса“	73	25,3	169	58,5	47	16,3	289	100,0
ИКВБ „Дедиње“	77	36,8	98	46,9	34	16,3	209	100,0
ГАК „Народни фронт“	52	29,1	92	51,4	35	19,6	179	100,0
УДК	108	33,3	155	47,8	61	18,8	324	100,0
ИЗЗМД	77	30,0	139	54,1	41	16,0	257	100,0
Кл. за неурологију и псих. за децу и омладину	8	19,0	28	66,7	6	14,3	42	100,0
ИОРС	133	26,8	261	52,6	102	20,6	496	100,0
Институт за ментално здравље	23	19,3	70	58,8	26	21,8	119	100,0
Институт за реуматологију	27	21,8	81	65,3	16	12,9	124	100,0
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	56	22,0	152	59,8	46	18,1	254	100,0
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	30	14,6	128	62,1	48	23,3	206	100,0
ИО „Бањица“	85	21,4	220	55,4	92	23,2	397	100,0
Институт за неонатологију	25	18,8	82	61,7	26	19,5	133	100,0
СБ за интерне болести Младеновац	14	14,6	63	65,6	19	19,8	96	100,0
СБ за болести зависности	20	25,0	41	51,2	19	23,8	80	100,0
Институт за рехабилитацију	17	9,2	111	60,3	56	30,4	184	100,0
Кл. за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	43	20,7	119	57,2	46	22,1	208	100,0
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	9	7,7	92	78,6	16	13,7	117	100,0
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	11	12,1	53	58,2	27	29,7	91	100,0
Завод за и говорну патологију	4	8,5	31	66,0	12	25,5	47	100,0
СБ за интерне болести Лазаревац	17	27,4	38	61,3	7	11,3	62	100,0
Институт за мед. рада Србије „Др Д. Карајовић“	11	15,7	35	50,0	24	34,3	70	100,0
УКУПНО	2019	24,2	4551	54,5	1775	21,3	8345	100,0

Највећи проценат испитаника млађих од 35 година, био је у ИКВБ „Дедиње“ (36,8%), Универзитетској дечјој клиници (33,3%) и Институту за здравствену заштиту мајке и детета Србије (30,0%), док је највећи проценат испитаника са 55 и више година био у Институту за медицину рада Србије „Др Драгомир Карајовић“ (34,3%) и Институту за рехабилитацију (30,4%) (Табела 3). Установљена је статистички значајна разлика између болница у односу на старост анкетираних радника ($p < 0,001$).

Структура испитаника у односу на занимање слична је као и претходних година. Уколико се изузму 354 испитаника (4,1%) који нису одговорили на питање о занимању, и у 2023. години највише су били заступљени здравствени радници (6.513) или нешто више од три четвртине од броја испитаника који су одговорили (Графикон 4). Техничких радника било је 730 (8,8%), административних радника 591 (7,2%), а најмање је било здравствених сарадника 421 (5,1%).

Графикон 4. Структура испитаника према занимању, 2019-2023. године (%)

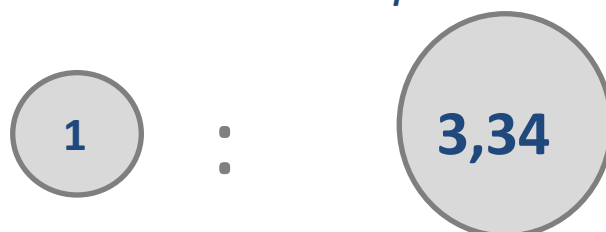
У категорији здравствених радника највише су биле заступљене медицинске сестре (4.960), затим доктори медицине (1.483), док је фармацеута било 61, а доктора стоматологије свега 9, али треба истаћи да су подаци у ГАК „Народни фронт“ и Институту за реуматологију нетачни – у овим установама не раде стоматолози (Табела 4).

Табела 4. Занимање испитаника по здравственим установама, 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	Лекар		Стоматолог		Фармацеут		Медицинска сестра		Здравствени сарадник		Админи- стративни радник		Технички радник		Укупно	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
УКЦС	376	17,1	1	0,1	6	0,3	1439	65,5	64	2,9	194	8,8	116	5,3	2196	100,0
КБЦ „Др Драгиша Мишовић- Дедиње“	101	18,3	1	0,2	8	1,4	332	60,1	15	2,7	44	8,0	51	9,2	552	100,0
КБЦ „Звездара“	177	19,5	1	0,1	6	0,7	549	60,5	39	4,3	47	5,2	89	9,8	908	100,0
КБЦ „Земун“	151	22,7			9	1,4	396	59,6	23	3,5	30	4,5	55	8,3	664	100,0
КБЦ „Бежанијска коса“	56	19,4					194	67,1	8	2,8	13	4,5	18	6,2	289	100,0
ИКВБ „Дедиње“	25	12,0					123	58,9	6	2,9	43	20,6	12	5,7	209	100,0
ГАК „Народни фронт“	36	20,0	1	0,6	1	0,6	121	67,2	13	7,2	1	0,6	7	3,9	180	100,0
УДК	56	17,3			2	0,6	221	68,2	16	4,9	7	2,2	22	6,8	324	100,0
ИЗЗМД	31	12,1			2	0,8	174	67,7	21	8,2	18	7,0	11	4,3	257	100,0
Кл. за неурологију и псих. за децу и омладину	16	40,0					16	40,0			4	10,0	4	10,0	40	100,0
ИОРС	104	21,1			5	1,0	278	56,5	33	6,7	21	4,3	51	10,4	492	100,0
Инс. за ментално здравље	27	23,5			1	0,9	64	55,7	12	10,4	7	6,1	4	3,5	115	100,0
Инс. за реуматологију	23	18,9	2	1,6	2	1,6	72	59,0	3	2,5	13	10,7	7	5,7	122	100,0
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	49	19,4			5	2,0	143	56,5	6	2,4	14	5,5	36	14,2	253	100,0
Кл. за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	40	19,5			1	0,5	94	45,9	12	5,9	20	9,8	38	18,5	205	100,0
ИО „Баница“	57	14,5			5	1,3	233	59,3	15	3,8	31	7,9	52	13,2	393	100,0
Инс. за неонатологију	21	16,0			4	3,1	79	60,3	3	2,3	14	10,7	10	7,6	131	100,0
СБ за ИБ Младеновац	16	16,7			1	1,0	51	53,1	2	2,1	2	2,1	24	25,0	96	100,0
СБ за болести зависности	17	21,3			1	1,3	35	43,8	10	12,5	4	5,0	13	16,3	80	100,0
Инс. за рехабилитацију	28	16,2					94	54,3	11	6,4	21	12,1	19	11,0	173	100,0
Кл. за рех. „Др М. Зотовић“	22	10,6			1	0,5	78	37,5	52	25,0	11	5,3	44	21,2	208	100,0
СБ за цер. парализу и развојну неурологију	13	12,6	1	1,0			48	46,6	18	17,5	7	6,8	16	15,5	103	100,0
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	11	12,0					58	63,0	2	2,2	9	9,8	12	13,0	92	100,0
Завод за психофиз. поремећаје и гов. пат.	8	18,2	2	4,5	1	2,3	6	13,6	24	54,5	1	2,3	2	4,5	44	100,0
СБ за ИБ Лазаревац	7	11,9					34	57,6	3	5,1	7	11,9	8	13,6	59	100,0
Институт за мед. рада Србије „Др Д. Карајовић“	15	21,4					28	40,0	10	14,3	8	11,4	9	12,9	70	100,0
УКУПНО	1483	18,0	9	0,1	61	0,7	4960	60,1	421	5,1	591	7,2	730	8,8	8255	100,0

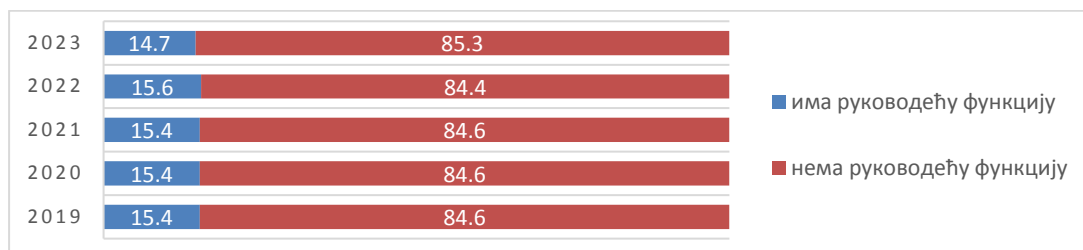
Процентуално највише лекара се налази у Клиници за неурологију и психијатрију за децу и омладину (40%), док су медицинске сестре најзаступљеније у Универзитетској дечјој клиници (68,2%), а здравствени сарадници у Заводу за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију (54,5%).

*Међу испитаницима било је **3,34** пута више медицинских сестара/техничара него лекара.*

Руководећу функцију имало је 1.175 испитаника, односно 14,7% испитаника који су одговорили на ово питање (Графикон 5). На ово питање није одговорио 601 испитаник (7,0%) од укупног броја анкетираних. Проценат испитаника са руководећом функцијом нешто је нижи у односу на претходне године.

Графикон 5. Структура испитаника у односу на руководећу функцију, 2019-2023. године (%)

- Здравствени менаџери одговорни су за добро функционисање здравствених установа у сложеном окружењу, односно за обезбеђивање равноправног приступа квалитетним и безбедним здравственим услугама за различите групе становништва и за координацију и организовање мултидисциплинарних тимова у циљу благовременог постизања потребне продуктивности и ефикасности¹⁵
- У Србији постоји иницијатива да се унапреди руковођење у здравственим установама кроз програме континуиране медицинске едукације и акредитоване мастер и докторске студије¹⁶

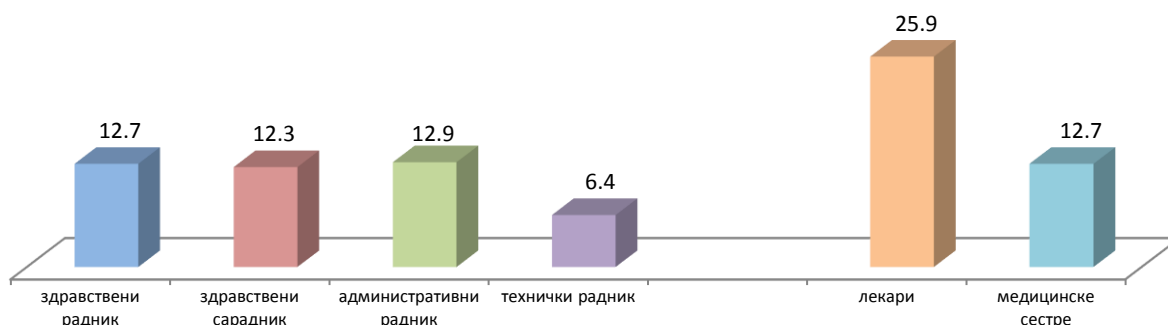
Најмање запослених са руководећом функцијом је попунило упитник у КБЦ „Бежанијска коса“ (7,6%), ГАК „Народни фронт“ (8,8%), ИО „Бањица“ (10,1%) и СБ за интерне болести Лазаревац (10,2%), а највише у СБ за болести зависности (26,0%), КБЦ „Земун“ (22,1%) и Институту за ментално здравље, 21,7% (Табела 5). Установљена је статистички значајна разлика у структури испитаника према руководећој функцији између различитих болница ($p < 0,001$).

Табела 5. Структура испитаника према руководећој функцији по здравственим установама, 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	Има руководећу функцију		Нема руководећу функцију		СВЕГА	
	N	%	N	%	N	%
УКЦС	291	13,9	1809	86,1	2100	100,0
КБЦ „Др Драгиша Мишовић- Дедиње“	83	15,5	454	84,5	537	100,0
КБЦ „Звездара“	134	15,1	751	84,9	885	100,0
КБЦ „Земун“	141	22,1	497	77,9	638	100,0
КБЦ „Бежанијска коса“	22	7,6	267	92,4	289	100,0
ИКВБ „Дедиње“	33	15,9	175	84,1	208	100,0
ГАК „Народни фронт“	15	8,8	155	91,2	170	100,0
УДК	42	13,2	275	86,8	317	100,0
ИЗЗМД „Др Вукан Чупић“	34	13,4	220	86,6	254	100,0
Кл. за неурологију и псих. за децу и омладину	8	18,6	35	81,4	43	100,0
ИОРС	77	17,0	376	83,0	453	100,0
Инс. за ментално здравље	25	21,7	90	78,3	115	100,0
Инс. за реуматологију	18	14,5	106	85,5	124	100,0
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	35	14,1	213	85,9	248	100,0
Кл. за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	32	16,3	164	83,7	196	100,0
ИО „Бањица“	38	10,1	337	89,9	375	100,0
Инс. за неонатологију	16	12,9	108	87,1	124	100,0
СБ за ИБ Младеновац	14	15,7	75	84,3	89	100,0
СБ за болести зависности	20	26,0	57	74,0	77	100,0
Инс. за рехабилитацију	20	11,4	156	88,6	176	100,0
Кл. за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	27	13,4	175	86,6	202	100,0
СБ за цер. парализу и развојну неурологију	16	13,0	107	87,0	123	100,0
СБ за рех. и ортопедску протетику	13	14,3	78	85,7	91	100,0
Завод за психофиз. поремећаје и гов. пат.	7	15,2	39	84,8	46	100,0
СБ за ИБ Лазаревац	6	10,2	53	89,8	59	100,0
Инс. за медицину рада Србије „Др Д. Карајовић“	8	11,6	61	88,4	69	100,0
УКУПНО	1175	14,7	6833	85,3	8008	100,0

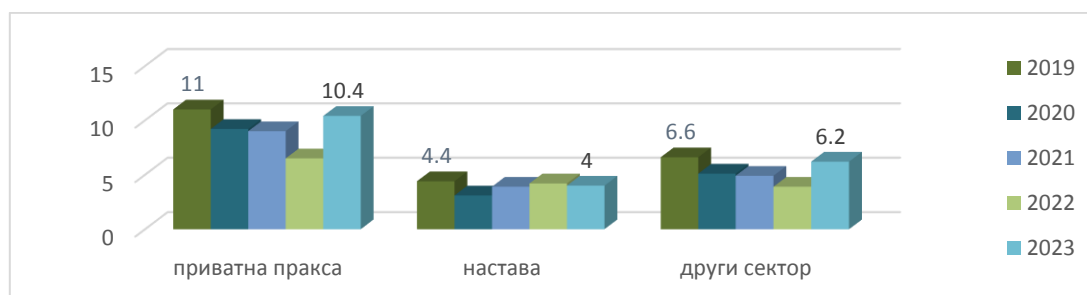
У односу на занимање испитаника, највише запослених са руководећом функцијом који су попунили упитник је било у категорији административних радника (12,9%), затим здравствених радника (12,7%), а најмање у категорији техничких радника (6,4%). Четвртина анкетираних лекара је имала руководећу функцију (25,9%), док је од 8 доктора стоматологије двоје изјавило да има руководећу функцију (25,0%), а од 57 магистара фармације 21 (36,8%). Знатно мање руководећег кадра је међу медицинским сестрама (12,7%) и разлика у заступљености руководеће функције у односу на занимање је статистички значајна ($p < 0,001$), (Графикон 6).

Графикон 6. Проценат запослених који имају руководећу функцију, према занимању, 2023. године

На питање које се односи на обављање и других послова поред оних које запослени обављају у својим установама, највише испитаника изјавило је да ради у приватном сектору (10,4%), затим у другом сектору (6,2%), док у настави ради 4,0% испитаника (Графикон 7).

Графикон 7. Проценат испитаника који обављају и друге послове, 2019-2023. године (%)

Највећи проценат запослених који се изјаснио да ради додатно у настави је запослен у Клиници за неурологију и психијатрију за децу и омладину (11,4%) и СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику (7,5%), док у пет болница, СБ за интерне болести Младеновац, Заводу за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију, СБ за интерне болести Лазаревац, СБ за церебралну парализу и развојну неурологију и СБ за болести зависности није било запослених који су се изјаснили да раде у настави. Запослених који су се изјаснили да раде у приватној пракси било је највише у ГАК „Народни фронт“ (17,6%) и УДК (15,9%), док у још 11 установа више од 10% запослених ради и у приватној пракси. У неком другом сектору ради највише запослених у Институту за здравствену заштиту мајке и детета Србије (9,7%), УДК (8,8%), ИО „Бањица“ и КБЦ „Бежанијска коса“ (8,7%) и СБ за ЦВБ „Свети Сава“ (8,6%).

Ни један испитани запослени из четири болнице (ИКВБ „Дедиње“, СБ за болести зависности, Специјалне болнице за церебралну парализу и развојну неурологију и Института за медицину рада Србије) није радио ни у приватној пракси, ни у другом сектору, што је мање у односу на прошлу годину, када у шест болница није било испитаника који су изјавили да поред посла у болници не обављају ни један други посао. У једној болници (Институту за онкологију и радиологију Србије) јесте било запослених у приватној пракси, а не у другом сектору, што је такође мање у односу на пошлу годину, када су се запослени из три установе изјаснили да обављају посао ван установе, али не и ван здравства.

У настави су највише ангажовани лекари, њих 219 или 14,8%. Шест магистара фармације (9,8%) је изјавило да ради у настави, као и 81 медицинска сестра- техничар (1,6%), 20 здравствених сарадника (4,8%), 4 административна и 8 техничких радника. У приватном сектору, поред посла у здравственој установи, ради

359 лекара (24,2% од укупног броја лекара), 1 фармацеут, 416 медицинских сестара- техничара (8,4%), 45 здравствених сарадника (10,7%), 10 административних (1,7%) и 55 техничких радника (7,5).

Сваки пети лекар се изјаснио да ради и у приватној пракси.

У сектору ван здравствене заштите изјаснило се да ради 40 лекара (2,7%), 364 медицинске сестаре- техничара (7,3%), 2 доктора стоматологије, 6 магистара фармације, 25 здравствених сарадника (5,9%), 32 административна радника (5,4%) и 50 техничких радника (6,8%), док 32 запослена који су се изјаснили о додатном раду нису одговорили на питање о занимању.

Табела 6. Обављање послова поред посла у здравственој установи, 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	У настави		У приватом сектору		У другом сектору		УКУПНО запослених
	п	%	п	%	п	%	
УКЦС	123	5,3%	220	9,5%	147	6,3%	490
КБЦ „Др Драгиша Мишовић- Дедиње“	19	3,4%	62	11,1%	34	6,1%	115
КБЦ „Звездара“	43	4,6%	131	13,9%	72	7,7%	246
КБЦ „Земун“	40	5,9%	76	11,2%	51	7,5%	167
КБЦ „Бежанијска коса“	5	1,7%	22	7,6%	25	8,7%	52
ИКВБ „Дедиње“	0		0		0		0
ГАК „Народни фронт“	3	1,6%	32	17,6%	10	5,5%	45
УДК	20	5,9%	52	15,2%	30	8,8%	102
ИЗЗМД „Др Вукан Чупић“	8	3,0%	33	12,3%	26	9,7%	67
Кл. за неурологију и псих. за децу и омладину	5	11,4%	6	13,6%	2	4,5%	13
ИОРС	17	3,3%	53	10,3%	0		70
Инс. за ментално здравље	9	7,4%	8	6,6%	8	6,6%	25
Инс. за реуматологију	4	3,2%	12	9,5%	9	7,1%	25
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	6	2,3%	35	13,7%	22	8,6%	63
Кл. за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	1	0,5%	21	10,0%	10	4,7%	32
ИО „Бањица“	11	2,7%	57	13,8%	36	8,7%	104
Инс. за неонатологију	1	0,7%	8	5,7%	12	8,5%	21
СБ за ИБ Младеновац	0		4	4,2%	8	8,3%	12
СБ за болести зависности	0		0		0		0
Инс. за рехабилитацију	6	3,2%	22	11,9%	15	8,1%	43
Кл. за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	11	5,1%	29	13,6%	8	3,7%	48
СБ за цер. парализу и развојну неурологију	0		0		0		0
СБ за рех. и ортопедску протетику	7	7,5%	8	8,6%	3	3,2%	18
Завод за психофиз. поремећаје и гов. пат.	0		5	9,6%	4	7,7%	9
СБ за ИБ Лазаревац	0		3	4,8%	3	4,8%	6
Инс. за медицину рада Србије „Др Д. Карајовић“	3	3,8%	0		0		3
УКУПНО	342	4,0	899	10,4%	535	6,2%	1776

- У складу са Законом о здравственој заштити и Законом о раду, запослени у здравственим установама у Републици Србији имају могућност да уз примарно радно место имају додатни посао до 30% радног времена
- Разлози за дуалну праксу могу бити незадовољство послом, условима рада, финансијском надокнадом и недовољна мотивација
- Дуална пракса учесталија је код лекара специјалиста запослених у болницама у односу на запослене других профила и оне који раде на примарном нивоу здравствене заштите¹⁶

Задовољство запослених условима за рад

- Опрема
- Простор
- Расположиво време за рад
- Аутономија у обављању посла
- Плата
- Руковођење и организација рада
- Могућности за професионални развој/континуирану едукација
- Одржавање хигијенских услова за рад

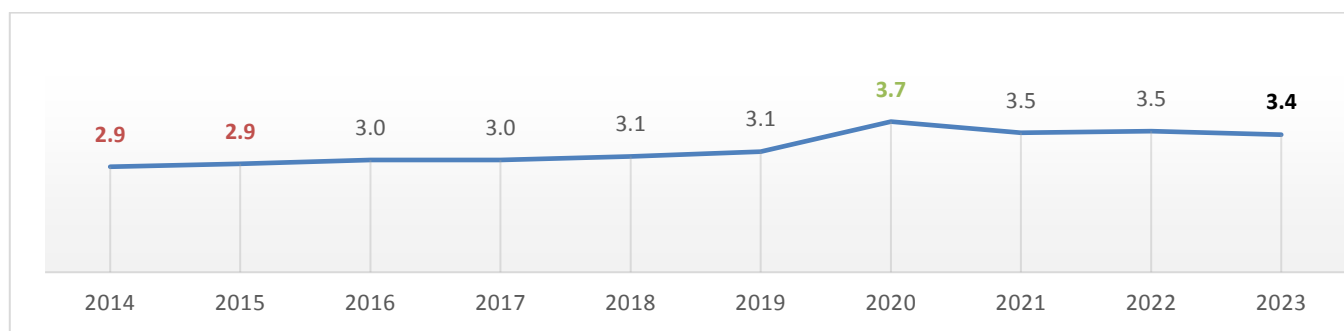
Услови рада у болници испитивани су кроз пет питања, која се односе на опрему, простор, расположиво време за обављање посла, плату и руковођење и организацију рада у установи. У овом поглављу обрађено је и задовољство запослених аутономијом у раду, као и могућностима за професионални развој/континуирану едукацију.

Повезаност услова рада, задовољства послом и стреса запослених у организацијама добро је документована у научним студијама. У здравственим установама, све већи интерес за разумевање ових веза произилази из идеје да радно окружење здравствених радника такође утиче на важне исходе пацијената, укључујући безбедност, квалитет неге и задовољство¹⁷.

Опрема за рад

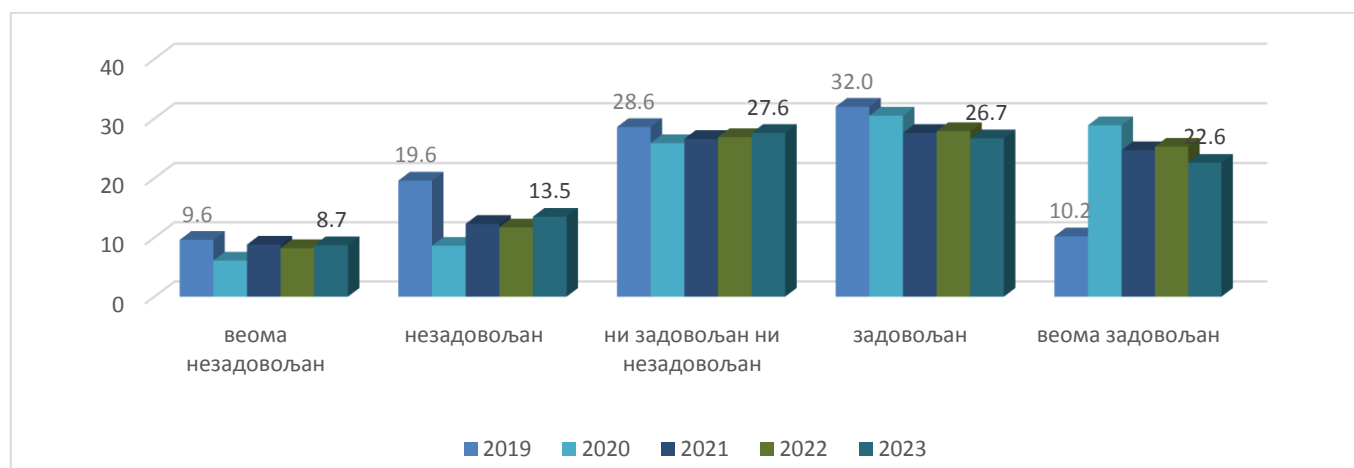
Посматрајући просечну оцену задовољства запослених адекватношћу опреме за рад у болницама приметан је њен константан пораст у периоду од 2014. до 2020 године, са 2,9 на 3,7, док је у 2023. задовољство адекватношћу опремом оцењено нешто нижом просечном оценом 3,44 (Графикон 8). Анализа тренда за период 2014-2023. године, указала је на статистички значајан пораст задовољства овим аспектом посла ($p < 0,001$).

Графикон 8. Задовољство запослених адекватношћу опреме у болницама у Београду исказано просечном оценом, 2012-2023. године

Адекватношћу опреме за рад у служби, међу запосленим који су одговорили на ово питање и који су сматрали да се оно односи на њих, задовољно је 49,3% запослених, ни задовољних ни незадовољних је било 27,6%, а незадовољних 22,2% (Графикон 9). Међу анкетираним који су одговорили на ово питање, удео запослених који сматра да се питање не односи на њих је 0,9%.

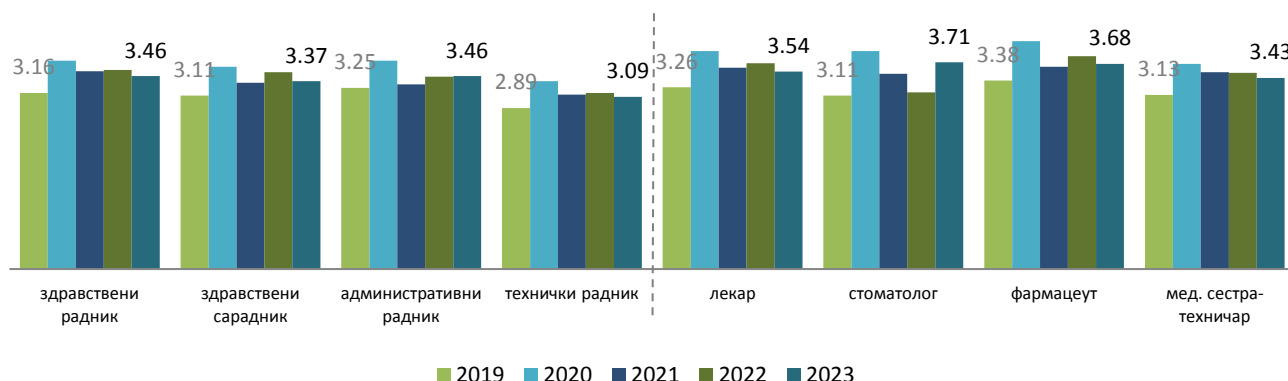
Графикон 9. Мишљење запослених о адекватности опреме у служби, 2019-2023. године (%)

Посматрано према профилима запослених, опремом за рад најзадовољнији су здравствени и административни радници (просечна оцена задовољства 3,46), док су технички радници најмање задовољни (3,09), (Графикон 10). Разлика у задовољству запослених адекватношћу опреме за рад у односу на занимање је статистички значајна ($p < 0,001$). У односу на период пре пандемије, просечна оцена је порасла код запослених свих профила.

Код здравствених радника, опремом за рад су најзадовољнији стоматолози (3,71) и фармацеути (3,68), док су мање задовољни доктори медицине и медицинске сестре – техничари.

Графикон 10. Задовољство запослених адекватношћу опреме за рад у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2019-2023. године

Опремом за рад су најзадовољнији запослени у КБЦ „Бежанијска коса“ (просечна оцена 4,8), ИКВБ „Дедиње“ (4,7) и Институту за ментално здравље (4,23), а најмање задовољни запослени у СБ за интерне болести Младеновац (2,82) и КБЦ Земун (2,87), (Слика 1). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника опремом између различитих болница ($p < 0,001$). У Табели 7 приказане су просечне оцене задовољства запослених опремом за рад у свим болницама.

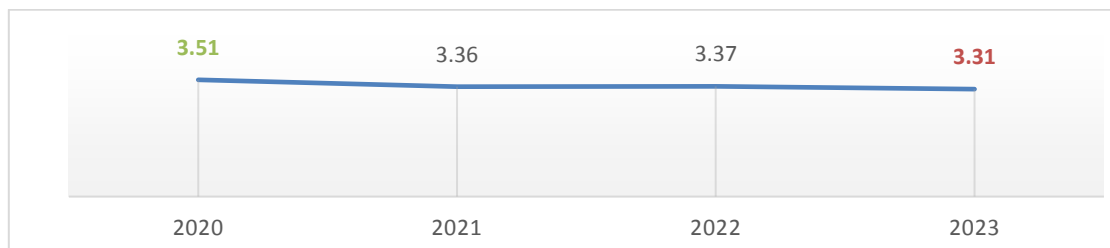
Слика 1. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни опремом за рад и просечне оцене, 2023. година

Простор

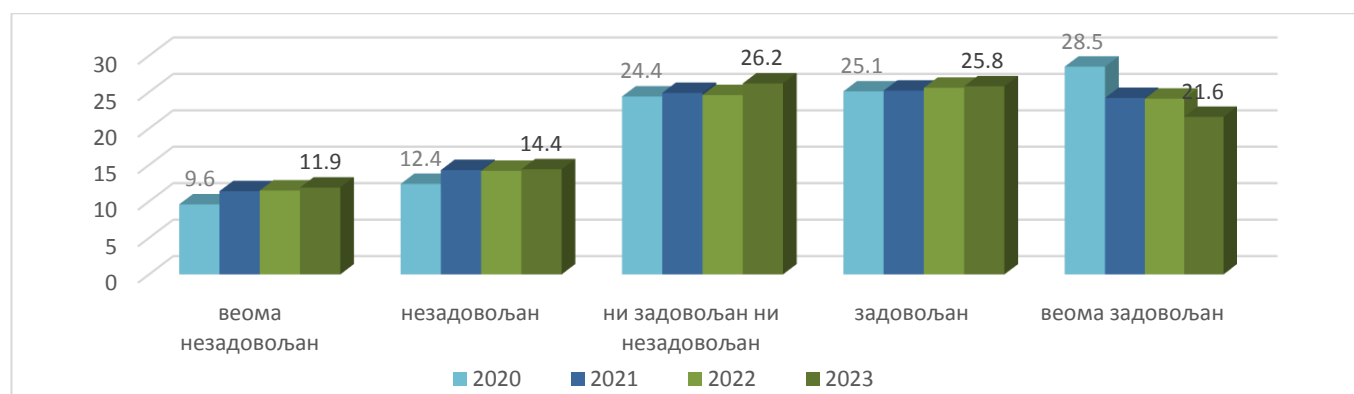
Од 2020. године могуће је сагледати задовољство запослених адекватношћу простора за рад у болницама. Просечна оцена задовољства овим аспектом посла била је 3,31 у 2023. години, најнижа од почетка посматрања (графикон 11).

Графикон 11. Задовољство запослених у болницама у Београду простором за рад исказано просечном оценом, 2020-2023. године

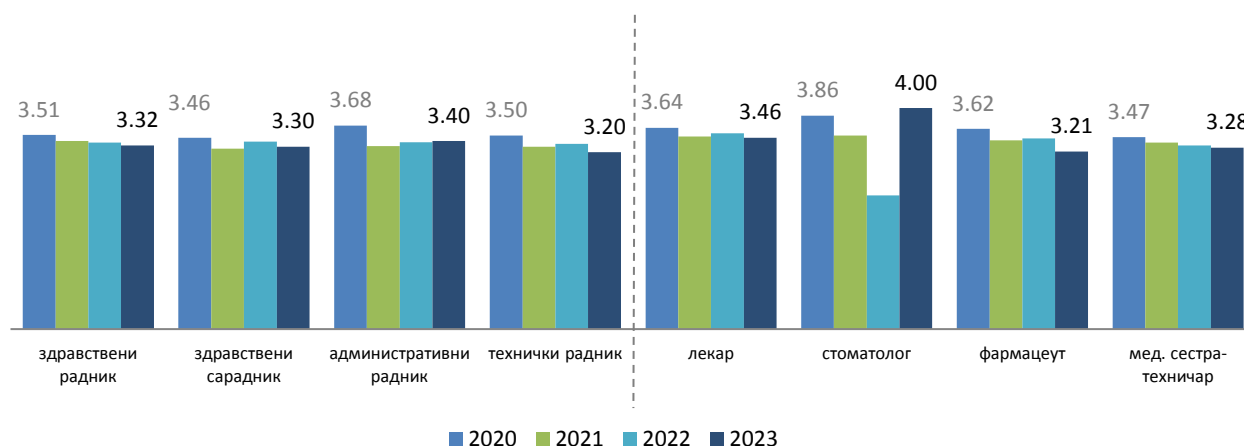
Адекватношћу простора за рад, међу запосленим који су одговорили на ово питање и који су сматрали да се оно односи на њих, задовољно је 47,4% запослених, ни задовољних ни незадовољних је било 26,2%, а незадовољних 26,3% (Графикон 12). Међу анкетираним који су одговорили на ово питање, удео запослених који сматра да се питање не односи на њих је 56 или 0,7%.

Графикон 12. Мишљење запослених о адекватности простора за рад, 2020-2023. године (%)

Посматрано према профилима запослених, простором за рад најзадовољнији су административни радници (просечна оцена задовољства 3,4), док су технички радници најмање задовољни, 3,2 (Графикон 13). Разлика у задовољству запослених адекватношћу простора за рад у односу на занимање је статистички значајна ($p < 0,001$). Код здравствених радника, простором за рад су најзадовољнији стоматолози (4) и лекари (3,46), док су најнезадовољнији фармацеути (3,21).

Графикон 13. Задовољство запослених адекватношћу простора за рад у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2020-2023.године

Простором за рад су најзадовољнији запослени у ИКВБ „Дедиње“ (просечна оцена 4,7), а најмање задовољни запослени у УДК (2,64), (Слика 2). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника простором за рад између различитих болница ($p < 0,001$). У Табели 7 приказана је просечна оцена задовољства запослених простором за рад у свим болницама.

Слика 2. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни простором за рад и просечне оцене, 2023. година

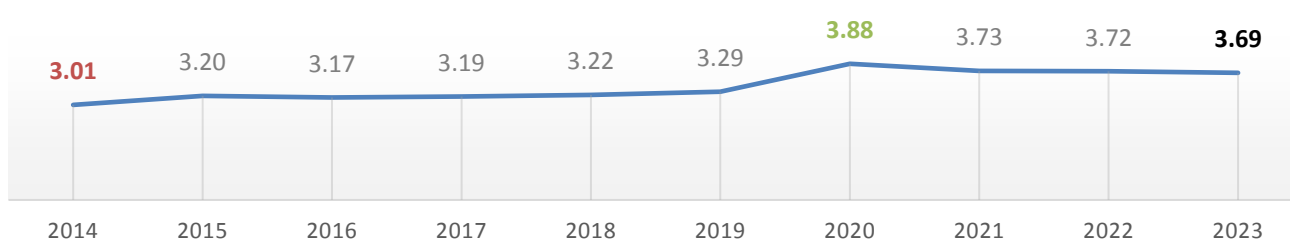

- Доступност ресурса на радном месту (опреме за рад) утиче на способност здравствених радника да пружају квалитетну здравствену заштиту¹⁸
- Постоје студије које указују на повезаност физичких фактора радног окружења (осветљење, температура просторије, бука, хигијена, опрема) и перформанси запослених¹⁹
- Америчка студија спроведена међу здравственим радницима различитих профила у болницама демонстрирала је повезаност физичког радног окружења са задовољством послом, **организационом посвешћеношћу** и анксиозношћу повезаном са послом; запослени су перципирали „здро“ радно окружење као знак да их организација цени и брине о њиховом благостању²⁰

Расположиво време за рад

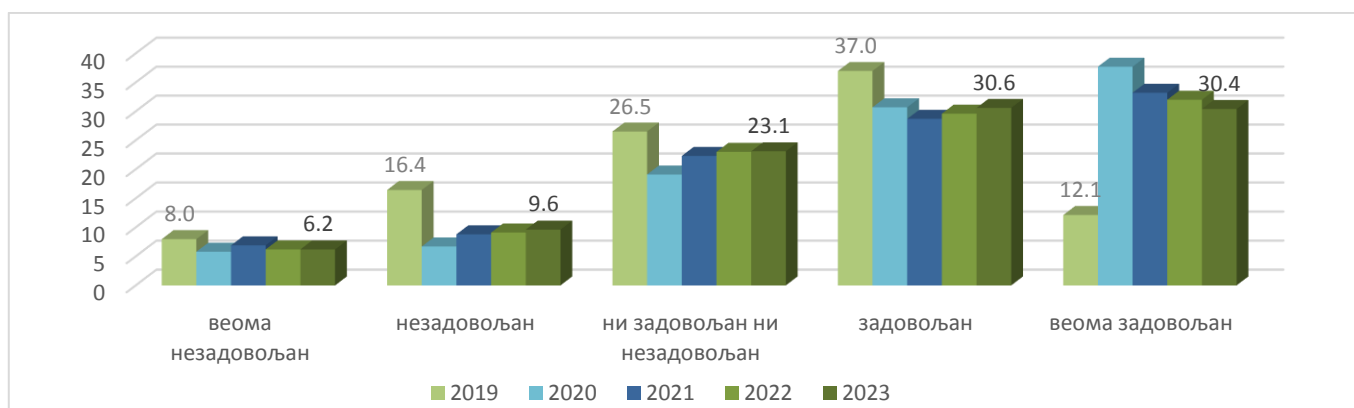
Просечна оцена задовољства запослених радника у београдским болницама расположивим временом за рад је у 2023. години износила 3,69, што је најнижа просечна оцена од периода пре пандемије (Графикон 14). Просечна оцена задовољства запослених расположивим временом за обављање задатих послова, у периоду 2014-2023, ипак показује статистички значајан растући тренд ($p < 0,001$).

Графикон 14. Задовољство запослених у болницама у Београду расположивим временом за обављање задатих послова, исказано просечном оценом, 2014-2023. године

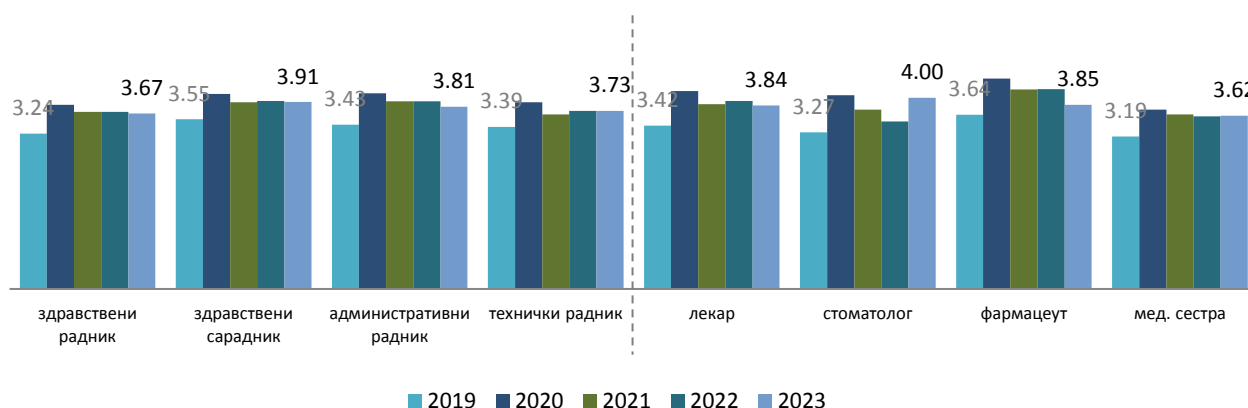
Расположивим временом за рад задовољно је 61% запослених, ни задовољних ни незадовољних је било 23,1%, а незадовољних 15,9% запослених (Графикон 15). Међу анкетираним који су одговорили на ово питање, запослених који сматрају да се питање не односи на њих је 67 или 0,8%.

Графикон 15. Задовољство запослених расположивим радним временом за обављање задатих послова, 2019-2023. године (%)

Постоји статистички значајна разлика у задовољству запослених расположивим временом за рад у односу на занимање ($p < 0,001$). Највећом просечном оценом задовољство овим аспектом посла оценили су здравствени сарадници (3,91) и административни радници (3,81), а најмањом здравствени радници, 3,67 (Графикон 16). Међу здравственим радницима, расположивим временом за рад су најзадовољнији стоматолози (4), а најмање су задовољне медицинске сестре/техничари (3,62).

Графикон 16. Задовољство запослених расположивим временом за обављање задатих послова у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2019-2023. године

Расположивим временом за рад су најзадовољнији запослени у КБЦ „Бежанијска коса“ (4,73), а најмање задовољни запослени у КБЦ Земун (3,28), (Слика 3). У Табели 7 приказана је просечна оцена задовољства запослених овим аспектом посла у свим болницама. Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника расположивим временом за рад између различитих болница ($p < 0,001$).

Слика 3. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни расположивим временом за рад и просечне оцене, 2023. година

- Неколико студија које истражују здравствене ефекте прековременог рада указале су на повећан ризик од можданог удара, коронарне болести срца, анксиозности, депресије, поремећаја спавања и неповољних исхода трудноће код жена²¹
- Дуго радно време је повезано са смањеним нивоом равнотеже између посла и приватног живота и повећаним конфликтом између посла и породице²¹
- Неравнотежа између пословног и приватног живота је глобално растуће питање, посебно међу здравственим радницима који морају одржавати здраву равнотежу између пословног и приватног живота како би пружили квалитетну негу пацијентима²²
- Показана је снажна веза између неравнотеже између посла и приватног живота, лошег квалитета живота здравствених радника и неповољних клиничких исхода и ниског задовољства пацијената²²

Аутономија у обављању посла

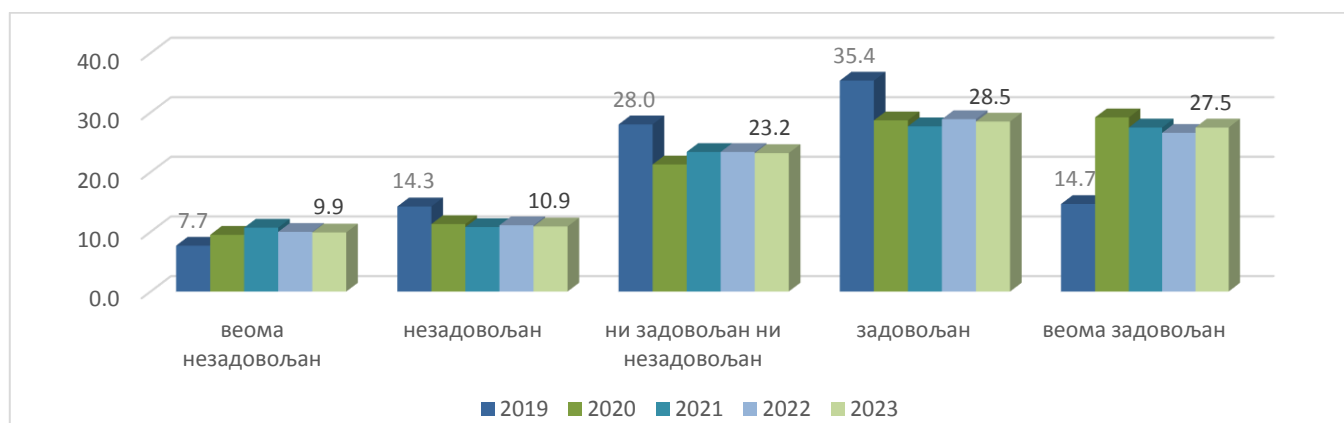
Просечна оцена задовољства запослених радника у београдским болницама аутономијом у обављању посла је у 2023. години износила 3,53, што је више у односу на период пре пандемије (Графикон 17). Просечна оцена задовољства запослених аутономијом у обављању посла, у периоду 2014-2023, показује статистички значајан растући тренд ($p=0,002$).

Графикон 17. Задовољство запослених аутономијом у обављању посла у болницама у Београду исказано просечном оценом, 2014-2023. године

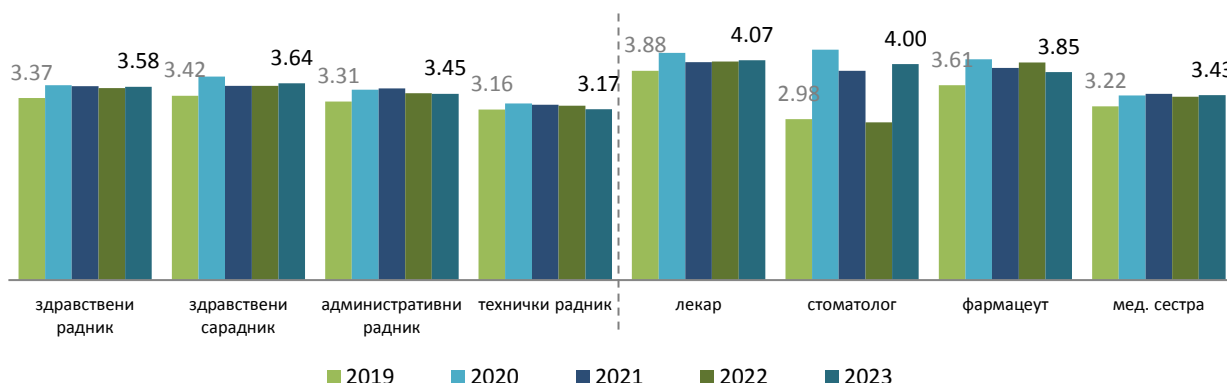
Аутономијом у обављању посла задовољно је 56% запослених, незадовољних је 20,8%, а ни задовољних ни незадовољних 23,2% (Графикон 18). Запослених који сматрају да се питање не односи на њих је 147 или 1,7%.

Графикон 18. Задовољство запослених аутономијом у обављању посла, 2019-2023. године (%)

Аутономијом у обављању посла најзадовољнији су здравствени сарадници (3,64), док су најмање задовољни технички радници (3,17), (Графикон 19). Разлика у задовољству запослених овим аспектом посла између запослених различитих профила је статистички значајна ($p < 0,001$). У односу на период пре пандемије, повећано је задовољство запослених свих профила. Међу здравственим радницима, лекари су најзадовољнији аутономијом у обављању посла, а затим стоматолози, док су знатно мање задовољне медицинске сестре/техничари.

Графикон 19. Задовољство запослених аутономијом у обављању посла у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2019-2023. године

Аутономијом у обављању посла су најзадовољнији запослени у КБЦ „Бежанијска коса“ и ИКВБ „Дедиње“ (4,74), а најмање задовољни запослени у Институту за реуматологију, 3,12, (Слика 4). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника аутономијом у обављању посла између различитих болница ($p < 0,001$). У Табели 7 приказана је просечна оцена задовољства запослених овим аспектом посла у свим болницама.

Слика 4. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни аутономијом у обављању посла и просечне оцене, 2023. године

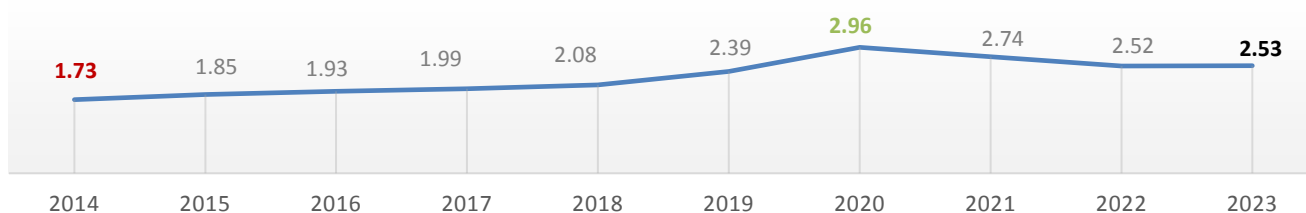

- Аутономија у раду огледа се у количини независности и слободе коју поједини запослени доживљавају у извршавању задатака у организацији; аутономија у раду углавном је одређена традицијом и структуром организације²³
- Када запослени имају аутономију у раду, мањи је притисак на менаџерима јер запослени имају могућност да истражују, нуде иновативна и креативна решења и доносе важне одлуке у домену њиховог рада; запослени који имају аутономију у раду имају позитивније ставове према послу, задовољнији су послом, имају више поверења у претпостављене и боље прихватају и прилагођавају се организационим променама²³
- Када се аутономија повећа, очекује се да ће запослени искусити одређени ниво повећане одговорности у свом раду што заузврат доводи до повећања радне мотивације; доступна литература указује на позитивну повезаност аутономије у раду и радног учинка²³.

Финансијска надокнада за рад

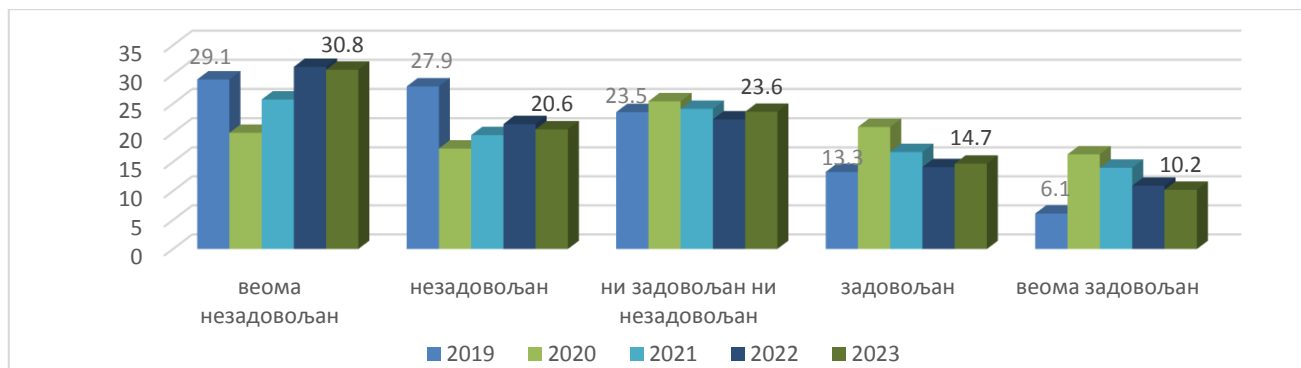
Запослени у београдским болницама су најмање задовољни финансијском надокнадом за рад (платом). И поред тога, просечна оцена задовољства запослених платом је у 2023. години износила 2,53 и у посматраном периоду показује статистички значајан растући тренд ($p=0,002$), (Графикон 20).

Графикон 20. Задовољство запослених платом у болницама у Београду исказано просечном оценом, 2014-2023. године

Платом је задовољан сваки четврти запослени, 51,4% је незадовољних, док се између (ни задовољан ни незадовољан) налазило 23,6% од 8.388 испитаника који су одговорили на ово питање. Да се не односи на њих, изјаснило се 53 испитаника. У последњих пет година запажа се пораст незадовољства овим аспектом посла, при чему се у првој години пандемије бележи највећи проценат запослених који су задовољни финансијском надокнадом за рад и најмањи проценат незадовољних (Графикон 21).

Графикон 21. Задовољство запослених платом, 2019-2023. године (%)

Највећом просечном оценом задовољство овим аспектом посла оценили су здравствени сарадници 2,68, а најмањом технички радници, 2,24 (Графикон 22). Примећује се опадање задовољства платом у оквиру свих кадровских профила на ниво задовољства пријављен у периоду пре пандемије.

Графикон 22. Задовољство запослених платом у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2019-2023. године

Платом су најзадовољнији запослени у ИКВБ Дедиње (4,7), Институту за ментално здравље (3,7) и КБЦ „Бежанијска коса“ (3,6), а најмање задовољни запослени у Институту за здравствену заштиту мајке и детета Србије „Др. Вукан Чупић“ (2,1), (Слика 5). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника платом између различитих болница ($p < 0,001$). У Табели 7 приказана је просечна оцена задовољства платом у свим болницама.

Слика 5. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни финансијском надокнадом за рад и просечне оцене, 2023. године

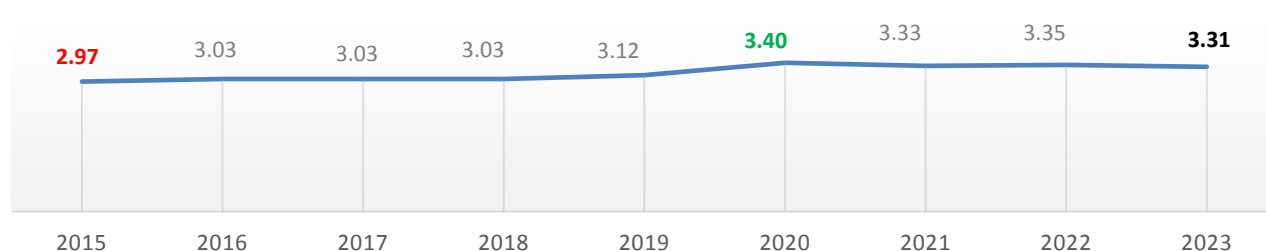

- Финансијска надокнада за рад и материјални подстицаји често служе као основа на којој запослени процењује вредност коју му послодавац придаје²⁴
- У складу са Херцберговом двофакторском теоријом мотивације, плата је хигијенски фактор, чије би одсуство изазвало незадовољство⁴
- Истраживање спроведено међу запосленима у здравственим установама на терцијарном нивоу здравствене заштите у Србији са циљем испитивања утицаја три аспекта државних подстицаја (програма запошљавања, ковид додатка, могућности обуке) на мотивацију здравствених радника током пандемије ковид-19 показало је да је јавно признање рада током пандемије, имало већи утицај на мотивацију него финансијски подстицаји²⁵

Руковођење и организација рада у установи

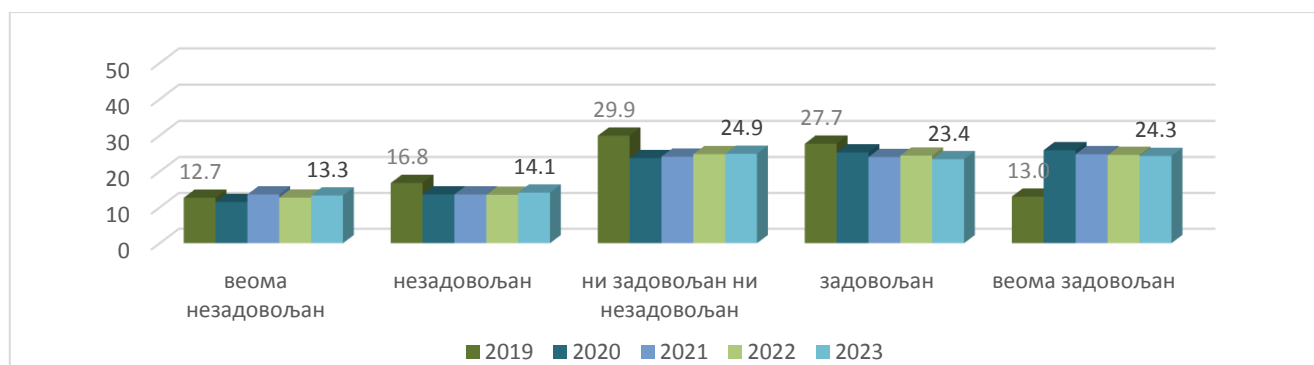
Запослени у београдским болницама су руковођење и организацију рада у установи у 2023. години оценили са просечном оценом 3,31 (Графикон 23). Просечна оцена задовољства запослених руковођењем и организацијом рада, у периоду 2015-2023. године, показује статистички значајан растући тренд ($p < 0,002$).

Графикон 23. Задовољство запослених у болницама у руковођењем и организацијом рада у установи исказано просечном оценом, 2015-2023. године

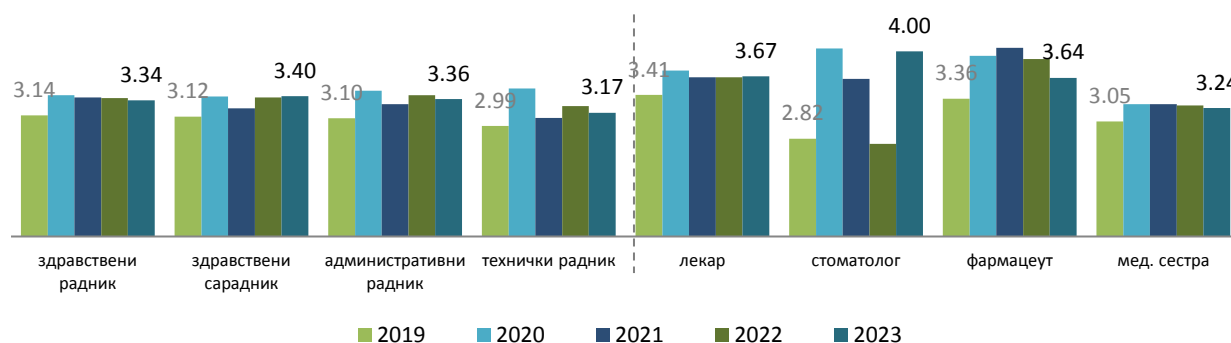
Руковођењем и организацијом рада у установи, међу запосленим који су одговорили на ово питање и који су сматрали да се оно односи на њих, задовољно је 47,7%, незадовољних је 27,4%, а ни задовољних ни незадовољних 52,2% (Графикон 24). Удео запослених који сматра да се питање не односи на њих је 2,4%.

Графикон 24. Задовољство запослених руковођењем и организацијом рада у установи, 2019-2023. године (%)

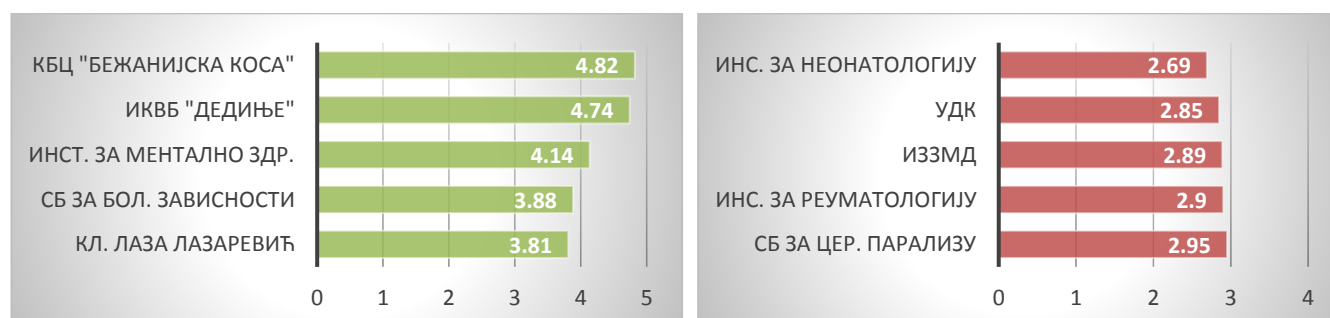
Овим аспектом посла, најзадовољнији су здравствени сарадници (3,40), док су најнезадовољнији технички радници са просечном оценом од 3,17 (Графикон 25). У односу на период пре пандемије, задовољство запослених свих профила је повећано. Разлика у просечним оценама задовољства руковођењем и организацијом рада у установи у односу на занимање је статистички значајна ($p < 0,001$). Међу здравственим радницима, стоматолози су најзадовољнији руковођењем и организацијом рада у установи, док су медицинске сестре најмање задовољне.

Графикон 25. Задовољство запослених руковођењем и организацијом рада у установи, у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2019-2023. године

Руковођењем и организацијом рада у установи су најзадовољнији запослени у КБЦ „Бежанијска коса“ (4,82) и ИКВБ „Дедиње“ (4,74), а најмање задовољни у Институту за неонатологију (2,69), Универзитетској дечјој клиници (2,85) и Институту за здравствену заштиту мајке и детета Србије (2,89), (Слика 6). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника руковођењем и организацијом рада у установи између различитих болница ($p < 0,001$). У Табели 7 приказане су просечне оцене задовољства овим аспектом посла у свим болницама.

Слика 6. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни руковођењем и организацијом рада и просечне оцене, 2023. године

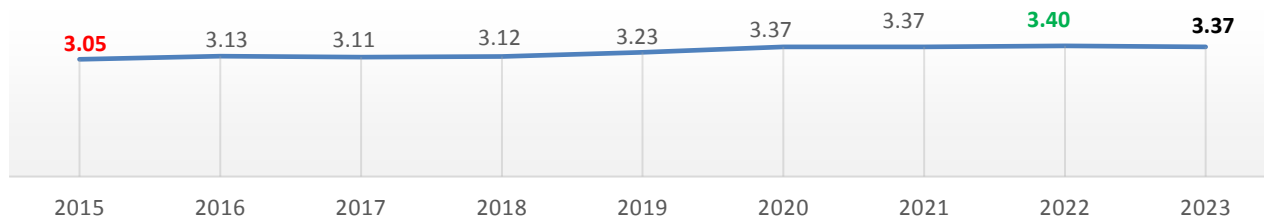

- У складу са теоријом социјалне размене и емпиријским доказима, понашање руководиоца може утицати на понашање запослених; запослени имају тенденцију да позитивно реагују на афирмативне акције руководиоца, што наглашава интерактивни однос руководиоца и запослених²⁶
- Руководиоци који оснажују своје запослене и креирају флексибилно, подстицајно и безбедно радно окружење могу да утичу на смањење стреса повезаног са послом и повећање посвећености послу²⁷
- Организациона подршка и оснаживање запослених од стране руководиоца може утицати на формирање организационе културе која осигурава укупно задовољство запослених²⁸
- СЗО наглашава потребу да земље унапређују програме професионалног развоја кадрова у области здравственог менаџмента како би на адекватан начин одговориле на изазове унапређења задовољства запослених²⁹

Могућност за професионални развој / континуирану едукацију

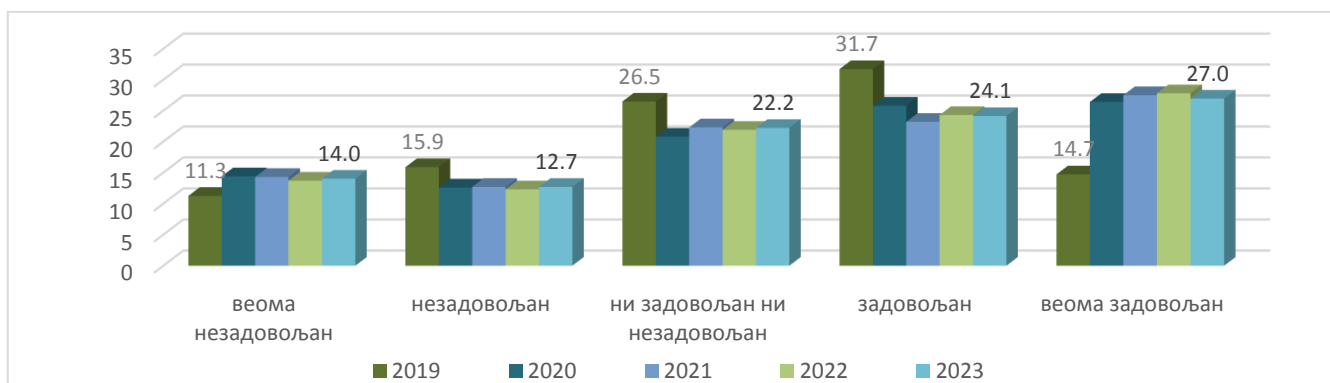
Запослени у београдским болницама су могућности за професионални развој/континуирану едукацију у установи у 2023. години оценили са просечном оценом 3,37, што је међу највишим у свим годинама мерења (Графикон 26). Просечна оцена задовољства запослених овим аспектом посла, у периоду 2015-2023. године, показује растући тренд који је високо статистички значајан ($p < 0,001$).

Графикон 26. Задовољство запослених у болницама у Београду могућностима за професионални развој/континуирану едукацију исказано просечном оценом, 2015-2023. године

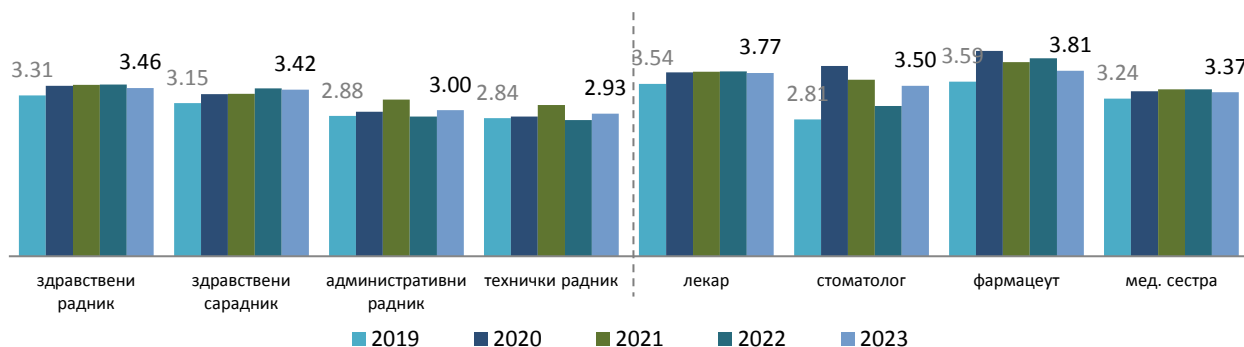
Могућностима за професионални развој/континуирану едукацију је задовољно 51,1% запослених, ни задовољних ни незадовољних било је 22,2%, а незадовољних 26,7% (Графикон 27). Удео запослених који сматра да се питање не односи на њих, међу оним који су одговорили на ово питање је 2,9%.

Графикон 27. Задовољство запослених могућностима за професионални развој/континуирану едукацију, 2019-2023. године (%)

Посматрано по профилима запослених, задовољнији могућностима за професионални развој/континуирану едукацију су здравствени радници (3,46) и здравствени сарадници (3,42), у односу на административне (3,00) и техничке раднике (2,93), (Графикон 28). Разлика у задовољству запослених овим аспектом посла између запослених различитих профила је статистички значајна ($p < 0,001$). Међу здравственим радницима, могућностима за професионални развој/континуирану едукацију су најзадовољнији фармацеути и лекари, а најмање задовољне медицинске сестре/техничари.

Графикон 28. Задовољство запослених могућностима за професионални развој/континуирану едукацију у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2019-2023. године

Могућностима за професионални развој/континуирану едукацију су најзадовољнији запослени у КБЦ „Бежанијска коса“ (4,74) и ИКВБ „Дедиње“ (просечна оцена 4,73) а најмање задовољни у Специјалној болници за церебралну парализу и развојну неурологију (2,82), (Слика 7). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника могућностима за професионални развој/континуирану едукацију између различитих болница ($p < 0,001$). У Табели 7 приказане су просечне оцене задовољства запослених условима рада у свим болницама.

Слика 7. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни могућностима за професионални развој/континуирану едукацију и просечне оцене, 2023. године

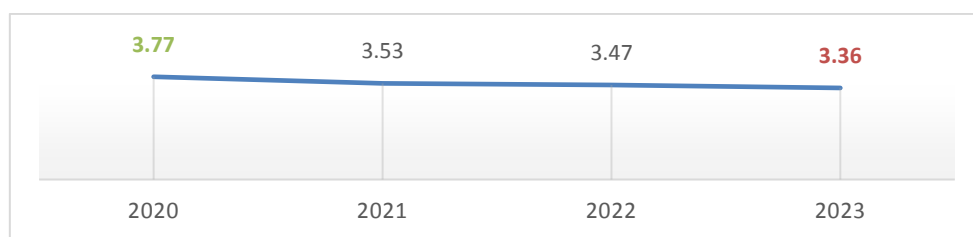
- Један од најјачих мотивационих фактора у било којој организацији је порив запосленог да достигне свој пуни потенцијал на послу
- Већа је вероватноћа да ће запослени бити задовољнији послом и остати у организацији у којој постоје каријерне лествице и могућности за напредовање, у односу на организације у којој су каријере запослених статичне
- Истраживања међу здравственим радницима сугеришу да могућности за напредовање побољшавају капацитет запосленог да унапреди своје способности и емоционалну везаност за установу³⁰

Одржавање хигијенских услова за рад

Болничке инфекције утичу на лечење и исход основног обољења, повећавају морбидитет и морталитет, продужавају време лечења и повећавају трошкове лечења. Први пут 2020. године у склопу испитивања задовољства запослених испитивано је задовољство одржавањем адекватних хигијенских услова за рад у складу са мерама превенције болничких инфекција. У 2020, 2021 и 2022. години се испитивало задовољство и спровођењем адекватних мера за спречавање и контролу ширења COVID-19 инфекције, док се у 2023. години тражила само укупна оцена хигијенских услова.

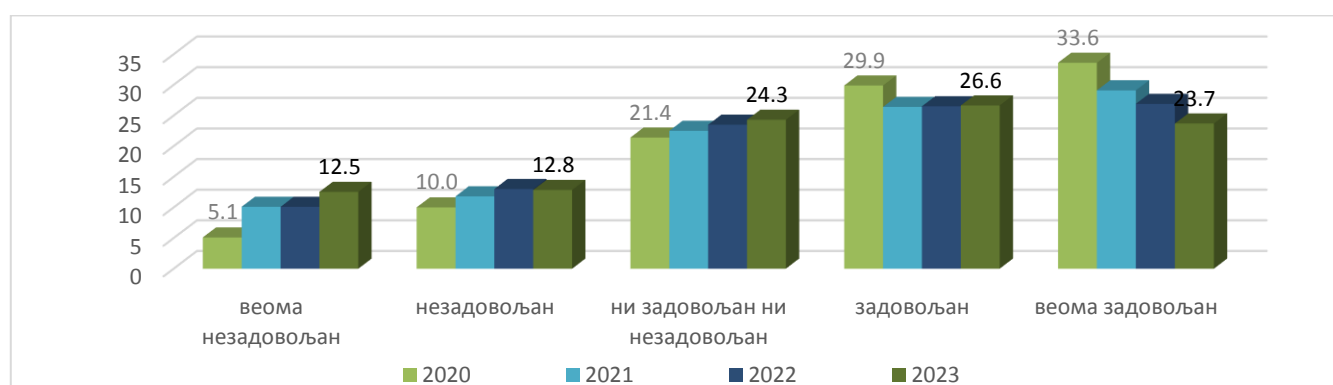
Просечна оцена задовољства запослених одржавањем адекватних хигијенских услова за рад у складу са мерама превенције болничких инфекција износила је 3,36 у 2023. години, најниже у посматраном периоду (Графикон 29).

Графикон 29. Задовољство запослених одржавањем адекватних хигијенских услова за рад у складу са мерама превенције болничких инфекција, 2020-2023. године (просечна оцена)

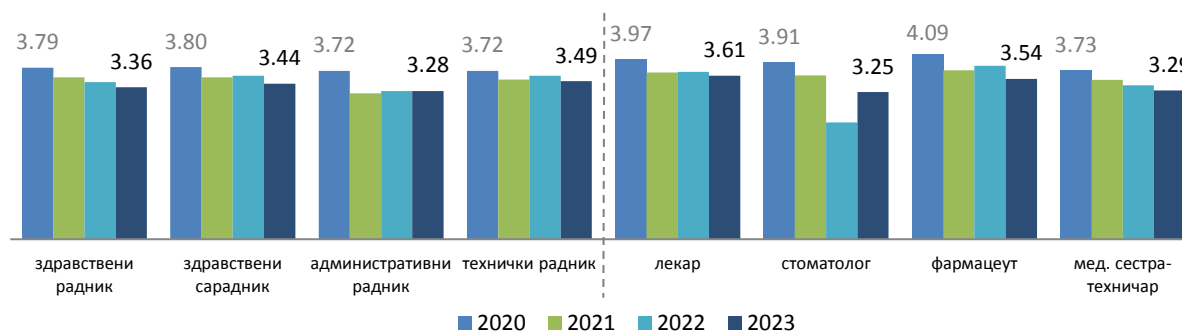
Одржавањем адекватних хигијенских услова за рад у складу са мерама превенције болничких инфекција, међу запосленим који су одговорили на ово питање и који су сматрали да се оно односи на њих, задовољно је 50,3% запослених, ни задовољних ни незадовољних је било 24,3%, а незадовољних 25,4% (Графикон 30). Међу анкетираним који су одговорили на ово питање, удео запослених који сматра да се питање не односи на њих је 1,9%.

Графикон 30. Мишљење запослених о одржавању адекватних хигијенских услова за рад у складу са мерама превенције болничких инфекција, 2020- 2023. године (%)

Посматрано према профилима запослених, овим аспектом посла најзадовољнији су технички радници и здравствени сарадници (просечна оцена задовољства 3,49 и 3,44), док су административни радници најмање задовољни (3,28), (Графикон 31). Разлика у задовољству запослених одржавањем адекватних хигијенских услова за рад у односу на занимање је статистички високо значајна ($p < 0,001$). Код здравствених радника, одржавањем адекватних хигијенских услова за рад су најзадовољнији лекари (3,61), док су најнезадовољнији стоматолози и медицинске сестре – техничари (3,25 и 3,29).

Графикон 31. Задовољство запослених одржавањем адекватних хигијенских услова за рад у складу са мерама превенције болничких инфекција у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2020-2023. године

Одржавањем адекватних хигијенских услова за рад у складу са мерама превенције болничких инфекција су најзадовољнији запослени у ИКВБ „Дедиње“ (4,75) и КБЦ „Бежанијска коса“ (просечна оцена 4,49), а најмање задовољни запослени у УКЦС (2,91), (Слика 8). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника одржавањем хигијенских услова између различитих болница ($p < 0,001$). У Табели 7 приказане су просечне оцене задовољства запослених хигијенским условима у свим болницама.

Слика 8. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни одржавањем хигијенских услова у складу са мерама превенције болничких инфекција и просечне оцене, 2023. године

- Болничке инфекције су комплексно јавноздравствено питање чији се утицај и значај, са појавом мултирезистентних микроорганизама, драматично повећава³¹
- Процењено је да глобално више од 1,4 милиона пацијената у неком тренутку има болничку инфекцију, што представља значајан и финансијски терет на нивоу појединца и заједнице³¹
- Превенција и контрола болничких инфекција је компликована и потребни су вишедимензионални приступ, стратегије и политике за планирање превенције и контроле инфекција да би се решио овај значајан јавноздравствени проблем³¹
- Недавна студија је показала да су хигијена руку и животне средине уз управљање антибиотикима главне мере које минимизирају болничке инфекције и побољшавају исходе лечења³¹.

Резиме - табела

Табела 7. Задовољство запослених различитим аспектима услова рада у болницама у Београду исказано просечном оценом, 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	опрема	простор	распол. време за рад	аутономија у обављању посла	плата	руковођење и организација рада у установи	могућност за проф. развој/кон. едукацију	одржавање адекватних хиг. услова за рад
УКЦС	3,20	3,06	3,48	3,34	2,28	3,20	3,28	2,91
КБЦ „Др Д. Мишовић- Дедиње“	3,61	3,54	3,76	3,57	2,52	3,29	3,33	3,14
КБЦ „Звездара“	3,46	3,44	3,65	3,66	2,46	3,45	3,45	3,54
КБЦ „Земун“	2,87	2,89	3,28	3,22	2,36	2,96	3,01	3,04
КБЦ „Бежанијска коса“	4,80	4,50	4,73	4,74	3,60	4,82	4,74	4,49
ИКВБ „Дедиње“	4,70	4,70	4,72	4,74	4,70	4,74	4,73	4,75
ГАК „Народни фронт“	3,80	3,63	3,79	3,60	3,07	3,50	3,47	3,86
УДК	3,20	2,64	3,46	3,35	2,16	2,85	3,29	3,07
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,25	3,09	3,45	3,39	2,14	2,89	3,24	3,34
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	3,60	3,43	3,89	3,63	3,41	3,62	3,24	3,63
Институт за онкологију и радиологију Србије	3,44	2,97	3,51	3,43	2,26	3,07	3,34	3,33
Институт за ментално здравље	4,23	4,21	4,37	4,23	3,69	4,14	4,41	3,77
Институт за реуматологију	3,38	3,69	3,68	3,12	2,45	2,90	2,94	3,12
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,38	3,58	3,85	3,83	2,52	3,47	3,67	3,97
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	3,51	3,60	4,27	3,77	3,38	3,81	3,55	3,51
ИО „Бањица“	3,53	3,53	3,71	3,41	2,31	3,07	3,06	3,75
Институт за неонатологију	3,44	3,24	3,54	3,15	2,23	2,69	3,01	3,41
СБ за интерне болести Младеновац	2,82	2,73	3,51	3,34	2,64	3,29	3,38	3,29
СБ за болести зависности	3,84	3,56	4,22	3,88	3,09	3,88	3,66	3,90
Институт за рехабилитацију	3,23	3,39	3,88	3,36	2,28	3,22	2,98	3,34
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,03	3,09	3,82	3,38	2,40	3,22	3,04	3,45
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	3,34	3,27	3,72	3,14	2,36	2,95	2,82	3,71
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	3,32	3,53	4,34	3,74	2,32	3,53	3,22	3,23
Завод за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију	3,29	3,25	3,86	3,80	2,88	3,27	3,06	3,56
СБ за интерне болести Лазаревац	3,81	3,45	4,02	3,56	2,95	3,20	3,20	3,92
Институт за медицину рада Србије „Др Д. Карајовић“	3,82	3,83	4,11	3,37	2,83	3,47	3,47	4,00
УКУПНО	3,41	3,31	3,69	3,53	2,53	3,31	3,37	3,36

- Програм рада СЗО за Европу у периоду 2020–2025. године „Удружена акција за боље здравље у Европи“ укључује подршку формулисању националних стратегија за побољшање услова рада, задржавање и мотивисање постојеће радне снаге, као и обезбеђивања будуће радне снаге у складу са здравственим потребама становништва, укључујући захтеве за опоравком након ковид- 19 пандемије³².

- Уважавање и вредновање рада запослених од стране претпостављених
- Непосредна сарадња са колегама
- Однос пацијената према запосленима

Задовољство запослених међуљудским односима је анализирано кроз 3 аспекта: однос запослених и претпостављених кроз питање о уважавању и вредновању рада запослених од стране претпостављених, однос са осталим запосленима кроз питање о непосредној сарадњи са колегама и однос са пацијентима кроз питање о односу пацијената према запосленима.

Међуљудски односи на послу сматрају се суштинским елементом психосоцијалних услова рада. Уколико су међуљудски односи и комуникација између запослених у здравственим установама нарушени, то може проузроковати лошију продуктивност и незадовољство запослених. Квалитет здравствене заштите зависи од интеракције запослених на свим организационим и институционалним нивоима¹⁶.

Уважавање и вредновање рада запослених од стране претпостављених

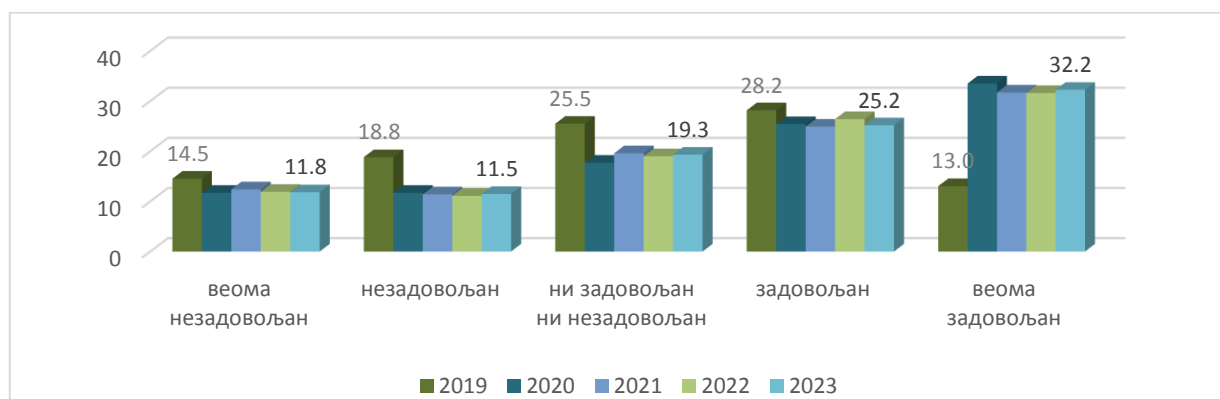
У 2023. години задовољство запослених уважавањем и вредновањем њиховог рада оцењено је просечном оценом 3,55, исто као и претходне године (Графикон 32). Просечна оцена задовољства запослених овим аспектом посла, у периоду 2015-2023. године, показује растући тренд, који је статистички значајан ($p < 0,001$).

Графикон 32. Задовољство запослених у болницама у Београду уважавањем и вредновањем њиховог рада исказано просечном оценом, 2015- 2023. године

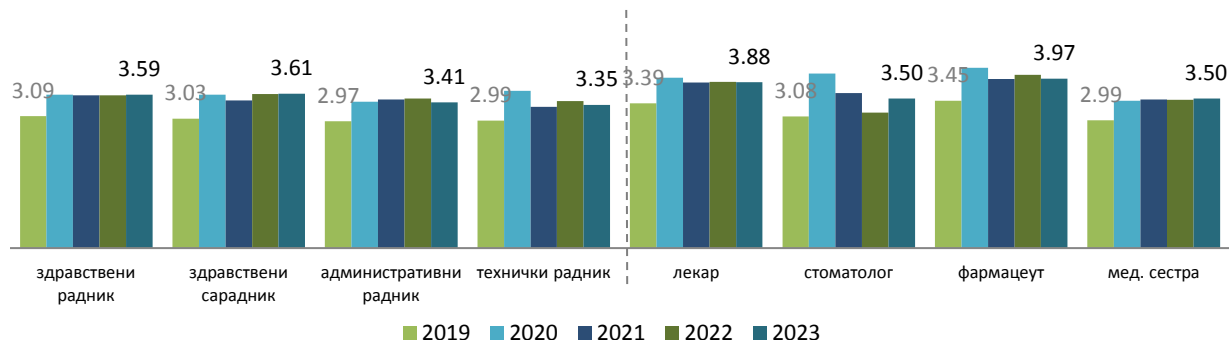
Уважавањем и вредновањем њиховог рада задовољно је 57,4% запослених, 19,3% је ни задовољних ни незадовољних, а 23,3% незадовољних (Графикон 33). Удео запослених који сматра да се питање не односи на њих је 0,9%.

Графикон 33. Задовољство запослених уважавањем и вредновањем њиховог рада, 2019-2023. године (%)

Овим аспектом посла најзадовољнији су здравствени сарадници (3,61), а најмање задовољни технички радници (3,35), (Графикон 34). Статистички значајна разлика у задовољству запослених уважавањем и вредновањем њиховог рада у односу на занимање је установљена ($p < 0,001$). У односу на период пре пандемије повећано је задовољство свих профила запослених. Од здравствених радника, фармацеути и лекари су најзадовољнији уважавањем њиховог рада.

Графикон 34. Задовољство запослених уважавањем и вредновањем њиховог рада у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2019-2023. године

Уважавањем и вредновањем њиховог рада су најзадовољнији запослени у КБЦ „Бежанијска коса“ (4,8), а затим у ИКВБ „Дедиње“ (4,75), а најмање задовољни у Институту за реуматологију (3,02) и Институту за неонатологију (3,07), (Слика 9). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника уважавањем и вредновањем њиховог рада између различитих болница ($p < 0,01$), а детаљнији приказ се налази у Табели 8.

Слика 9. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни уважавањем и вредновањем рада од стране претпостављених и просечне оцене, 2023. године

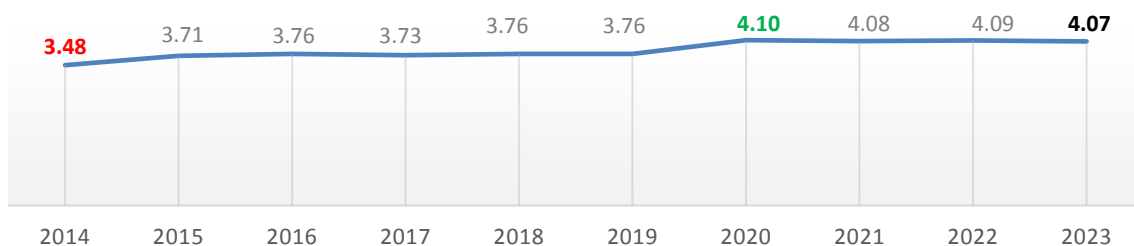

- Уважавање и вредновање рада подразумева благовремено, неформално или формално признање понашања, напора или пословног резултата запосленог, односно давање позитивних повратних информација на основу одређених резултата или учинка; уважавање и вредновање рада за запослене значи да је њихов допринос признат, те да се њихов глас чује, вредније и узима у обзир³³
- Када се запослени и његов рад уважава и вреднује, повећава се његово задовољство, продуктивност и мотивација да свој рад унапреди^{34,35}

Непосредна сарадња са колегама

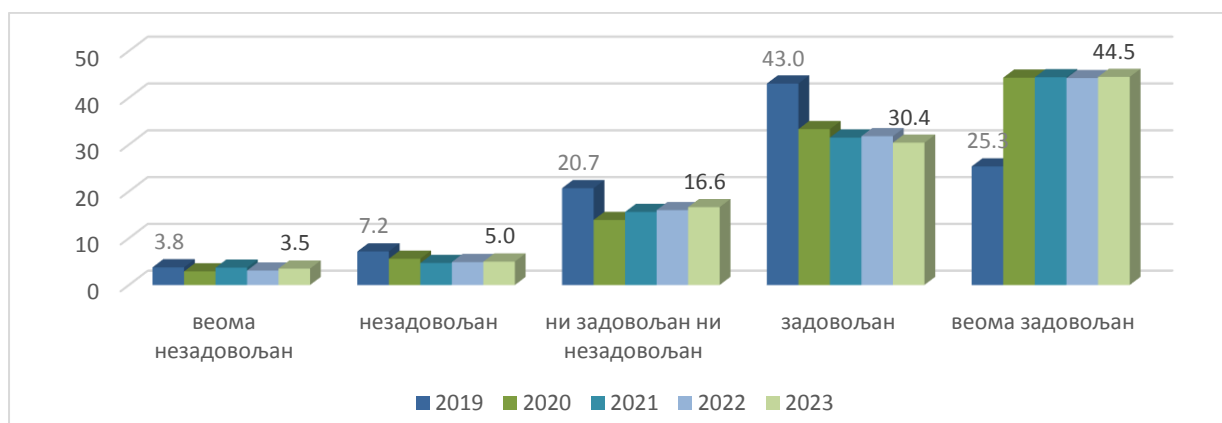
Запослени у болницама у Београду, и ове године, су најзадовољнији непосредном сарадњом са колегама. У 2023. години задовољство запослених непосредном сарадњом са колегама, исказано просечном оценом, је износило 4,07 (Графикон 35). Просечна оцена задовољства запослених овим аспектом посла, у десетогодишњем периоду, показује статистички значајан растући тренд ($p < 0,001$).

Графикон 35. Задовољство запослених у болницама у Београду непосредном сарадњом са колегама исказано просечном оценом, 2014-2023. године

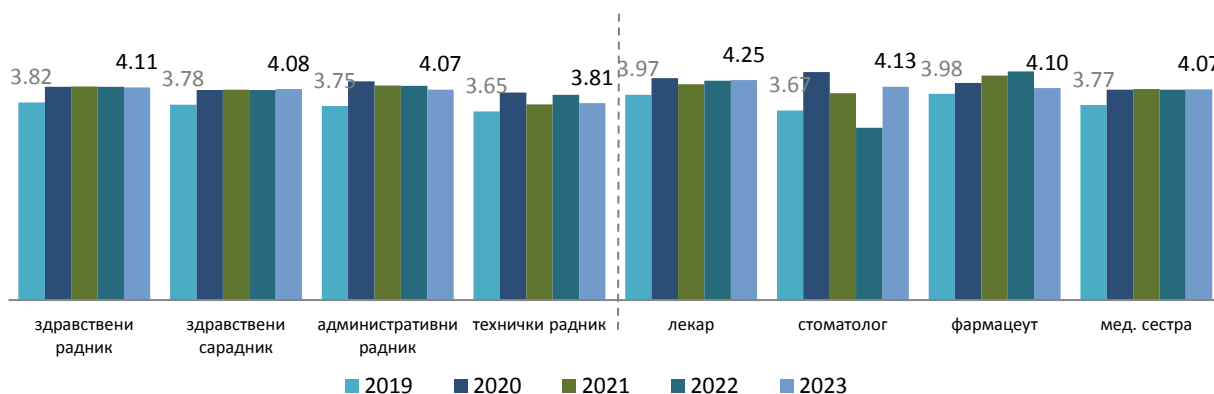
Сарадњом са колегама у 2023. години укупно је било 74,9% испитаника задовољно, 16,6% је неодлучно и 8,5% незадовољно (Графикон 36). Удео запослених који сматра да се питање не односи на њих је 1,2%.

Графикон 36. Мишљење запослених о непосредној сарадњи са колегама, 2019-2023. године (%)

Непосредном сарадњом са колегама најзадовољнији су здравствени радници (4,11), док су технички радници најмање задовољни, 3,81 (Графикон 37). Разлика у задовољству овим аспектом посла између запослених различитих профила је статистички значајна ($p < 0,001$). У односу на период пре пандемије је повећано задовољство запослених свих профила. Од здравствених радника, лекари и стоматолози су најзадовољнији непосредном сарадњом са колегама.

Графикон 37. Задовољство запослених непосредном сарадњом са колегама у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2019-2023. године

Овим аспектом посла су најзадовољнији запослени у КБЦ „Бежанијска коса“ (4,81) и ИКВБ „Дедиње“ (4,72), а најмање задовољни у Заводу за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију (3,59) и Институту за реуматологију (3,68), (Слика 10). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника непосредном сарадњом са колегама између различитих болница ($p < 0,001$), (Табела 8)

Слика 10. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни непосредном сарадњом са колегама и просечне оцене, 2023. године

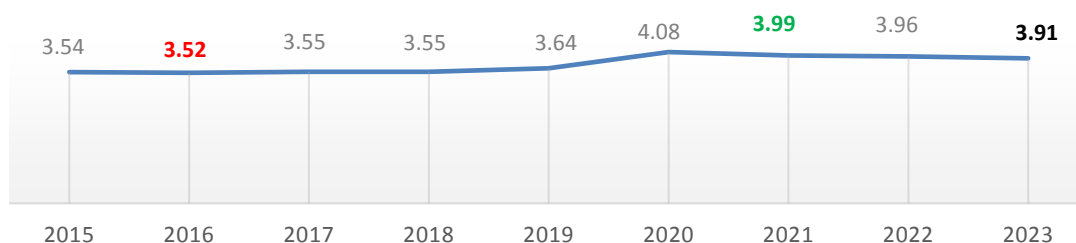

- Последице неадекватне комуникације и лоших међуљудских односа између здравствених радника могу да буду медицинске грешке и нежељени догађаји, односно угрожена безбедност пацијената³⁶
- Добра комуникација и социјална интеракција између медицинских сестара и других здравствених радника је неопходан услов да се запослени на радном месту осећају пријатно³⁷
- Добра комуникација води до добро координисаних активности, помаже у регулисању емоција пацијената, олакшава разумевање медицинских информација и помаже у бољој идентификацији потреба пацијената³⁸

Однос пацијената и запослених

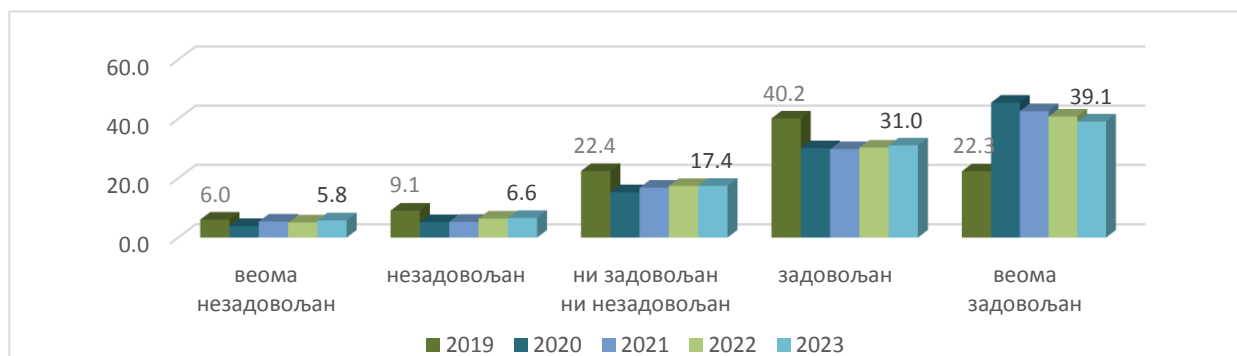
Просечна оцена задовољства запослених радника односом пацијената према њима је у 2023. години износила 3,91 (Графикон 38). Просечна оцена задовољства запослених овим аспектом посла, у периоду 2015-2023. године образује статистички значајан растући тренд ($p=0,005$).

Графикон 38. Задовољство запослених у болницама у Београду односом пацијената према њима исказано просечном оценом, 2015-2023. године

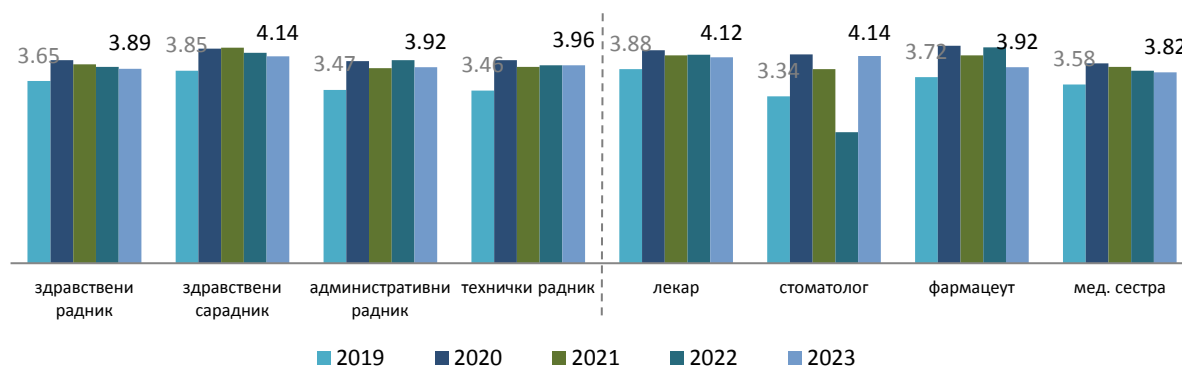
Односом пацијената према њима задовољно је 70,1% запослених, ни задовољних ни незадовољних било је 17,4%, а незадовољних 12,5% (Графикон 39). Удео запослених који сматра да се питање не односи на њих је 9,9%.

Графикон 39. Задовољство запослених односом пацијената према њима, 2019-2023. године (%)

Између запослених различитих занимања постоји статистички значајна разлика у задовољству односом пацијената према њима ($p < 0,001$). Овим аспектом посла најзадовољнији су здравствени сарадници (4,14). Најмање задовољни су здравствени радници (3,89). У односу на период пре пандемије, код свих профила запослених бележи се пораст задовољства овим аспектом посла (Графикон 40). Од здравствених радника, стоматолози и лекари су најзадовољнији односом пацијената према њима.

Графикон 40. Задовољство запослених односом пацијената према њима у зависности од занимања, исказано просечном оценом, 2019-2023. године

Односом пацијената према њима су најзадовољнији запослени у ИКВБ „Дедиње“ (4,72). Најмање задовољни односом пацијената су запослени у КБЦ „Земун“ (3,53), (Слика 11). Установљена је статистички значајна разлика у задовољству испитаника односом пацијената према њима између различитих болница ($p < 0,001$), (Табела 8).

Слика 11. Установе у којима су запослени најзадовољнији и установе у којима су запослени најмање задовољни односом пацијената према њима и просечне оцене, 2023. године

У Табели 8 приказана је просечна оцена задовољства запослених уважавањем и вредновањем њиховог рада, односом пацијената према њима и непосредном сарадњом са колегама.

Табела 8. Задовољство запослених уважавањем и вредновањем њиховог рада, непосредном сарадњом и односом пацијената према њима у болницама у Београду исказано просечном оценом, 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	уважавање и вредновање рада	непосредна сарадња са колегама	однос пацијената према запосленима
УКЦС	3,44	4,00	3,78
КБЦ „Др Д. Мишовић- Дедиње“	3,63	4,07	3,84
КБЦ „Звездара“	3,68	4,16	3,87
КБЦ „Земун“	3,22	3,80	3,42
КБЦ „Бежанијска коса“	4,80	4,81	4,33
ИКВБ „Дедиње“	4,75	4,72	4,72
ГАК „Народни фронт“	3,73	4,21	3,94
УДК	3,22	4,09	3,92
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,30	4,04	3,66
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	3,59	3,93	4,21
Институт за онкологију и радиологију Србије	3,36	3,84	3,93
Институт за ментално здравље	4,25	4,49	4,60
Институт за реуматологију	3,02	3,68	3,78
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,73	4,30	4,19
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	3,83	4,34	4,33
ИО „Бањица“	3,35	3,94	3,71
Институт за неонатологију	3,07	3,86	4,44
СБ за интерне болести Младеновац	3,51	3,94	3,75
СБ за болести зависности	3,81	4,08	3,99
Институт за рехабилитацију	3,38	4,10	3,93
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,54	4,18	4,25
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	3,20	4,05	4,30
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	3,46	4,21	4,28
Завод за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију	3,39	3,59	4,24
СБ за интерне болести Лазаревац	3,37	3,75	3,98
Институт за медицину рада Србије „Др Д. Карајовић“	3,58	4,03	4,49
УКУПНО	3,55	4,07	3,91

- Резултати грчке студије спроведене међу болничким особљем током COVID-19 пандемије показали су да су испитаници били најзадовољнији колегама и комуникацијом, а најмање задовољни платом и другим бенефицијама, а затим могућностима професионалног развоја³⁹
- Медицинске сестре у бугарским болницама најзадовољније су подршком својих руководиоца (56% задовољних и веома задовољних), радним временом (45%) и односом са колегама (40%); две трећине је незадовољно и веома незадовољно платом, као и условима рада⁴⁰
- У Републици Србији у установама на секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите запослени су најзадовољнији непосредном сарадњом са колегама и руководиоцима, као и односом са пацијентима, а најмање задовољни платом, уважавањем и вредновањем рада и адекватношћу опреме за рад¹⁶

- Стрес приликом обављања посла
- Планови за промену посла

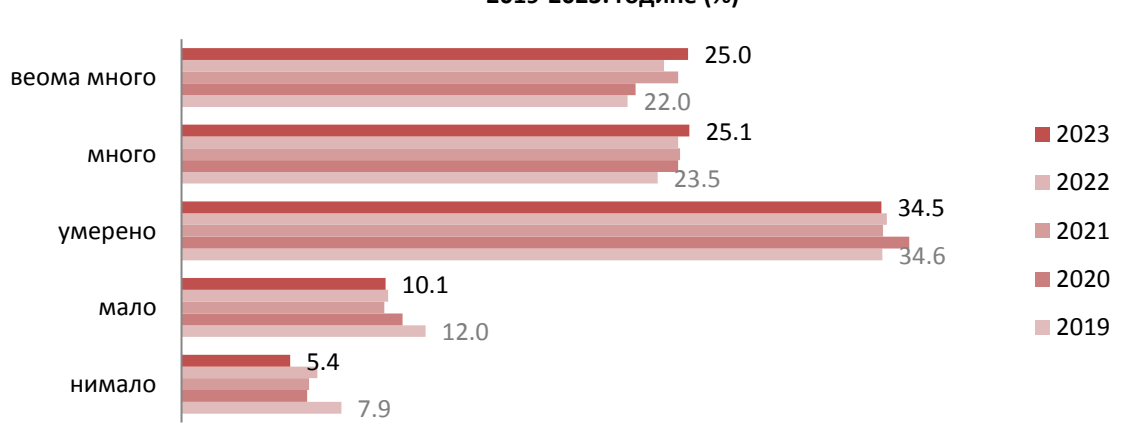
Професионални стрес представља низ штетних, физиолошких, психолошких и бихејвиралних реакција на ситуације у којима захтеви посла нису у складу са могућностима, способностима и потребама запосленог. Висок ниво стреса нарушава здравље доводећи до апатије, анксиозности, агресивности, пада имунитета, психосоматских болести, повреда на раду. Стрес утиче и на радну способност, повећава флукуацију запослених и апсентизам, а смањује радни учинак.

Истраживања су показала да су здравствени радници под већим стресом у односу на раднике других занимања⁴¹. Природа посла која подразумева доношење одлука које утичу на здравље, али и живот пацијената, сменски рад, дуго радно време, физички захтеван посао неге пацијената су неки од извора професионалног стреса здравствених радника.

Стрес приликом обављања посла

У редовним околностима, половина испитаника у болницама у Београду (50,1%) је приликом обављања посла много или веома много напета, под стресом или притиском, више од трећине испитаника (34,5%) је умерено, док је 15,5% запослених нимало или мало напето, под стресом или притиском приликом обављања посла (Графикон 41). У току последњих 5 година уочава се повећање броја запослених који се изјашњавају да су много или веома много под стресом на послу (са 45,5% на 50,1%), а смањење учешћа запослених који су нимало или мало под стресом (са 19,9% на 15,5%).

Графикон 41. Напетост, стрес или притисак приликом обављања посла у редовним околностима, 2019-2023. године (%)

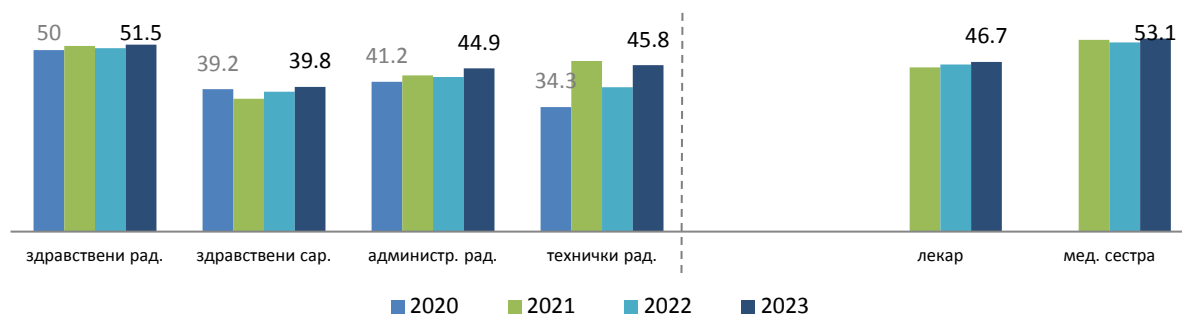

Сваки други здравствени радник је изјавио да приликом обављања посла у редовним условима осећа напетост, стрес и притисак много и веома много, док око две петине административних и техничких радника, и више од трећине здравствених сарадника (38,5%) има овакве осећаје (Графикон 42). Код здравствених радника, висок ниво стреса је више заступљен код медицинских сестара/техничара (52,1%) у односу на лекаре (46%).

Сваки други здравствени радник приликом обављања посла у редовним условима осећа напетост, стрес и притисак много или веома много.

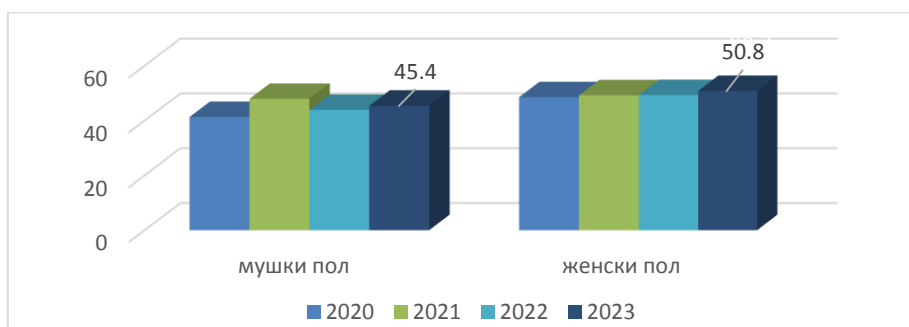
Графикон 42. Запослени који много и веома много осећају притисак и стрес приликом обављања посла у редовним околностима, у односу на занимање (%), 2020-2023. године

- Истраживања су показала да здравствени радници у болницама у Јапану показују већи степен професионалног стреса у односу на административне раднике, а да су медицинске сестре под већим стресом у односу на друге здравствене раднике⁴¹
- Професионални стрес је заступљен код 60% медицинских сестара у болницама у Ирану⁴².

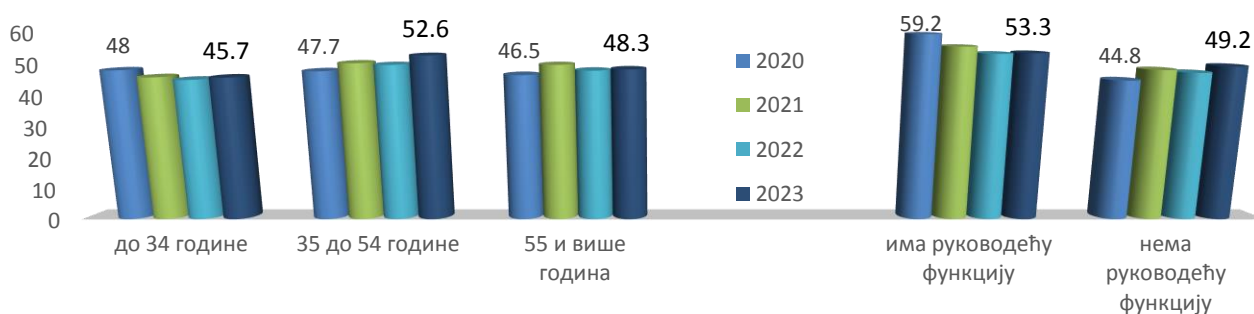
Више од половине испитаника женског пола (50,8%) много и веома много осећа напетост, стрес и притисак на послу у редовним околностима као и 45,4% испитаника мушког пола (Графикон 43).

Графикон 43. Запослени који много и веома много осећају притисак и стрес приликом обављања посла у редовним околностима, односу на пол (%)

Овакве осећаје има и 52,6% запослених старосне доби од 35 до 54 године, као и 45,8% млађих од 35 година и око 48% старијих од 54 године (Графикон 44). Испитаници који имају руководећу функцију у већој мери осећају напетост, стрес и притисак на послу (53,3% одговора: веома много и много) него они без руководеће функције (49,2%). Разлика између испитаника у осећају напетости и стреса приликом рада у редовним условима је статистички значајна у односу на занимање ($p < 0,001$), старост ($p = 0,001$), пол ($p < 0,001$) и обављање руководеће функције ($p = 0,034$).

Графикон 44. Запослени који много и веома много осећају притисак и стрес приликом обављања посла у редовним околностима, у односу на старост и руководећу функцију (%)

Најмање запослених који су приликом обављања посла у редовним околностима напети, под стресом или притиском (одговори: веома много и много) било је у ИКВБ „Дедиње“ (7,6%), СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику (25,9%) и Институту за ментално здравље (26,3%), а највише у Клиници за неурологију и психијатрију за децу и омладину (67,4%), КБЦ „Д. Мишовић“ (59,4%) и УДК (59%), (Табела 9).

Установљена је статистички високо значајна разлика у осећају напетости и стреса приликом рада у редовним условима код испитаника између различитих болница ($p < 0,001$).

Табела 9. Напетост, стрес или притисак приликом обављања посла у редовним околностима, 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	Напетост, стрес или притисак приликом обављања посла (%)				
	нимало	мало	умерено	много	веома много
УКЦС	4,9%	8,2%	30,8%	26,7%	29,3%
КБЦ „Др Д. Мишовић- Дедиње“	3,3%	7,4%	29,9%	27,9%	31,5%
КБЦ „Звездара“	5,5%	8,4%	32,6%	30,2%	23,4%
КБЦ „Земун“	5,7%	8,9%	28,7%	23,8%	32,9%
КБЦ „Бежанијска коса“	2,4%	12,5%	57,8%	18,7%	8,7%
ИКВБ „Дедиње“	16,7%	28,2%	47,4%	3,8%	3,8%
ГАК „Народни фронт“	2,8%	6,2%	43,5%	25,4%	22,0%
УДК	3,0%	7,8%	30,1%	28,6%	30,4%
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,5%	6,5%	35,4%	23,1%	31,5%
Клиника за неурологију и псих. за децу и омладину		7,0%	25,6%	37,2%	30,2%
Институт за онкологију и радиологију Србије	3,2%	7,1%	33,3%	26,1%	30,3%
Институт за ментално здравље	12,7%	18,6%	42,4%	21,2%	5,1%
Институт за реуматологију	7,2%	12,8%	22,4%	27,2%	30,4%
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	7,5%	13,7%	34,9%	21,6%	22,4%
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	6,4%	12,3%	42,9%	21,7%	16,7%
ИО „Бањица“	6,4%	8,7%	30,4%	28,1%	26,5%
Институт за неонатологију	5,8%	6,6%	39,4%	20,4%	27,7%
СБ за интерне болести Младеновац	6,3%	27,1%	29,2%	17,7%	19,8%
СБ за болести зависности	11,5%	16,7%	44,9%	19,2%	7,7%
Институт за рехабилитацију	3,9%	13,4%	45,8%	23,5%	13,4%
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	9,7%	16,5%	44,2%	18,4%	11,2%
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	3,3%	7,4%	42,6%	26,2%	20,5%
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	6,5%	18,3%	49,5%	19,4%	6,5%
Завод за психоф. поремећаје и говорну патологију	4,1%	16,3%	38,8%	22,4%	18,4%
СБ за интерне болести Лазаревац	6,6%	14,8%	34,4%	29,5%	14,8%
Институт за медицину рада Србије	5,2%	16,9%	44,2%	19,5%	14,3%
УКУПНО	5,4%	10,1%	34,5%	25,1%	25,0%

- Истраживање спроведено међу медицинским сестрама у Италији показало је да запослени женског пола имају више нивое стреса повезаног са послом и указало на повезаност недостатка социјалне подршке и појаве стреса на послу; то имплицира потребу за родно заснованим организационим интервенцијама за смањењем стреса на послу у здравственом сектору⁴³.

Планови о промени посла

Намера да се напусти установа, односно промени посао је рани показатељ стварне флукуације запослених. Напуштање посла може проузроковати недостатак кадра у установи, утицати на квалитет здравствене заштите и повећати трошкове поновног запошљавања. Нижа стопа флукуације медицинских сестара је повезана са позитивним исходима за пацијенте⁴⁴. Задовољство послом је негативно повезано са намером промене и напуштања посла^{45,46}.

Око 57% запослених у болницама у Београду не размишља о промени посла. У иностранство би отишло 13,2% запослених, исто као и у приватни сектор здравства (13,3%), док би сваки шести (16,2%) запослени радио послове ван здравствене заштите (Табела 10). У периоду од 2015. до 2022. године опао је проценат запослених који размишљају о одласку иностранство, а тренд је статистички значајан ($p < 0,001$). У периоду од 2012. до 2022. године приметан је статистички значајан тренд раста удела оних који би отишли у приватни сектор здравства ($p < 0,001$), док је проценат оних који би радили послове ван здравствене заштите такође порастао, али не значајно ($p = 0,393$).

Табела 10. Мишљење запослених о промени садашњег посла, 2012-2023. године (%)

Мишљење запослених	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Остали би у државном сектору здравства	49,3	48,1	42,6	38,1	37,3	36,8	35,7	36,9				
Отишли би у приватни сектор здравства	4,9	5,3	8	4,8	6,2	6,7	8,3	7,4	9,0	11,7	15,0	13,3
Радили би послове ван здравств. заштите	12,7	13,0	17,2	9,3	10,1	11,5	11,5	10,9	11,7	14,3	15,3	16,2
Отишли би у иностранство				21,7	21,2	20,2	21,3	19,8	14,3	14,6	12,6	13,2
Не размишљају о промени посла	33	33,6	32,3	26,2	25,3	24,8	23,2	25,0	65,0	59,4	57,1	57,3

О промени посла не размишља две трећине техничких радника, док у наведеној категорији нешто је мање административних радника (64,6%), стоматолога, фармацеута и здравствених сарадника (око 62%) и лекара (60,5%), а најмање медицинских сестара, са 54%. О одласку у приватни сектор размишља 18,7% лекара и свака седма медицинска сестара. Одлазак у иностранство највише планирају фармацеути (18,6%), док о пословима ван здравствене заштите, изузимајући стоматологе (мали узорак), највише размишљају административни радници (21,4%), а најмање фармацеути и лекари (6,8% и 8,6%). Између запослених различитих профила постоји статистички значајна разлика у погледу планова да промене посао ($p < 0,001$), (Табела 11).

Табела 11. Мишљење запослених о промени садашњег посла, у односу на занимање, 2023. године (%)

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	отићи у приватни сектор здравства		радити ван здравствене заштите		отићи у иностранство		не размишљају о промени	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Доктор медицине	268	18,7%	123	8,6%	176	12,3%	867	60,5%
Доктор стоматологије	1	12,5%	2	25,0%	0		5	62,5%
Магистар фармације	7	11,9%	4	6,8%	11	18,6%	37	62,7%
Медицинска сестра - техничар	698	14,4%	863	17,8%	669	13,8%	2628	54,1%
Здравствени сарадник	36	8,9%	70	17,4%	48	11,9%	249	61,8%
Административни радник	22	3,8%	123	21,4%	58	10,1%	371	64,6%
Технички радник	38	5,5%	107	15,6%	83	12,1%	457	66,7%
УКУПНО	1070	13,3%	1292	16,1%	1045	13,0%	4614	57,5%

Највише оних који би отишли у приватни сектор здравства је у Институту за реуматологију (петина испитаника), а најмање у ИКВБ „Дедиње“ (2,4%) и КБЦ „Бежанијска коса“ (4,2%). Највише оних који би радили ван здравства је у Институту за здравствену заштиту мајке и детета Србије (26,4%) и УДК (23,9%), док је најмање у Зводу за говорну патологију (2,7%). У иностранство би отишло највише запослених у ГАК „Народни

фронт“ (19,3%) и Институту за здравствену заштиту мајке и детета Србије (18,6%), док је најмање таквих у Институту за ментално здравље (2,5%), (Табела 12).

О промени посла размишља мање од четвртине испитаника у ИКВБ „Дедиње“, КБЦ „Бежанијска коса“ и Институту за ментално здравље. С друге стране, мање од половине испитаника у Институту за здравствену заштиту мајке и детета Србије, УДК, ИОРС, КБЦ „Земун“, Институту за реуматологију и Институту за неонатологију не размишља о промени посла. Између здравствених установа у погледу планова запослених да промене посао постоји статистички значајна разлика ($p < 0,001$).

Табела 12. Мишљење запослених о промени садашњег посла по установама, 2023. године (%)

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	Да ли планирате			
	отићи у приватни сектор здравства	радити ван здр. заштите	отићи у иностранство	не планирам
УКЦС	13,8%	15,2%	15,7%	55,4%
КБЦ „Др Д. Мишовић-Дедиње“	17,0%	19,5%	11,4%	52,1%
КБЦ „Звездара“	11,6%	16,9%	14,9%	56,6%
КБЦ „Земун“	18,2%	22,5%	13,1%	46,2%
КБЦ „Бежанијска коса“	4,2%	5,9%	3,8%	86,2%
ИКВБ „Дедиње“	2,4%	2,9%	3,8%	90,9%
ГАК „Народни фронт“	15,3%	13,1%	19,3%	52,3%
УДК	17,0%	23,9%	13,2%	45,9%
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	13,6%	26,4%	18,6%	41,5%
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	15,0%	5,0%	12,5%	67,5%
Институт за онкологију и радиологију Србије	15,5%	22,3%	16,1%	46,1%
Институт за ментално здравље	9,3%	7,6%	2,5%	80,5%
Институт за реуматологију	24,4%	17,1%	9,8%	48,8%
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	7,9%	13,9%	13,5%	64,7%
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	10,9%	9,5%	7,0%	72,6%
ИО „Бањица“	15,7%	15,2%	13,9%	55,2%
Институт за неонатологију	19,1%	22,9%	9,2%	48,9%
СБ за интерне болести Младеновац	8,3%	9,4%	12,5%	69,8%
СБ за болести зависности	7,7%	10,3%	10,3%	71,8%
Институт за рехабилитацију	9,0%	13,0%	5,1%	72,9%
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	11,0%	12,4%	12,9%	63,8%
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	14,9%	19,8%	11,6%	53,7%
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	6,5%	8,6%	11,8%	73,1%
Завод за говорну патологију	18,9%	2,7%	10,8%	67,6%
СБ за интерне болести Лазаревац	6,8%	10,2%	15,3%	67,8%
Институт за медицину рада Србије	7,5%	19,4%	10,4%	62,7%
УКУПНО	13,3%	16,2%	13,2%	57,3%

- Студије показују да епидемије заразних болести обликују перспективу здравствених радника у погледу посла у смислу повећања намере његове промене, док постоје и научници који тврде супротно, да доживљавање посла као моралног императива током пандемије може смањити намере флукуације међу особљем које учествује у борби против пандемије
- У истраживању спроведеном у болницама у Немачкој током пандемије, добијени резултати су показали да скоро свака пета медицинска сестра (18,9%) намерава да напусти посао у здравственој заштити, и још 21,9% њих жели да промени установу⁴⁷
- У ранијим истраживањима у Турској 15,5% медицинских сестара је намеравало да промени посао⁴⁸
- Свака пета медицинска сестра у Шведској у току првих пет година рада жели да промени занимање⁴⁹

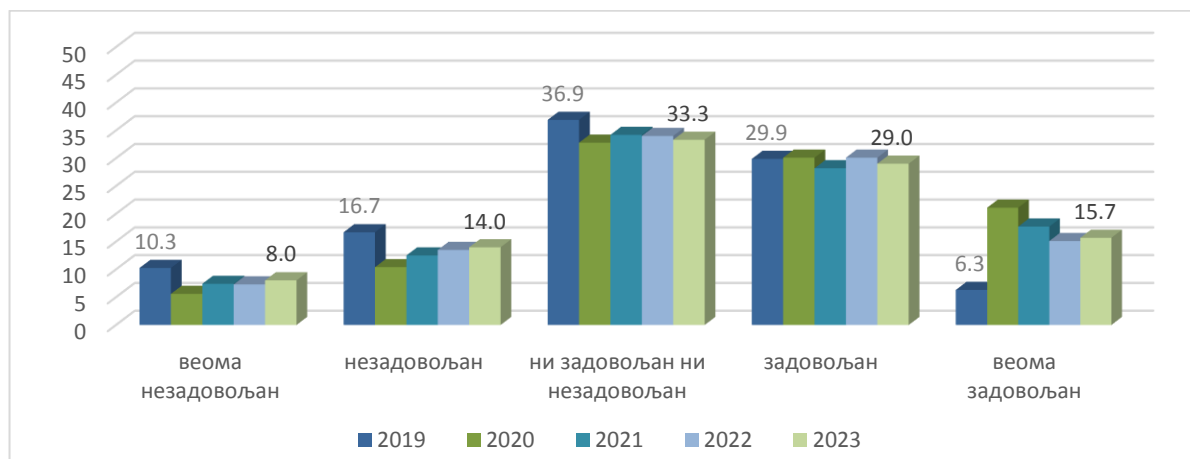
Укупно задовољство послом у односу на:

- Пол запослених
- Старост запослених
- Занимање запослених
- Руководећу функцију
- Болницу у којој раде

Укупно задовољство послом је сагледавано кроз питање да запослени оцене укупно задовољство послом узимајући у обзир све напред наведене аспекте посла.

Узимајући све наведено у обзир, 44,7% (3.674) испитаника се изјаснило да је задовољно послом који обављају, 22% је незадовољно (1.808), а 33,3% (2.738) се изјаснило да нису ни задовољни ни незадовољни (Графикон 45). На ово питање није одговорило 389 испитаника (4,5%).

Графикон 45. Задовољство запослених у болницама у Београду садашњим послом, 2019-2023. године (%)

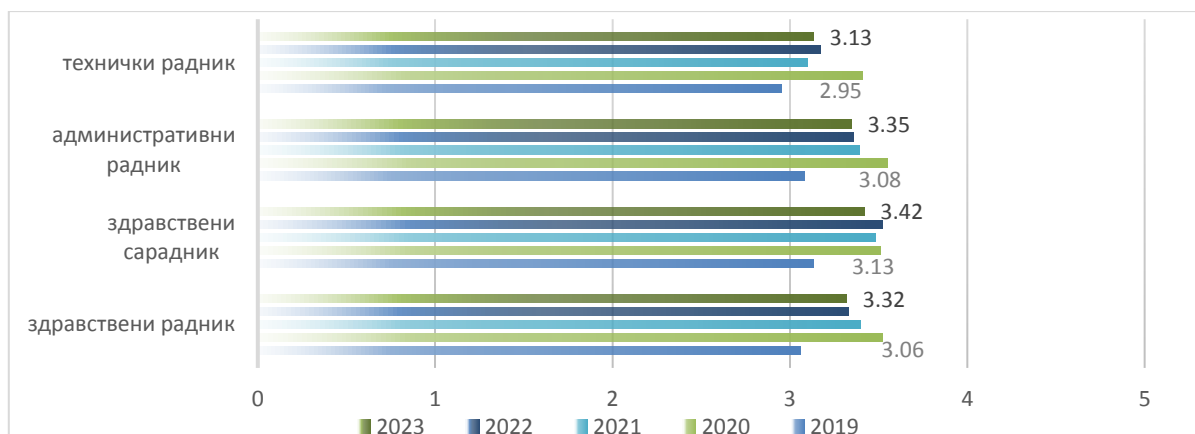
Задовољство запослених радника у београдским болницама, исказано просечном оценом на скали од 1 до 5 (1=веома незадовољан, 5=веома задовољан) износи $3,30 \pm 1,134$, што је на нивоу из претходне године (Графикон 46). Просечна оцена задовољства запослених, од 2012. до 2023. године, показује статистички значајан растући тренд ($p=0,010$).

Графикон 46. Задовољство запослених у болницама у Београду, исказано просечном оценом, 2012-2023. године

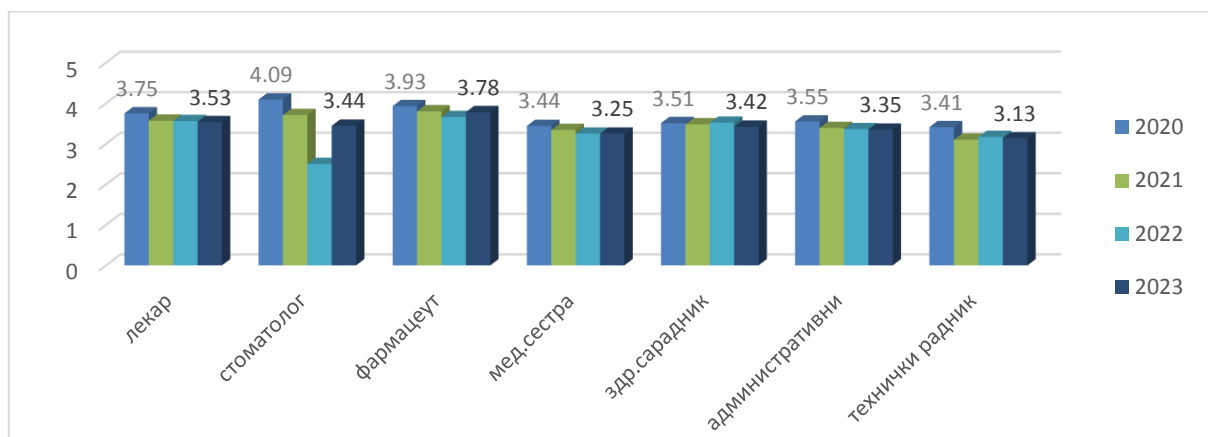
Својим послом најзадовољнији су здравствени сарадници (3,42), а најмање задовољни технички радници (3,13). У односу на период пре пандемије задовољство је повећано код запослених свих профила, а најмање код техничких радника (Графикон 47). Посматрајући наведене четири категорије запослених, постоји статистички значајна разлика у задовољству послом ($p<0,001$).

Графикон 47. Просечна оцена задовољства послом у односу на занимање испитаника, 2019-2023. године

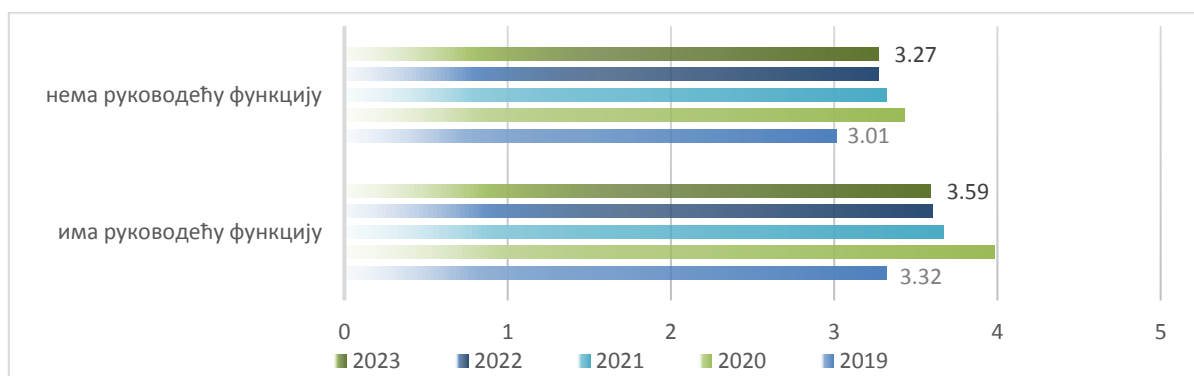
Међу здравственим радницима најзадовољнији су фармацеути (3,78) и лекари (3,53), а најнезадовољније су медицинске сестре (3,25) (Графикон 48).

Графикон 48. Просечна оцена задовољства послом у односу на профил запослених, 2020-2023. године

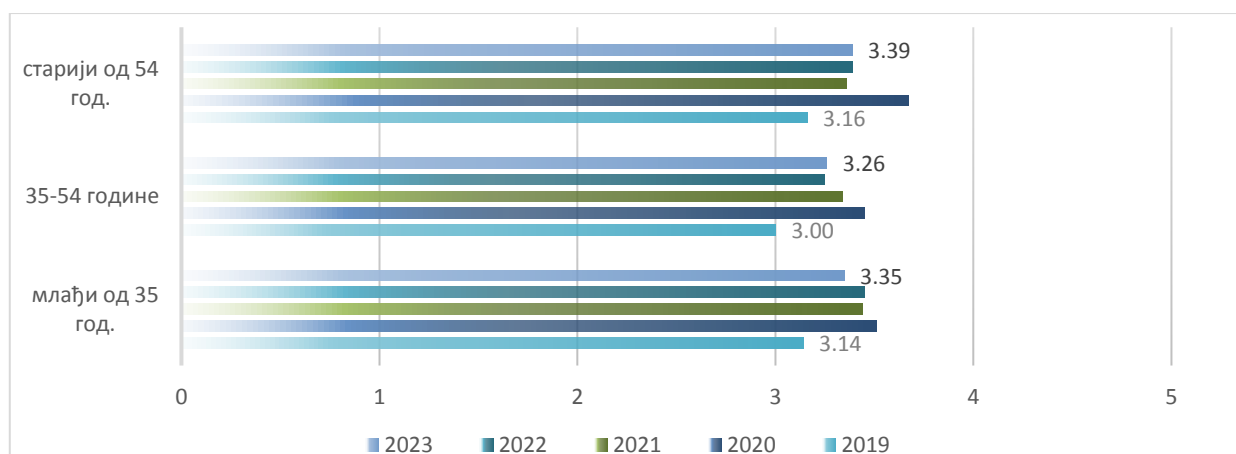
Као и претходне године, својим послом значајно су задовољнији запослени који су на руководећим местима, у односу на запослене који немају руководећу функцију ($p < 0,001$), (Графикон 49).

Графикон 49. Просечна оцена задовољства у односу на руководећу функцију испитаника 2019-2023. године

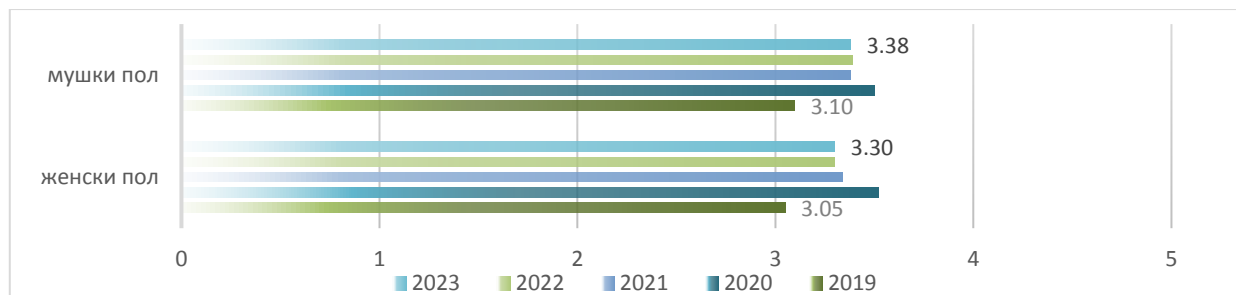
Својим послом најзадовољнији су запослени старији од 55 година (3,39), затим млађи од 35 година (просечна оцена задовољства 3,35), док су запослени старосне доби од 35 до 54 године, са просечном оценом 3,26 најнезадовољнији послом (Графикон 50). Разлика у задовољству послом између запослених у односу на старосну доб је статистички значајна ($p < 0,001$). У односу на годину пре пандемије, приметан је пораст задовољства код свих старосних категорија.

Графикон 50. Просечна оцена задовољства послом у односу на године старости испитаника, 2019-2023.

У 2023. години постојала је статистички значајна разлика и у задовољству између запослених мушког и женског пола ($p=0,007$). Просечна оцена задовољства послом запослених и мушког (3,38) и женског пола (3,30) већа је у односу на године пре пандемије (Графикон 51).

Графикон 51. Просечна оцена задовољства послом у односу на пол испитаника, 2019-2023. године

Задовољство запослених садашњим послом није иста у свим болницама ($p<0,001$). Просечна оцена задовољства има вредности од 2,96 до 4,68 (Табела 17). Као и претходне године, најзадовољнији су запослени у КБЦ „Бежанијска коса“ (4,68) и ИКВБ „Дедиње“ (4,59). На трећем месту је Институт за ментално здравље (4,05), а затим СБ за болести зависности (3,85). Најмање су задовољни запослени у КБЦ „Земун“ (2,96), Институту за здравствену заштиту мајке и детета Србије (2,98), УДК (3,00), ИОРС и Институту за неонатологију (3,03).

У односу на претходну годину, у шеснаест установа, просечна оцена задовољства запослених је повећана, док је у десет болница просечна оцена смањена (Табела 13).

Табела 13. Задовољство запослених у болницама у Београду, 2019-2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2019		2020		2021		2022		2023		
	n	x	n	x	n	x	n	x	n	x	sd
УКЦС	2763	2,90			2124	3,24	2202	3,20	2196	3,10	1,124
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	546	3,04			546	3,38	521	3,29	540	3,31	1,030
КБЦ „Звездара“	954	3,14			951	3,45	908	3,39	909	3,45	1,035
КБЦ „Земун“	593	2,63			633	2,88	572	3,01	649	2,96	1,169
КБЦ „Бежанијска коса“	183	4,11	161	4,83	216	4,92	260	4,65	287	4,68	0,561
ИКВБ „Дедиње“	168	3,90	161	4,99	183	4,79	250	4,38	207	4,59	0,717
ГАК „Народни фронт“	206	3,02	241	3,15	156	3,16	185	3,17	177	3,64	0,742
УДК	374	2,97	344	3,27	313	3,07	333	3,03	321	3,00	1,056
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	263	2,91	256	3,19	161	3,17	259	3,06	261	2,98	1,019
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	38	3,05	31	3,65	29	3,83	26	3,85	41	3,59	1,245
Институт за онкологију и радиологију Србије	474	2,92	459	3,26	450	3,17	507	3,20	480	3,03	1,084
Институт за ментално здравље	155	3,74	120	3,95	123	3,84	137	3,96	114	4,05	0,818
Институт за реуматологију	146	3,59			132	3,27	119	2,95	122	3,11	1,191
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	195	3,03	176	3,52	201	3,80	232	3,47	256	3,47	1,188
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	303	3,56	199	3,58	238	3,52	219	3,47	201	3,63	0,962
ИО „Бањица“	451	2,87	379	3,42	396	3,41	359	3,38	377	3,15	1,129
Институт за неонатологију	149	3,08	89	3,45	117	3,00	129	2,84	134	3,03	1,137
СБ за интерне болести Младеновац	84	3,26	105	3,21	77	2,96	75	3,23	96	3,39	1,060
СБ за болести зависности	96	3,48	78	3,68	81	3,90	80	3,88	78	3,85	0,839
Институт за рехабилитацију	248	3,15	171	3,43	148	3,40	243	2,97	175	3,32	0,965
Кл. за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	228	3,07	253	3,17	154	3,16	222	3,13	200	3,17	1,021
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	135	3,08	121	3,45	122	3,28	115	3,20	127	3,27	0,988
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	121	3,17	89	3,43	107	3,29	103	3,18	93	3,23	0,979
Завод за психоф. поремећаје и говорну патологију	66	3,32			47	3,62	59	3,71	49	3,37	1,380
СБ за интерне болести Лазаревац	42	3,36	39	3,51	71	3,46	49	3,71	61	3,43	1,204
Институт за медицину рада Србије	87	3,00			60	3,05	73	3,62	69	3,54	1,301
УКУПНО	9068	3,05	3472	3,51	7836	3,37	8237	3,32	8220	3,30	1,134

- Рад здравствених радника у условима епидемије и њихова посвећеност контроли нове болести COVID-19, била је препозната и призната од стране друштва и ауторитета, што у великој мери може да повећа осећај професионалне вредности и социјалног статуса запослених и промовише њихов радни ентузијазам и унапређење задовољства послом током борбе против епидемије⁵⁰.
- Подаци из литературе показују да је задовољство послом веће што је ниво образовања виши, и да руководиоци обично имају позитивнији став и осећања према послу⁵¹.
- Лекари имају већу одговорност, али њихов рад може представљати и изазов; њихов рад се у већој мери уважава и вреднује, они имају и висок степен аутономије у обављању посла и могућност да доносе одлуке, али и да се професионално развијају и едукују, у односу на друге професије. Са друге стране, нижи ниво задовољства послом код медицинских сестара-техничара може се објаснити природом и обимом њиховог посла, недостатком социјалне подршке на послу, смањеним могућностима напредовања у каријери и аутономијом у обављању посла, као и чињеницом да су медицинске сестре често изложене и насиљу на радном месту и повредама на раду⁵².
- Истраживања су показала да се задовољство послом повећава након низа година искуства⁵¹; старији и искуснији запослени су добро прилагођени на посао, имају више самопоуздања и реалнија очекивања. Они објективније сагледавају све оне аспекте посла који могу да представљају извор незадовољства. Међутим, у време пандемије су најмлађи запослени били са највећим степеном професионалне сатисфакције, вероватно због већег степена социјалне подршке коју су добијали од колега и руководећег кадра на послу, што је слично резултатима студије из Јапана⁴¹.
- Резултати студија спроведених међу запосленима у здравственом сектору су неусаглашени у погледу повезаности пола и задовољства послом; постоје студије које су показале да су жене незадовољније, што се може приписати нижим позицијама које заузимају, мањима зарадама и мањим могућностима за напредовање у односу на мушкарце; друге указују на већа очекивања од посла и већу вероватноћу незадовољства послом код мушкараца^{16,35}.
- Недавна студија показала је да запослени у области менталног здравља имају виши ниво задовољства послом у односу здравствене раднике у другим областима јер унапређују своје знање о самозаштити на радном месту⁵³; литература такође указује на повезаност рада са одређеном популацијом оболелих и нивоа емоционалне исцрпљености и последично незадовољства послом¹⁶.

КОМЕНТАРИ ИСПИТАНИКА

Кроз једно питање отвореног типа, запослени су имали могућност да у упитник упишу своје предлоге за унапређење квалитета рада и задовољства запослених у здравственим установама. УКЦС и ИКВБ „Дедиње“ нису унели коментаре запослених у базу за унос података, тако да су обрађени коментари из 24 установе. Од 5.817 радника који су попунили анкетни упитник у овим установама, коментаре је навело 667 испитаника (11,5%).

Највише коментара односило се на потребу повећања плате запосленима у болницама (38,7% свих коментара). Значајан број коментара се односио на потребу повећања броја запослених (16%), као и побољшања услова рада (12,3%). Запослени, такође, изражавају незадовољство међуљудским односима (5,5%), руковођењем и организацијом посла (9,7%) као и недостатком средстава за едукацију и професионално усавршавање (3,1%). Свега у 24 коментара (3,6%) запослени су исказали своје задовољство послом.

Као и претходних година, запослени истичу и да је упитник увек исти и нерепрезентативан. Изнели су и своје неповерење у ово истраживање пишући да нема сврхе да дају своје коментаре, јер сигурно неће бити уважени, као и да су давали предлоге у претходним испитивањима, али да се ништа није променило (10,9%).

ЗАКЉУЧАК

По први пут од 2019. године, испитивање задовољства запослених у здравственим установама у Републици Србији није вршено у условима епидемије заразном болешћу COVID-19. Анкету је спровело свих 26 београдских болница у државном власништву, за разлику од 2020. године, када седам болница (УКЦС, КБЦ „Др Драгиша Мишовић- Дедиње“, КБЦ „Земун“, КБЦ „Звездара“, Институт за реуматологију, Завод за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију „Проф. др Цветко Брајовић“ и Институт за медицину рада „Др Драгомир Карајовић“) то нису учиниле због епидемиолошке ситуације. Због тога свако поређење резултата анализе са резултатима из 2020. године на укупном нивоу, треба тумачити са резервом.

Резултати испитивања задовољства запослених у болницама у Београду у 2023. години показују да је својим послом задовољно нешто мање од половине запослених (око 45%). Трећина испитаника се изјаснила да нису ни задовољни ни незадовољни, док је сваки пети незадовољан. Задовољство запослених исказано просечном оценом износи 3,3 и незнатно је мање у односу на претходну годину, али веће у односу на период пре пандемије (у 2019. години просечна оцена је била 3,05).

Тренд просечне оцене укупног задовољства послом у периоду од 2012. до 2023. године је, због повећања нивоа задовољства у време пандемије, постао статистички значајно растући. Поред потенцијалног повећања осећаја професионалне вредности и социјалног статуса запослених, њиховог радног ентузијазма и задовољства послом током борбе против епидемије, треба имати у виду да су зараде запослених у систему здравствене заштите повећане, уз исплаћивање новчане стимулације запосленима током пандемије. По налогу Министарства здравља у већини здравствених установа извршен је пријем кадра. Треба имати у виду да нису све болнице биле укључене у рад са COVID позитивним пацијентима, као и да је једна од мера за спречавање и контролу ширења инфекције била организација рада од куће уколико је могуће, посебно током прве године пандемије. На резултате је могла утицати и промена методологије истраживања, према којој је унос података вршен у самим здравственим установама, док је у Градском заводу за јавно здравље, Београд вршена само анализа достављених база података.

У периоду од 2015-2023. године значајно је опао проценат запослених који размишљају о одласку иностранство, са 21,7% на 13,2%. У последњих дванаест година приметан је значајан тренд раста удела оних

који би отишли у приватни сектор здравства (са 4,9% на 13,3%), док је проценат оних који би радили послове ван здравствене заштите порастао, али је тренд без статистичке значајности (са 12,7% на 16,2%).

Својим послом у целини у 2023. години нешто задовољнији су били здравствени сарадници (просечна оцена 3,42) и административни радници (3,35) у односу на здравствене (3,32) и техничке раднике (3,13). У односу на период пре пандемије задовољство је повећано код свих профила запослених. Међу здравственим радницима најзадовољнији су фармацеути (3,78) и лекари (3,53), а најнезадовољније су медицинске сестре/техничари (3,25). Као и претходних година, својим послом значајно су задовољнији запослени који су на руководећим местима, у односу на запослене који немају руководећу функцију. Својим послом најзадовољнији су запослени старији од 55 година (3,39), затим млађи од 35 година (3,35), док су запослени старосне доби од 35 до 54 године, са просечном оценом 3,26, најмање задовољни послом. Просечна оцена задовољства запослених женског пола (3,3) нешто је нижа у односу на запослене мушкарце (3,38).

Запослени у болницама у Београду, и ове године, су најзадовољнији непосредном сарадњом са колегама (4,08), а затим односом пацијената према њима (3,91), а најмање задовољни, као и свих ранијих година, платом (2,53). Нижи степен задовољства је у вези руковођења и организације рада у установи и простора за рад (по 3,31), одржавања адекватних хигијенских услова (3,36) и могућностима за професионални развој и континуирану едукацију (3,37). Иако најлошије, задовољство запослених платом има статистички значајан тренд раста.

У односу на период пре пандемије, радници су и у 2023. години били задовољнији свим испитиваним аспектима посла, иако просечне оцене не досежу задовољство током ванредног стања.

Задовољство запослених садашњим послом у целини није исто у свим болницама, али се и ови резултати морају узети са резервом, с обзиром на присутне разлике између установа у структури запослених према полу, старости, занимању, дужини радног стажа и сл. Такође, болнице у Београду се разликују и према намени, односно врсти обољења која се у њима лече, величини, нивоу здравствене заштите, опремљености, кадровској обезбеђености, што је могло утицати на добијене резултате. У 2023. години најзадовољнији су запослени у КБЦ „Бежанијска коса“ (4,68) и ИКВБ „Дедиње“ (4,59). На трећем месту је Институт за ментално здравље (4,05), а затим Специјална болница за болести зависности (3,85). Најмање су задовољни запослени у КБЦ „Земун“ (2,96), Институту за здравствену заштиту мајке и детета Србије (2,98), УДК (3), ИОРС и Институту за неонатологију (3,03).

У својим коментарима запослени у болницама су истакли своје незадовољство платом, али и преоптерећеност послом због недостатка кадра. Предложи су и да је потребно унапредити услове рада, организацију и руковођење. Такође, желе да буду више поштовани и цењени на радном месту.

ПРЕПОРУКЕ

На основу добијених резултата испитивања задовољства запослених, Комисија за унапређење квалитета рада сваке здравствене установе, треба да дефинише мере и активности, и да их заједно са руководством установе и свим запосленим спроводи у току године, у циљу унапређења задовољства запослених својим послом.

Постоје емпиријски докази да неформално учење и менторство, кроз изградњу односа поштовања и поверења између запослених и супервизора, доприносе већем задовољству и осећању да су запослени признати и подржани од стране организације⁵⁴. Студије сугеришу да се повећање задовољства здравствених радника послом може остварити кроз унапређење комуникације између запослених, њихових непосредних руководиоца и менаџмента, избегавање претераног оптерећења запослених, осигуравање да запослени могу применити своје знање, способности и вештине у свом свакодневном раду, као и кроз побољшање перцепције запослених о важности њиховог рада и доприноса достизању циљева установе у којој раде. За унапређења задовољства послом важна је учесталост и реципрочност комуникације између запослених и руководиоца. Задовољство послом је веће када руководиоци дају конкретне повратне информације запосленима него када хијерархијски удаљени менаџери саопштавају своје апстрактне ставове. Радна окружења у којима се надређени и подређени консултују о пословима и одлукама и у којима су запослени укључени у доношење одлука и дефинисање задатака, позитивно су повезана са задовољством послом. Докази из литературе такође наглашавају важност стварања подстицајног и безбедног радног окружења, неговоње тимског духа, поштовање права и система вредности запослених, као и уважавање њихових потреба и очекивања^{16,35}.

Међусобно уважавање је критична основа за здраво радно окружење. Успостављање стандардизоване праксе признавања рада и награђивања подстиче продуктиван раст. То укључује уважавање мишљења запослених приликом доношења одлука, праведно и поштено делегирање посла и давање јасних упутстава⁵⁵. Студије које су се бавиле изазовима задржавања здравствених радника препоручују да руководиоци треба свесно и јавно да покажу своје поштовање према особљу. Подршка, прихватање и уважавање доприноса запослених од стране колега, као и похвале и признања од стране руководиоца, повезани су са већим задовољством и мањом флукуацијом запослених^{35,56}.

Незадовољство платом, које је међу запосленима у београдским болницама доминантно, је изазовно решити, јер здравствене установе немају аутономију за одобравање повећања плата. Менаџмент здравствене установе, ипак, може преузети улогу у преговарању о вишим платама и другим финансијским бенефицијама за запослене³⁵. Треба, међутим, имати у виду и доказе из литературе који указују да финансијски подстицаји нису увек довољни за постизање жељеног нивоа задовољства запослених, те да је могуће да постоји праг испод којег они нису толико ефикасни колико би се желело. Научници који су се бавили овом темом дошли су до сличних закључака: чини се да веће плате у почетку имају позитиван утицај на задовољство послом; међутим, ефикасност финансијских подстицаја за задовољство запослених и њихово задржавање опада након пет година, у поређењу са другим факторима као што је позитивно радно окружење.

Према Братону и Голду, за задовољство, мотивацију и задржавање запослених значајна су три типа награђивања: финансијски (месечна плата, повишица, бонуси и друге финансијске бенефиције), нефинансијски (прилике за учење и професионални развој, прилике за вођење пројеката, флексибилно радно време, безбедно радно окружење, формализација улога) и психолошки (комплименти, захвалност, похвала за обављен рад)⁵⁷ чија комбинација има дугорочни ефекат на мотивацију, посебно међу лекарима. И према глобалном систематском прегледу мотивације и задржавања здравствених радника, финансијске подстицаје, подршку професионалном развоју запослених и унапређење руковођења треба применити у комбинацији са психолошким наградама⁵⁶.

СЗО наглашава да је заштита здравља радника, односно елиминација, контрола и/или минимизирање здравствених ризика, законска и морална одговорност послодавца, док и сами запослени имају обавезе у смислу бриге о сопственом здрављу у овир свог делокруга утицаја. У овом смислу истиче се значај интервенција које укључују прилагођавање радних процеса у циљу смањења ризика од стреса повезаног са послом, али и побољшање међуљудских односа на послу и обуку појединаца да се боље прилагоде радном окружењу и ојачају сопствене капацитете за суочавање са стресним ситуацијама^{35,58}. Подједнако је важно и успостављање политика и специфичних програма заштите менталног здравља у здравственим организацијама³⁵.

Добра пракса у смислу стварања радног окружења погодног за подршку менталном здрављу здравствених радника укључује пружање јасних порука да је њихов рад цењен; обезбеђивање распореда рада који промовише физичку отпорност, омогућавајући адекватан сан са приступом собама за оне који раде дуге или више смена, као и одређено време и простор за паузе, оброке итд; смањивање административних задатака; правовремено информисање и јасна комуникација позитивних порука које наглашавају захвалност за посвећеност и алтруизам здравствених радника, укључујући дељење прича о успеху, уместо фокусирања на неуспехе и стресове; охрабривање здравствених радника да отворено разговарају о рањивости и важности заштите емоционалне снаге; интервенције засноване на доказима прилагођене различитим окружењима на радном месту, укључујући програме помоћи запосленима, на основу анкета за процену извора стреса повезаног са послом⁵⁹.

Многи аспекти незадовољства послом међу запосленима у београдским болницама су под контролом руководства установе што имплицира да је за унапређење задовољства послом важно јачање лидерских вештина руководиоца. У установама у којима менаџери немају довољно формалне обуке о управљању људским ресурсима и управљању променама, унапређење задовољства и задржавање запослених може бити изазов. Због тога је важна континуирана едукација о менаџменту у здравственој заштити (нпр. у оквиру постдипломског мастер програма из менаџмента у здравству) и обезбеђивање ресурса доступних менаџерима^{16,35}.

Имајући у виду да стратегије унапређења задовољства запослених и подстицајне мере, могу имати различите ефекте у зависности од индивидуалних карактеристика запослених, исте треба осмислити уважавајући мишљење и сагледавајући потребе и очекивања дотичних циљних група, истичући значај доприноса више заинтересованих страна у креирању решења⁶⁰.

РЕФЕРЕНЦЕ

1. Davis RV. Job satisfaction. In: Jones LK (ed.) Encyclopaedia of career change and work issues (PP.142-143). Phoenix, The Oryx press, 1992.
2. Saari LM, Judge T. Employee Attitudes and Job Satisfaction. Human Resource Management. 2004; 43(4): 395-407.
3. Unutmaz S. Factors affecting job satisfaction of employees in a public institution [dissertation]. Turkey, Ankara: Middle East Technical University; 2014.
4. Herzberg, Frederick; Mausner, Bernard; Snyderman, Barbara B. The Motivation to Work (2nd ed.). New York: John Wiley, 1959. ISBN 0471373893.
5. Irvine D, Evans M. Job satisfaction and turnover among nurses: integrating research findings across studies. Nurs Res 1995, 44 (4): 246-253.
6. Goodell T, Van Ess Coeling H: Outcomes of nurses' job satisfaction. J Nurs Adm 1994, 24 (11):36-41.
7. Krogstad U, Hofoss D, Veenstra M, Hjortdahl P. Predictors of job satisfaction among doctors, nurses and auxiliaries in Norwegian hospitals: relevance for micro unit culture. Human Resources for Health 2006, 4:3.
8. Chou SC, Boldy DP, Lee AH. Measuring job satisfaction in residential aged care. Int J Qual Health Care, 2002, 14 (1):49-54.
9. Seashore S, Taber T. Job Satisfaction Indicators and Their Correlates. American Behavioral Scientist. 1975; 18(3):333-368.
10. Locke EA. The nature and causes of job satisfaction. In: Dunnette MD (ed.) Handbook of industrial and organizational psychology. Chicago: Rand McNally, 1976:1319-1328.
11. Edwards N, Kornacki J, Silversin J. Unhappy doctors: what are the causes and what can be done? BMJ, 2002; 324: 835-42.
12. Jin MH, Lee MY. The Effects of Autonomy, Experience, and Person organization Fit on Job Satisfaction: The Case of Public Sector. The International Journal of Social Sciences. 2012; 6(1): 18-44.
13. World Health Organization. 10 key issues in ensuring gender equity in the global health workforce. 20 March 2019. <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/10-key-issues-in-ensuring-gender-equity-in-the-global-health-workforce>
14. World Health Organization. Ticking timebomb: Without immediate action, health and care workforce gaps in the European Region could spell disaster. 14 September 2022. <https://www.who.int/europe/news/item/14-09-2022-ticking-timebomb--without-immediate-action--health-and-care-workforce-gaps-in-the-european-region-could-spell-disaster>
15. Dinić M, Šantrić Miličević M, Mandić-Rajčević S, Tripković K. Health workforce management in the context of the COVID-19 pandemic: A survey of physicians in Serbia. Int J Health Plann Manage. 2021 May;36(S1):92-111.
16. Marijana Gačević. Zadovoljstvo zaposlenih u zdravstvenom sektoru kao determinanta dualne prakse i sklonosti ka emigraciji. Doktorska disertacija. Fakultet organizacionih nauka i Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu; 2021.

17. Kapinos KA, Fitzgerald P, Greer N, et al. The Effect of Working Conditions on Patient Care: A Systematic Review [Internet]. Washington (DC): Department of Veterans Affairs (US); 2012.
18. Shaw C. Managing the performance of health professionals. In: Dubois CA, McKee M, Nolte L. Eds. Human resources for health in Europe. Copenhagen: European Observatory on Health Systems and Policies; 2005.
19. Arnold HJ, Feldman DC. Organizational Behavior. Mc Grow Hill; 1996.
20. Sadatsafavi H, Walewski J, Shepley M. Physical Work Environment as a Managerial Tool for Decreasing Job-Related Anxiety and Improving Employee-Employer Relations. *J Healthc Manag.* 2015 Mar-Apr;60(2):114-31.
21. Voglino G, Savatteri A, Gualano MR, et al. How the reduction of working hours could influence health outcomes: a systematic review of published studies *BMJ Open* 2022;12:e051131. doi: 10.1136/bmjopen-2021-051131.
22. Moustaq Karim Khan Rony, Sharker Md. Numan, Hasnat M. Alamgir. The association between work-life imbalance, employees' unhappiness, work's impact on family, and family impacts on work among nurses: A Cross-sectional Study. *Informatics in Medicine Unlocked*, Volume 38, 2023.
23. Adu E, Li F, Opuni Antwi M. The Psychological Capital Effect on Job Autonomy and its Corresponding Upshot on Healthcare Employee Job Satisfaction. *British journal of interdisciplinary research*, 2018; 9(1): 892-902.
24. Nyamubarwa W. „I am considering leaving soon”—Turnover Intentions of Academic Librarians in Zimbabwe. *Journal of Business Administration and Education*. 2013; 4(1).
25. Culafic S, Janovac T, Jovanovic SV, Tadic J, Jaganjac J, Milosevic A, Bibic A. State Incentives and Sustainable Motivation System in the Health Sector. *Sustainability*, 2021; 13, 13592.
26. "Social exchange theory, employment relations and human resource management," Chapters, in: Keith Townsend & Kenneth Cafferkey & Aoife M. McDermott & Tony Dundon (ed.), *Elgar Introduction to Theories of Human Resources and Employment Relations*, chapter 18, pages 264-279, Edward Elgar Publishing.
27. Ren L, Zhang X, Chen P, Liu Q. The Impact of Empowering Leadership on Employee Improvisation: Roles of Challenge-Hindrance Stress and Psychological Availability. *Psychol Res Behav Manag.* 2022;15:2783-2801.
28. Platonova EA, Hernandez SR, Shewchuk RM, Leddy KM. Study of the relationship between organizational culture and organizational outcomes using hierarchical linear modeling methodology. *Quality Management in Healthcare.* 2006; 15(3): 200-209.
29. World Health Organization. Increasing access to health workers in remote and rural areas through improved retention: global policy recommendations. Geneva: World Health Organization; 2010.
30. Roche MA, Laschinger HKS, Duffield C. Testing the nursing worklife model in Canada and Australia: A multi-group comparison study. *International Journal of Nursing Studies.* 2015; 52: 525-534.
31. Haque M, McKimm J, Sartelli M, Dhingra S, Labricciosa FM, Islam S, Jahan D, Nusrat T, Chowdhury TS, Coccolini F, Iskandar K, Catena F, Charan J. Strategies to Prevent Healthcare-Associated Infections: A Narrative Overview. *Risk Manag Healthc Policy.* 2020 Sep 28;13:1765-1780.
32. Програм рада СЗО за Европу у периоду 2020–2025. године „Удружена акција за боље здравље у Европи” Копенхаген: Регионална канцеларија СЗО за Европу; 2021. год., Лиценца:CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
33. Elstad JJ, Vabø M. Lack of recognition at the societal level heightens turnover considerations among Nordic eldercare workers: a quantitative analysis of survey data. *BMC Health Serv Res.* 2021 Jul 27;21(1):747.
34. De Oliveira DR, Griep RH, Portela LF, Rotenberg L. Intention to leave profession, psychosocial environment and self-rated health among registered nurses from large hospitals in Brazil: a cross-sectional study. *BMC health services research.* 2017; 17(1):21.

35. Katica Tripković. Ispitivanje faktora povezanih sa namerom javnozdravstvenih radnika u Republici Srbiji da promene posao. Doktorska disertacija. Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu; 2022.
36. Lee CT, Doran DM. The Role of Interpersonal Relations in Healthcare Team Communication and Patient Safety: A Proposed Model of Interpersonal Process in Teamwork. *Can J Nurs Res*. 2017 Jun;49(2):75-93.
37. Rickard G, Lenthall S, Dollard M, Opie T, Knight S, Dunn S, et al. Organizational intervention to reduce occupational stress and turnover in hospital nurses in the Northern Territory, Australia. *Collegian*. 2012 Jul; 19(4):211-21.
38. Whisman, M. A. 2013. "Relationships Discord and Prevalence, Incidence and Treatment of Psychopathology." *Journal of Social and Personal Relationships* 30 (2): 163–170.
39. Diakos GE, Koupidis S and Dounias G: Measurement of job satisfaction among healthcare workers during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Med Int* 3: 2, 2023.
40. Angelova-Levterova B, Georgieva-Borukova Y. Motivation and job satisfaction among hospital nurses in Bulgaria – a cross-sectional study. *Srp Arh Celok Lek*. 2022 Sep-Oct;150(9-10):569-574.
41. Ito S. et al. Occupational stress among healthcare workers in Japan. *Work* 49, 2014; 225–234. DOI 10.3233/WOR-131656 IOS Press (PDF) Occupational stress among healthcare workers in Japan | Marwa Hmoud - Academia.edu
42. Mohammadi M, Vaisi-Raygani A, Jalali R, Salari N. Prevalence of Job Stress in Nurses Working in Iranian Hospitals: A Systematic Review, Meta-Analysis and MetaRegression Study. *Journal of Health and Safety at Work* 2020; 10 (2): 11-14.
43. D'Ettorre G, Pellicani V, Vullo A. Gender assessment of job stress in healthcare workers. Implications for practice. *Med Lav*. 2019 Feb 22;110(1):22-28.
44. Fasbender U, Van der Heijden BIJM, Grimshaw S. Job satisfaction, job stress and nurses' turnover intentions: The moderating roles of on-the-job and off-the-job embeddedness. *J Adv Nurs*. 2019;75(2):327-337.
45. Alsaraireh F, Quinn Griffin MT, Ziehm SR, Fitzpatrick JJ. Job satisfaction and turnover intention among Jordanian nurses in psychiatric units. *Int J Ment Health Nurs*. 2014;23(5):460-7.
46. Kim Y, Han K. Longitudinal associations of nursing staff turnover with patient outcomes in long-term care hospitals in Korea. *Journal of Nursing Management*. 2018; 26 (5): 518–524.
47. Schug C, Geiser F, Hiebel N, Beschoner P, Jerg-Bretzke L, Albus C, Weidner K, Morawa E, Erim Y. Sick Leave and Intention to Quit the Job among Nursing Staff in German Hospitals during the COVID-19 Pandemic. *Int J Environ Res Public Health*. 2022; 19(4):1947.
48. Sabanciogullari S, Dogan S. Relationship between job satisfaction, professional identity and intention to leave the profession among nurses in Turkey. *J Nurs Manag*. 2015;23(8):1076-85.
49. Rudman, Ann; Gustavsson, Petter; Hultell, Daniel. A prospective study of nurses' intentions to leave the profession during their first five years of practice in Sweden. *International Journal of Nursing Studies*, 2014;51(4), 612–624.
50. Yu X, Zhao Y, Li Y, Hu C, Xu H, Zhao X and Huang J. Factors Associated With Job Satisfaction of Frontline Medical Staff Fighting Against COVID-19: A Cross-Sectional Study in China. *Front. Public Health*, 2020; 8:426. doi: 10.3389/fpubh.2020.00426
51. Akshay R. Job Satisfaction among Healthcare Employees in Public and Private Sector Hospitals in Punjab, Munich, GRIN Verlag, 2014.

52. Centers for Disease Control and Prevention National Institute for Occupational Safety and Health Columbia. Exposure to Stress. Occupational Hazards in Hospitals. DHHS (NIOSH) Publication No. 2008–136.
53. Papathanasiou IV, Kleisaris CF, Tsaras K, Fradelos EC, Kourkouta L. General Satisfaction Among Healthcare Workers: Differences Between Employees in Medical and Mental Health Sector. *Materia Socio Medica*. 2015; 27(4): 225-228.
54. Harper E, Castrucci BC, Bharthapudi K, Sellers K. Job Satisfaction: A Critical, Understudied Facet of Workforce Development in Public Health. *J Public Health Manag Pract*. 2015; 21 Suppl 6(Suppl 6):S46-55.
55. IntraHealth International. Helen Cornman. Strengthening respect and recognition for health workers: strategies and recommendations. March 2022.
56. Willis-Shattuck M, Bidwell P, Thomas S. et al. Motivation and retention of health workers in developing countries: a systematic review. *BMC Health Serv Res*. 2008; 8:247.
57. Bratton J, Gold J. Human resource management: theory and practice. Palgrave Macmillan, 2012.
58. World Health Organization. Regional Office for Europe, Health Evidence Network, European Observatory on Health Systems and Policies, Wiskow, Christiane, Albrecht, Tit. et al. How to create an attractive and supportive working environment for health professionals. World Health Organization. Regional Office for Europe. 2010.
59. Dewey C, Hingle S, Goelz E, Linzer M. Supporting Clinicians During the COVID-19 Pandemic. *Ann Intern Med* 2020; 172(11): 752-3.
60. Buchan J, Wismar M, Glinos I, Bremner J. Health Professional Mobility in a Changing Europe. Copenhagen: World Health Organization, (acting as the host organization for, and secretariat of, the European Observatory on Health Systems and Policies), 2014.

ЗАДОВОЉСТВО ЗАПОСЛЕНИХ РАЗЛИЧИТИМ
АСПЕКТИМА ПОСЛА
У БОЛНИЦАМА У БЕОГРАДУ
(исказано просечном оценом),
ВРЕМЕНСКЕ СЕРИЈЕ

ТАБЕЛАРНИ ПРИЛОГ

**Табела 1. Задовољство запослених опремом у болницама у Београду
у периоду од 2012. до 2023. године - просечна оцена**

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
УКЦС	2,65	2,62	2,64	2,66	2,73	2,75	2,82	2,90		3,16	3,39	3,20
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	3,26	3,31	3,29	3,36	3,36	3,31	3,44	3,48		3,75	3,78	3,61
КБЦ „Звездара“	2,76	2,73	2,72	2,84	2,88	3,03	3,07	3,16		3,53	3,51	3,46
КБЦ „Земун“	2,51	2,67	2,61	2,52	2,54	2,54	2,55	2,47		2,92	3,00	2,87
КБЦ „Бежанијска коса“	2,69	2,48	2,54	3,4	3,52	2,97	3,29	3,94	4,74	4,96	4,55	4,80
ИКВБ „Дедиње“	3,51	3,43	3,47	3,14	3,56	3,52	4,31	4,17	4,99	4,83	4,65	4,70
ГАК „Народни фронт“	2,8	3,04	2,94	3,07	3,23	3,25	3,07	3,22	3,39	3,31	3,61	3,80
УДК	2,53	2,86	2,75	2,96	2,97	3,03	3,26	3,41	3,44	3,37	3,42	3,20
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,27	3,05	3,15	3,14	3,14	3,13	2,98	3,13	3,71	3,52	3,28	3,25
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	3,42	2,92	2,53	2,65	2,29	2,83	1,83	2,97	3,42	4,00	3,62	3,60
Институт за онкологију и радиологију Србије	2,89	2,78	2,67	2,63	2,82	2,88	3,14	3,19	3,48	3,44	3,52	3,44
Институт за ментално здравље	3,74	3,86	3,9	4,12	4,23	4,24	4,28	4,01	4,28	4,23	4,23	4,23
Институт за реуматологију	3,3	3,43	3,46	3,42	3,66	3,53	3,4	3,80		3,62	3,41	3,38
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,58	3,64	3,45	3,7	3,51	3,73	3,29	3,07	3,48	3,94	3,50	3,38
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	3,00	2,91	2,48	2,62	2,60	3,06	3,02	3,82	3,77	3,80	3,63	3,51
ИО „Бањица“	2,78	2,89	3,01	3,14	2,96	3,01	2,94	3,18	3,74	3,74	3,64	3,53
Институт за неонатологију	2,95	3,55	3,76	3,59	3,74	3,67	3,68	3,37	3,92	3,24	3,24	3,44
СБ за интерне болести Младеновац	3,23	3,67	2,82	2,74	2,58	2,75	2,99	3,02	3,00	2,65	2,58	2,82
СБ за болести зависности	3,5	3,31	3,24	3,32	3,56	3,47	3,45	3,64	3,82	4,10	3,89	3,84
Институт за реабилитацију	2,74	2,87	3,71	3,37	3,45	3,27	3,33	3,15	3,36	3,72	3,14	3,23
Клиника за реабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	2,78	2,74	2,91	2,98	2,92	2,84	3,01	2,79	3,14	2,99	2,86	3,03
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	2,64	2,76	2,92	3,23	3,44	3,18	3,33	3,43	3,61	3,44	3,46	3,34
СБ за реабилитацију и ортопедску протетику	2,88	2,90	3,10	2,79	2,88	2,99	3,07	3,31	3,74	3,17	3,49	3,32
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол	2,48	2,86	3,15	2,21	2,96	3,51	3,92	3,42		3,48	3,53	3,29
СБ за интерне болести Лазаревац	3,87	3,90	3,47	3,68	3,6	3,75	3,94	3,74	3,92	3,91	4,00	3,81
Институт за медицину рада Србије	2,54	2,86	2,99	2,83	2,93	3,12	3,08	3,24		3,00	3,49	3,82
УКУПНО	2,83	2,87	2,87	2,92	2,99	2,99	3,05	3,15	3,67	3,47	3,50	3,41

**Табела 2. Задовољство запослених простором у болницама у Београду
2020-2023. године - просечна оцена**

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2020	2021	2022	2023
УКЦС		3,04	3,25	3,06
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“		3,71	3,65	3,54
КБЦ „Звездара“		3,54	3,49	3,44
КБЦ „Земун“		2,88	2,83	2,89
КБЦ „Бежанијска коса“	4,64	4,97	4,35	4,50
ИКВБ „Дедиње“	4,99	4,57	4,43	4,70
ГАК „Народни фронт“	3,08	2,91	3,28	3,63
УДК	3,05	2,87	2,83	2,64
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,34	3,05	2,94	3,09
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	3,45	3,63	3,50	3,43
Институт за онкологију и радиологију Србије	3,07	2,99	3,05	2,97
Институт за ментално здравље	4,29	4,14	4,17	4,21
Институт за реуматологију		4,11	3,73	3,69
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,52	3,92	3,60	3,58
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	3,89	3,93	3,76	3,60
ИО „Бањица“	3,61	3,76	3,64	3,53
Институт за неонатологију	3,62	3,19	2,99	3,24
СБ за интерне болести Младеновац	2,73	2,53	2,41	2,73
СБ за болести зависности	3,60	3,85	3,87	3,56
Институт за рехабилитацију	3,44	3,77	3,21	3,39
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,17	3,00	2,96	3,09
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	3,78	3,48	3,40	3,27
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	3,53	3,72	3,49	3,53
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол		3,49	3,57	3,25
СБ за интерне болести Лазаревац	3,87	3,81	3,69	3,45
Институт за медицину рада Србије		3,03	3,63	3,83
УКУПНО	3,51	3,38	3,37	3,31

Табела 3. Задовољство запослених расположивим временом за рад у болницама у Београду у периоду од 2012. до 2023. године - просечна оцена

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
УКЦС	3,1	2,99	2,83	2,96	2,91	3	2,98	3,12		3,52	3,64	3,48
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	3,09	3,3	3,26	3,45	3,38	3,43	3,15	3,21		3,78	3,67	3,76
КБЦ „Звездара“	3,16	3,04	2,95	3,3	3,15	3,26	3,26	3,28		3,80	3,70	3,65
КБЦ „Земун“	2,93	2,98	2,88	2,87	2,91	2,85	2,87	2,78		3,19	3,39	3,28
КБЦ „Бежанијска коса“	2,97	2,61	2,66	3,74	3,43	3,1	3,19	3,84	4,66	4,97	4,58	4,73
ИКВБ „Дедиње“	3,32	3,42	3,31	3,21	3,54	3,29	4,26	4,09	4,99	4,76	4,40	4,72
ГАК „Народни фронт“	2,78	2,88	3,02	3,05	3,26	3,00	3,21	3,17	3,30	3,32	3,38	3,79
УДК	2,77	2,98	2,85	3,19	2,98	2,89	3,23	3,31	3,65	3,37	3,42	3,46
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,09	3,19	3,13	3,19	3,14	3,14	3,27	3,16	3,69	3,75	3,50	3,45
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	3,19	3,08	3,03	3,00	2,75	3,2	2,18	3,43	3,77	3,90	3,74	3,89
Институт за онкологију и радиологију Србије	3,08	3,07	2,62	2,96	2,99	3,05	3,21	3,27	3,58	3,52	3,61	3,51
Институт за ментално здравље	3,64	3,83	3,95	4,18	3,99	4,16	4,22	4,02	4,44	4,35	4,25	4,37
Институт за реуматологију	3,29	3,53	3,3	3,5	3,62	3,56	3,56	3,74		4,02	3,70	3,68
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,42	3,49	3,32	3,64	3,42	3,89	3,54	3,24	3,76	4,13	3,82	3,85
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	3,78	3,68	3,32	3,4	3,52	3,74	3,61	4,18	4,16	4,05	3,78	4,27
ИО „Бањица“	3,07	3,23	3,05	3,25	3,05	3,11	3,27	3,26	3,79	3,91	3,88	3,71
Институт за неонатологију	2,98	3,28	3,19	3,36	3,35	3,32	3,53	3,32	4,07	3,39	3,30	3,54
СБ за интерне болести Младеновац	3,59	3,89	2,89	3,32	2,88	3,17	3,48	3,45	3,49	3,37	3,52	3,51
СБ за болести зависности	3,92	3,71	3,69	3,82	4,01	3,89	3,9	4,07	4,53	4,55	4,49	4,22
Институт за рехабилитацију	3,02	3,03	3,68	3,59	3,63	3,43	3,57	3,45	3,89	4,11	3,60	3,88
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,25	3,28	3,28	3,35	3,41	3,37	3,44	3,28	3,65	3,74	3,71	3,82
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	2,86	3,05	2,87	3,52	3,59	3,52	3,55	3,61	4,10	3,74	3,75	3,72
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	3,63	3,49	3,54	3,86	3,48	3,74	3,92	3,79	4,35	4,08	4,28	4,34
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол	2,74	3,09	3,48	3,11	3,71	3,93	4,19	3,88		3,94	4,16	3,86
СБ за интерне болести Лазаревац	3,51	3,51	3,06	3,37	3,36	3,75	3,72	3,91	3,90	4,22	4,22	4,02
Институт за медицину рада Србије	3,15	3,41	3,31	3,35	3,49	3,53	3,45	3,53		3,73	4,21	4,11
УКУПНО	3,13	3,13	3,01	3,2	3,17	3,19	3,22	3,29	3,88	3,73	3,72	3,69

Табела 4. Задовољство запослених аутономијом у обављању посла у болницама у Београду у периоду од 2012. до 2023. године - просечна оцена

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
УКЦС	3,31	3,28	3,22	3,07	3,09	3,15	3,15	3,31		3,38	3,47	3,34
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	3,34	3,52	3,43	3,3	3,34	3,41	3,27	3,48		3,43	3,49	3,57
КБЦ „Звездара“	3,39	3,3	3,32	3,33	3,3	3,36	3,38	3,56		3,70	3,64	3,66
КБЦ „Земун“	3,12	3,2	3,13	2,96	3,05	2,95	2,94	2,94		2,98	3,27	3,22
КБЦ „Бежанијска коса“	3,20	3,24	3,15	3,65	3,79	3,43	3,42	3,88	4,59	4,96	4,51	4,74
ИКВБ „Дедиње“	3,59	3,52	3,33	3,12	3,36	3,29	4,35	4,18	4,99	4,82	4,13	4,74
ГАК „Народни фронт“	2,68	3,06	2,98	2,88	3,05	3,03	3,09	3,23	2,99	2,88	2,95	3,60
УДК	2,87	3,21	3,15	3,19	3,24	3,08	3,32	3,44	3,33	3,30	3,36	3,35
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,46	3,36	3,46	3,21	3,18	3,25	3,25	3,37	3,46	3,71	3,45	3,39
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	3,48	3,39	3,37	3,07	2,63	3,21	2,37	3,22	3,64	3,70	3,08	3,63
Институт за онкологију и радиологију Србије	3,37	3,38	3,03	3,04	3,18	3,15	3,20	3,32	3,45	3,40	3,48	3,43
Институт за ментално здравље	3,87	3,94	4,08	4,07	3,98	4,1	4,11	3,96	4,07	4,11	4,12	4,23
Институт за реуматологију	3,29	3,52	3,47	3,33	3,48	3,52	3,54	3,70		3,45	3,08	3,12
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,68	3,75	3,54	3,79	3,80	4,10	3,69	3,45	3,78	3,91	3,76	3,83
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	3,64	3,59	3,34	3,16	3,39	3,57	3,39	4,07	3,44	3,46	3,33	3,77
ИОХБ „Бањица“	3,34	3,34	3,28	3,23	3,12	3,21	3,2	3,34	3,52	3,66	3,53	3,41
Институт за неонатологију	3,13	3,51	3,40	3,27	3,32	3,42	3,27	3,28	3,39	3,18	2,81	3,15
СБ за интерне болести Младеновац	3,59	3,95	3,21	3,47	3,18	3,22	3,53	3,35	3,18	3,05	3,36	3,34
СБ за болести зависности	3,92	3,91	3,66	3,52	3,67	3,72	3,80	3,78	4,03	4,02	3,96	3,88
Институт за рехабилитацију	3,16	3,22	3,69	3,41	3,52	3,19	3,33	3,37	3,29	3,50	3,30	3,36
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,29	3,32	3,37	3,44	3,48	3,30	3,23	3,51	3,27	3,31	3,30	3,38
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	3,00	3,17	3,28	3,31	3,29	3,24	3,29	3,37	3,45	3,24	3,17	3,14
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	3,25	3,22	3,27	3,38	3,27	3,12	3,34	3,39	3,74	3,46	3,87	3,74
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол	2,9	3,23	3,66	2,84	3,8	4,21	4,16	3,73		3,57	4,03	3,80
СБ за ендемску нефропатију Лазаревац	3,63	3,57	3,37	3,29	3,36	3,45	3,64	3,62	3,59	3,36	3,57	3,56
Институт за медицину рада Србије	3,33	3,29	3,43	3,12	3,3	3,24	3,35	3,46		3,12	3,49	3,37
УКУПНО	3,32	3,35	3,29	3,2	3,26	3,26	3,27	3,42	3,57	3,54	3,51	3,53

Табела 5. Задовољство запослених **платом у болницама у Београду у периоду од 2012. до 2023. године - просечна оцена**

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
УКЦС	1,99	1,99	1,62	1,71	1,74	1,87	1,96	2,28		2,56	2,33	2,28
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	1,96	1,98	1,71	1,82	1,89	2,04	1,83	2,37		2,58	2,47	2,52
КБЦ „Звездара“	2,25	2,11	1,73	1,9	1,94	2,03	2,09	2,49		2,77	2,61	2,46
КБЦ „Земун“	1,81	1,96	1,63	1,75	1,84	1,75	1,79	1,93		2,30	2,20	2,36
КБЦ „Бежанијска коса“	1,61	1,64	1,37	2,48	2,87	2,04	1,89	3,08	4,25	4,91	3,80	3,60
ИКВБ „Дедиње“	2,31	2,49	2,28	2,03	2,25	2,21	3,91	3,83	4,99	4,59	3,88	4,70
ГАК „Народни фронт“	1,77	2,01	1,66	1,93	1,95	2,22	2,06	2,28	2,40	2,31	2,35	3,07
УДК	2,00	2,00	1,68	1,76	1,89	2,05	2,38	2,33	2,55	2,29	2,06	2,16
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	1,88	1,92	1,68	1,70	1,84	1,79	1,81	2,14	2,41	2,61	2,16	2,14
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	2,85	2,82	2,17	2,21	2,07	2,67	2,07	2,92	3,42	3,70	3,96	3,41
Институт за онкологију и радиологију Србије	1,89	1,85	1,53	1,55	1,71	1,74	1,91	2,13	2,82	2,58	2,41	2,26
Институт за ментално здравље	2,88	3,22	2,91	3,08	3,13	3,17	3,38	3,50	3,87	3,72	3,77	3,69
Институт за реуматологију	1,89	2,1	1,85	1,74	1,89	1,92	1,95	2,37		2,72	2,34	2,45
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	2,07	2,34	1,8	2,13	2,04	2,34	2,07	2,15	2,67	2,79	2,33	2,52
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	2,97	2,95	2,08	2,20	2,38	2,81	2,71	3,64	3,62	3,36	3,15	3,38
ИО „Бањица“	1,8	1,94	1,68	1,81	1,70	1,89	1,96	2,17	2,87	2,79	2,66	2,31
Институт за неонатологију	1,74	2,36	1,99	1,95	2,01	1,89	2,14	2,29	2,50	2,23	1,96	2,23
СБ за интерне болести Младеновац	2,57	2,96	1,76	1,77	1,99	2,11	2,59	2,73	3,00	2,57	2,31	2,64
СБ за болести зависности	2,84	2,74	2,26	2,69	2,35	2,71	2,85	2,95	3,26	3,57	3,46	3,09
Институт за рехабилитацију	2,00	1,96	2,13	2,26	2,13	2,14	2,46	2,67	2,78	2,65	2,11	2,28
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	1,94	2,01	1,88	1,84	1,96	1,90	2,23	2,34	2,65	2,45	2,39	2,40
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	1,70	1,80	1,55	1,81	1,87	1,90	2,03	2,21	2,61	2,54	2,30	2,36
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	1,80	1,92	1,76	1,72	1,69	1,83	2,00	2,12	2,42	2,24	2,21	2,32
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол	1,62	2,1	2,26	1,99	2,19	2,82	2,74	2,64		3,00	2,90	2,88
СБ за интерне болести Лазаревац	2,37	2,27	2,04	1,99	2,08	2,13	2,74	2,84	3,29	2,94	2,90	2,95
Институт за медицину рада Србије	1,82	2,25	1,89	1,95	2,07	2,32	2,39	2,62		2,53	2,76	2,83
УКУПНО	2,03	2,07	1,73	1,85	1,93	1,99	2,08	2,41	2,96	2,74	2,52	2,53

Табела 6. Задовољство запослених **руковођењем и организацијом рада** у установи у болницама у Београду у периоду од 2015. до 2023. године - просечна оцена

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
УКЦС	2,91	2,94	2,97	2,98	3,07		3,27	3,35	3,20
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	3,09	3,07	3,11	2,95	3,18		3,34	3,33	3,29
КБЦ „Звездара“	3,07	3,09	3,17	3,23	3,30		3,48	3,47	3,45
КБЦ „Земун“	2,69	2,73	2,62	2,51	2,63		2,80	2,98	2,96
КБЦ „Божанијска коса“	3,34	3,92	3,29	3,09	3,93	4,43	4,94	4,87	4,82
ИКВБ „Дедиње“	3,01	3,28	3,2	4,31	4,14	4,99	4,86	4,35	4,74
ГАК „Народни фронт“	2,88	2,93	2,96	3,04	3,00	3,00	2,72	3,01	3,50
УДК	2,79	2,72	2,82	3,01	3,09	3,13	2,87	2,80	2,85
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	2,82	2,81	2,70	2,75	2,83	2,97	3,11	2,90	2,89
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	2,48	2,19	2,78	1,86	2,84	3,55	3,97	4,19	3,62
Институт за онкологију и радиологију Србије	2,66	2,78	2,67	2,9	3,07	3,28	3,18	3,30	3,07
Институт за ментално здравље	4,10	3,87	4,12	4,08	3,97	3,97	3,92	4,13	4,14
Институт за реуматологију	3,44	3,67	3,79	3,46	3,90		3,16	2,61	2,90
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,53	3,56	3,84	3,34	3,14	3,79	3,91	3,49	3,47
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	2,85	3,08	3,39	3,15	4,10	3,68	3,58	3,69	3,81
ИО „Бањица“	2,93	2,72	2,82	2,85	2,85	3,30	3,39	3,35	3,07
Институт за неонатологију	2,95	2,85	2,84	2,84	2,81	2,95	2,59	2,46	2,69
СБ за интерне болести Младеновац	3,09	2,49	2,91	3,27	2,94	2,69	2,65	2,75	3,29
СБ за болести зависности	3,32	3,2	3,44	3,39	3,33	3,42	3,80	3,83	3,88
Институт за рехабилитацију	3,28	3,24	3,05	3,1	3,16	3,21	3,52	2,85	3,22
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,30	3,23	3,23	3,28	3,22	3,29	3,01	3,04	3,22
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	2,93	3,03	2,85	2,92	3,02	2,99	2,90	3,19	2,95
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	3,08	3,00	2,94	3,15	3,14	3,49	3,15	3,32	3,53
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол	2,39	3,4	3,96	3,98	3,27		3,06	3,51	3,27
СБ за интерне болести Лазаревац	3,36	3,38	3,42	3,57	3,74	3,47	3,03	3,52	3,20
Институт за медицину рада Србије	2,65	2,54	2,99	3,01	2,91		2,67	3,29	3,47
УКУПНО	2,97	3,03	3,03	3,03	3,16	3,40	3,33	3,35	3,31

Табела 7. Задовољство запослених могућностима за професионални развој/континуирану едукацију у болницама у Београду у периоду од 2015. до 2023. године - просечна оцена

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
УКЦС	2,97	3,02	3,05	3,06	3,25		3,24	3,38	3,28
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	3,20	3,20	3,20	3,04	3,50		3,39	3,34	3,33
КБЦ „Звездара“	3,03	3,11	3,20	3,21	3,33		3,44	3,38	3,45
КБЦ „Земун“	2,78	2,87	2,70	2,63	2,81		2,85	3,09	3,01
КБЦ „Бежанијска коса“	3,59	3,89	3,50	3,31	4,16	4,39	4,95	4,63	4,74
ИКВБ „Дедиње“	3,33	3,29	3,28	4,34	4,29	4,99	4,92	4,64	4,73
ГАК „Народни фронт“	2,70	2,83	2,75	2,99	3,08	3,04	2,82	3,13	3,47
УДК	3,00	3,00	3,05	3,12	3,30	3,23	3,33	3,29	3,29
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,17	3,20	3,25	3,06	3,24	3,37	3,61	3,38	3,24
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	2,79	2,70	2,71	2,08	3,06	3,21	3,62	3,88	3,24
Институт за онкологију и радиологију Србије	2,97	3,14	3,08	3,18	3,28	3,38	3,46	3,51	3,34
Институт за ментално здравље	4,09	3,94	4,20	4,17	4,08	4,19	4,12	4,28	4,41
Институт за реуматологију	3,20	3,48	3,56	3,37	3,70		3,38	2,83	2,94
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,97	3,91	4,07	3,80	3,33	3,58	3,97	3,66	3,67
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	2,79	2,93	3,28	3,15	4,11	3,36	3,39	3,46	3,55
ИО „Бањица“	3,07	2,93	2,83	2,88	3,16	3,33	3,40	3,30	3,06
Институт за неонатологију	3,22	3,32	3,14	3,24	3,19	2,99	2,67	2,65	3,01
СБ за интерне болести Младеновац	2,94	2,53	2,88	3,23	3,06	2,66	2,53	2,93	3,38
СБ за болести зависности	3,15	3,00	3,23	3,34	3,13	3,41	3,52	3,67	3,66
Институт за рехабилитацију	3,16	3,29	2,99	3,14	3,12	2,93	3,29	2,74	2,98
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,17	3,25	2,88	3,08	3,11	2,84	3,05	3,18	3,04
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	2,60	2,69	2,56	2,62	2,88	2,66	2,86	2,82	2,82
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	3,06	3,02	3,07	3,24	3,28	3,11	3,05	3,10	3,22
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол	2,65	3,29	3,56	3,85	3,42		2,95	3,37	3,06
СБ за интерне болести Лазаревац	3,46	3,49	3,45	3,71	3,67	3,38	3,18	3,40	3,20
Институт за медицину рада Србије	3,28	3,19	3,42	3,24	3,38		3,16	3,50	3,47
УКУПНО	3,05	3,13	3,11	3,12	3,32	3,37	3,37	3,40	3,37

Табела 8. Задовољство запослених уважавањем и вредновањем њиховог рада у болницама у Београду од 2015. до 2023. године - просечна оцена

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
УКЦС	2,79	2,81	2,83	2,87	2,96		3,43	3,53	3,44
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	2,99	3,05	3,12	2,98	3,12		3,41	3,49	3,63
КБЦ „Звездара“	2,99	3,08	3,07	3,14	3,25		3,74	3,68	3,68
КБЦ „Земун“	2,6	2,66	2,52	2,57	2,59		3,07	3,27	3,22
КБЦ „Бежанијска коса“	3,34	3,76	3,15	3,01	3,76	4,58	4,96	4,67	4,80
ИКВБ „Дедиње“	2,69	2,92	2,88	4,29	4,08	4,99	4,80	4,31	4,75
ГАК „Народни фронт“	2,60	2,72	2,56	2,86	2,91	3,04	2,97	3,12	3,73
УДК	2,65	2,71	2,76	2,99	2,95	3,42	3,24	3,23	3,22
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	2,79	2,75	2,79	2,83	2,82	3,34	3,55	3,36	3,30
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	2,79	2,71	2,75	2,07	2,89	3,68	3,90	3,74	3,59
Институт за онкологију и радиологију Србије	2,59	2,86	2,75	2,91	2,92	3,49	3,39	3,52	3,36
Институт за ментално здравље	3,97	3,86	3,96	4,01	3,81	4,11	4,05	4,15	4,25
Институт за реуматологију	2,93	3,34	3,21	3,19	3,38		3,34	3,01	3,02
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,51	3,36	3,81	3,43	3,21	3,85	3,99	3,84	3,73
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	2,84	3,22	3,32	3,14	4,05	3,61	3,65	3,63	3,83
ИО „Бањица“	2,80	2,67	2,87	2,77	2,84	3,51	3,72	3,62	3,35
Институт за неонатологију	2,89	2,92	2,93	3,08	3,38	3,14	3,04	2,88	3,07
СБ за интерне болести Младеновац	3,16	2,63	2,96	3,27	2,93	3,16	3,06	3,56	3,51
СБ за болести зависности	3,35	3,23	3,46	3,38	3,32	3,81	3,95	3,90	3,81
Институт за рехабилитацију	3,12	3,27	2,87	2,97	3,10	3,24	3,66	3,06	3,38
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	2,89	2,98	2,98	3,04	3,06	3,52	3,14	3,42	3,54
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	2,76	2,93	2,73	2,71	2,93	3,12	3,10	3,11	3,20
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	2,68	2,65	2,83	3,03	2,93	3,46	3,31	3,38	3,46
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол	2,54	3,36	4,05	4,15	3,26		3,28	3,66	3,39
СБ за интерне болести Лазаревац	3,10	2,96	3,06	3,75	3,28	3,37	3,21	3,46	3,37
Институт за медицину рада Србије	2,66	2,77	2,67	3,01	2,99		2,82	3,57	3,58
УКУПНО	2,85	2,95	2,93	2,98	3,08	3,57	3,52	3,55	3,55

Табела 9. Задовољство запослених **непосредном сарадњом са колегама у болницама у Београду у периоду од 2012. до 2023. године - просечна оцена**

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
УКЦС	3,56	3,56	3,46	3,72	3,71	3,7	3,74	3,76		4,03	4,13	4,00
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	3,57	3,58	3,59	3,72	3,86	3,88	3,84	3,81		4,10	4,06	4,07
КБЦ „Звездара“	3,55	3,51	3,42	3,75	3,8	3,8	3,84	3,91		4,26	4,18	4,16
КБЦ „Земун“	3,36	3,39	3,34	3,52	3,53	3,39	3,38	3,36		3,67	3,92	3,80
КБЦ „Бежанијска коса“	3,43	3,51	3,28	3,93	4,37	3,9	4,01	4,35	4,55	4,99	4,62	4,81
ИКВБ „Дедиње“	3,61	3,64	3,59	3,7	3,81	3,7	4,33	4,39	4,98	4,80	4,49	4,72
ГАК „Народни фронт“	2,96	3,2	3,27	3,56	3,77	3,51	3,6	3,71	3,74	3,66	3,77	4,21
УДК	3,04	3,38	3,37	3,61	3,59	3,59	3,54	3,62	4,00	3,94	4,02	4,09
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,66	3,60	3,60	3,68	3,55	3,77	3,79	3,70	3,98	4,03	4,04	4,04
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	3,48	3,5	3,53	3,11	2,86	3,36	2,55	3,53	4,19	3,80	3,93	3,93
Институт за онкологију и радиологију Србије	3,52	3,45	3,24	3,65	3,64	3,59	3,64	3,77	3,99	3,87	4,00	3,84
Институт за ментално здравље	3,91	3,96	4,06	4,27	4,13	4,3	4,31	4,10	4,23	4,36	4,39	4,49
Институт за реуматологију	3,43	3,65	3,66	3,86	3,89	3,94	3,79	3,99		4,01	3,59	3,68
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,78	3,86	3,6	4,07	4,03	4,11	3,93	3,95	4,25	4,40	4,31	4,30
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	3,75	3,76	3,55	3,76	3,94	3,96	3,96	4,36	4,40	4,39	4,24	4,34
ИО „Бањица“	3,42	3,44	3,45	3,69	3,51	3,62	3,62	3,62	4,02	4,08	4,00	3,94
Институт за неонатологију	3,4	3,55	3,62	3,54	3,83	3,84	3,97	3,99	4,02	3,91	3,75	3,86
СБ за интерне болести Младеновац	3,73	3,9	3,38	3,81	3,47	3,73	3,83	3,93	4,10	4,00	4,11	3,94
СБ за болести зависности	3,78	3,81	3,64	3,71	3,92	3,66	3,88	3,82	4,20	4,28	4,17	4,08
Институт за рехабилитацију	3,42	3,66	3,8	3,86	3,88	3,65	3,72	3,71	4,00	3,97	3,83	4,10
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,64	3,41	3,59	3,64	3,86	3,80	3,89	3,86	3,87	3,95	3,94	4,18
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	3,53	3,43	3,54	3,98	3,90	3,74	3,88	3,82	4,10	4,04	3,90	4,05
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	3,27	3,43	3,55	3,67	3,88	3,65	3,73	3,87	4,20	4,03	4,24	4,21
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол	2,92	3,22	3,72	3,07	3,96	4,18	4,37	3,94		3,79	3,70	3,59
СБ за интерне болести Лазаревац	3,48	3,66	3,65	3,65	3,81	3,74	3,94	3,88	4,15	3,99	4,02	3,75
Институт за медицину рада Србије	3,33	3,58	3,63	3,46	3,61	3,67	3,64	3,63		4,06	4,16	4,03
УКУПНО	3,52	3,54	3,48	3,71	3,76	3,73	3,76	3,80	4,10	4,08	4,09	4,07

Табела 10. Задовољство запослених односом пацијената према њима у болницама у Београду од 2015. до 2023. године - просечна оцена

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
УКЦС	3,47	3,40	3,46	3,46	3,83		3,88	3,93	3,78
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“	3,59	3,65	3,66	3,54	4,00		4,00	3,93	3,84
КБЦ „Звездара“	3,52	3,35	3,48	3,53	3,82		3,90	3,82	3,87
КБЦ „Земун“	3,32	3,17	3,14	3,08	3,39		3,40	3,59	3,42
КБЦ „Бежанијска коса“	3,86	3,90	3,61	3,49	4,24	4,53	4,96	4,40	4,33
ИКВБ „Дедиње“	3,50	3,73	3,73	4,29	4,43	4,98	4,70	4,48	4,72
ГАК „Народни фронт“	3,32	3,30	3,18	3,22	3,64	3,54	3,38	3,63	3,94
УДК	3,29	3,32	3,44	3,37	3,76	3,93	3,94	3,85	3,92
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,45	3,27	3,39	3,47	3,68	3,94	4,00	3,87	3,66
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	3,88	3,31	3,81	3,27	3,87	4,25	4,17	4,38	4,21
Институт за онкологију и радиологију Србије	3,27	3,55	3,54	3,65	3,93	4,06	3,99	4,01	3,93
Институт за ментално здравље	4,45	4,23	4,26	4,34	4,25	4,53	4,55	4,41	4,60
Институт за реуматологију	3,43	3,48	3,61	3,45	3,96		3,75	3,53	3,78
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,97	3,97	4,09	3,89	3,98	4,07	4,26	4,21	4,19
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	3,87	3,77	4,05	3,91	4,43	4,22	4,42	4,24	4,33
ИО „Бањица“	3,50	3,35	3,34	3,50	3,82	3,87	3,99	3,85	3,71
Институт за неонатологију	3,68	4,10	4,08	4,01	4,26	4,67	4,38	4,30	4,44
СБ за интерне болести Младеновац	3,22	3,17	3,37	3,62	3,67	3,56	3,38	3,76	3,75
СБ за болести зависности	3,78	3,99	4,00	3,99	4,05	4,40	4,47	4,42	3,99
Институт за рехабилитацију	3,99	3,90	3,84	3,76	3,82	3,93	4,21	3,76	3,93
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,68	3,77	3,73	3,67	4,05	3,91	4,15	3,95	4,25
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	3,83	3,93	3,80	3,95	4,16	4,26	4,40	4,27	4,30
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	4,07	4,07	4,09	3,81	4,28	4,38	4,22	4,38	4,28
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол	3,59	4,04	4,09	4,43	4,28		4,30	4,11	4,24
СБ за интерне болести Лазаревац	3,52	3,47	3,57	3,75	3,95	3,86	4,21	4,21	3,98
Институт за медицину рада Србије	3,98	3,86	3,97	3,91	4,62		4,36	4,42	4,49
УКУПНО	3,54	3,52	3,55	3,55	3,89	4,08	3,99	3,96	3,91

Табела 11. Задовољство запослених **одржавањем адекватних хигијенских услова за рад** у болницама у Београду
2020-2023. године - просечна оцена

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2020	2021	2022	2023
УКЦС		3,07	3,11	2,91
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић- Дедиње“		3,71	3,44	3,14
КБЦ „Звездара“		3,73	3,70	3,54
КБЦ „Земун“		2,97	3,05	3,04
КБЦ „Бежанијска коса“	4,51	4,96	4,68	4,49
ИКВБ „Дедиње“	4,99	4,97	4,59	4,75
ГАК „Народни фронт“	3,78	3,36	3,72	3,86
УДК	3,52	3,27	3,19	3,07
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	3,53	3,58	3,27	3,34
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	3,48	3,80	4,15	3,63
Институт за онкологију и радиологију Србије	3,58	3,49	3,56	3,33
Институт за ментално здравље	4,29	3,82	3,87	3,77
Институт за реуматологију		3,38	2,94	3,12
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	3,57	4,32	3,82	3,97
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	4,10	4,10	3,99	3,51
ИО „Бањица“	3,92	3,96	3,92	3,75
Институт за неонатологију	4,16	3,59	3,57	3,41
СБ за интерне болести Младеновац	2,95	2,88	2,99	3,29
СБ за болести зависности	4,14	4,01	3,94	3,90
Институт за реабилитацију	3,26	3,62	2,95	3,34
Клиника за реабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	3,39	3,37	3,22	3,45
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	3,98	3,97	3,77	3,71
СБ за реабилитацију и ортопедску протетику	3,06	3,37	3,38	3,23
Завод за психоф. поремећаје и гов.патол		3,85	4,05	3,56
СБ за интерне болести Лазаревац	4,12	4,27	4,16	3,92
Институт за медицину рада Србије		3,46	3,62	4,00
УКУПНО	3,77	3,53	3,47	3,36

Табела 15. Укупно задовољство запослених у болницама у Београду, 2015- 2023. године

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		
	n	x	n	x	n	x	n	x	n	x	n	x	n	x	n	x	n	x	sd
УКЦС	2835	2,76	2522	2,74	2667	2,86	2930	2,82	2763	2,90			2124	3,24	2202	3,20	2196	3,10	1,124
КБЦ „Др. Драгиша Мишовић-Дедиње“	666	3,13	601	3,07	495	3,05	502	2,88	546	3,04			546	3,38	521	3,29	540	3,31	1,030
КБЦ „Звездара“	930	2,92	937	2,92	998	3,04	942	3,03	954	3,14			951	3,45	908	3,39	909	3,45	1,035
КБЦ „Земун“	649	2,66	580	2,60	599	2,62	606	2,56	593	2,63			633	2,88	572	3,01	649	2,96	1,169
КБЦ „Бежанијска коса“	148	3,61	353	3,36	357	3,11	275	2,96	183	4,11	161	4,83	216	4,92	260	4,65	287	4,68	0,561
ИКВБ „Дедиње“	171	2,96	160	3,14	181	2,98	127	3,89	168	3,90	161	4,99	183	4,79	250	4,38	207	4,59	0,717
ГАК „Народни фронт“	225	2,91	242	2,86	66	2,71	155	2,92	206	3,02	241	3,15	156	3,16	185	3,17	177	3,64	0,742
УДК	390	2,89	168	2,85	274	2,78	372	3,01	374	2,97	344	3,27	313	3,07	333	3,03	321	3,00	1,056
Институт за здр. заш. мајке и детета Србије	404	2,89	268	2,73	329	2,70	342	2,80	263	2,91	256	3,19	161	3,17	259	3,06	261	2,98	1,019
Клиника за неурологију и психијатрију за децу и омладину	29	2,86	28	2,43	25	2,36	29	2,24	38	3,05	31	3,65	29	3,83	26	3,85	41	3,59	1,245
Институт за онкологију и радиологију Србије	427	2,58	467	2,62	490	2,66	453	2,80	474	2,92	459	3,26	450	3,17	507	3,20	480	3,03	1,084
Институт за ментално здравље	159	3,95	129	3,49	146	3,85	129	3,74	155	3,74	120	3,95	123	3,84	137	3,96	114	4,05	0,818
Институт за реуматологију	165	3,26	141	3,30	131	3,45	132	3,25	146	3,59			132	3,27	119	2,95	122	3,11	1,191
СБ за ЦВБ „Свети Сава“	184	3,47	173	3,31	132	3,35	203	3,29	195	3,03	176	3,52	201	3,80	232	3,47	256	3,47	1,188
Клиника за психијатрију „Др Лаза Лазаревић“	227	2,95	221	3,21	243	3,27	253	3,13	303	3,56	199	3,58	238	3,52	219	3,47	201	3,63	0,962
ИО „Бањица“	443	2,83	472	2,89	488	2,88	492	2,85	451	2,87	379	3,42	396	3,41	359	3,38	377	3,15	1,129
Институт за неонатологију	132	3,12	130	3,05	121	2,99	140	3,11	149	3,08	89	3,45	117	3,00	129	2,84	134	3,03	1,137
СБ за интерне болести Младеновац	88	3,22	74	2,82	80	3,17	79	3,15	84	3,26	105	3,21	77	2,96	75	3,23	96	3,39	1,060
СБ за болести зависности	83	2,99	96	3,40	64	3,36	98	3,36	96	3,48	78	3,68	81	3,90	80	3,88	78	3,85	0,839
Институт за рехабилитацију	229	3,16	233	3,19	235	3,02	197	3,14	248	3,15	171	3,43	148	3,40	243	2,97	175	3,32	0,965
Клиника за рехабилитацију „Др Мирослав Зотовић“	189	2,89	185	2,98	231	2,95	168	3,19	228	3,07	253	3,17	154	3,16	222	3,13	200	3,17	1,021
СБ за церебралну парализу и развојну неурологију	142	3,03	125	3,10	127	2,99	137	3,03	135	3,08	121	3,45	122	3,28	115	3,20	127	3,27	0,988
СБ за рехабилитацију и ортопедску протетику	136	3,01	105	2,94	116	2,94	112	3,07	121	3,17	89	3,43	107	3,29	103	3,18	93	3,23	0,979
Завод за психиф. поремећаје и гов.патол	70	2,70	55	3,40	57	3,67	53	3,42	66	3,32			47	3,62	59	3,71	49	3,37	1,380
СБ за интерне болести Лазаревац	72	3,19	53	3,13	53	3,21	36	3,28	42	3,36	39	3,51	71	3,46	49	3,71	61	3,43	1,204
Институт за медицину рада Србије	93	3,02	85	3,13	78	3,06	88	3,27	87	3,00			60	3,05	73	3,62	69	3,54	1,301
УКУПНО	9286	2,91	8603	2,90	8783	2,94	9050	2,94	9068	3,05	3472	3,51	7836	3,37	8237	3,32	8220	3,30	1,134